



T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI HAKKINDA SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih YILDIRIM

**TOKAT
Haziran ,2014**



T.C.

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLİĞİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ
ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI HAKKINDA SOSYAL BİLGİLER
ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Fatih YILDIRIM

Danışman:Yrd.Doç.Dr.Ömer Faruk SÖNMEZ

**TOKAT
Haziran ,2014**

JÜRİ ONAY SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Fatih YILDIRIM'ın "8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitaplarının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerince Değerlendirilmesi" adlı çalışması 19.06.2014 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı'nda yüksek lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan: Doç.Dr Eren YÜRÜDÜR

Üye (Tez Danışmanı): Yrd.Doç.Dr.Ömer Faruk SÖNMEZ

Üye : Yrd.Doç.Dr.Yasin GÖKBULUT

Yedek Üye :Yrd. Doç.Dr.Mehmet KARATAŞ

Yedek Üye :Yrd. Doç.Dr.Fadime SEÇGİN

Onay

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

19/06/2014
Doç.Dr.Recep KOÇAK
Enstitü Müdürü

ETİK SÖZLEŞME

Bu belge ile bu tezdeki bütün bilgi toplama ve raporlaştırma sürecinin Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliğine, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na, genel akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak gerçekleştirildiğini; bu tez çalışmasını “intihali engelleme” programı ile taradığımı; bunların içinde bana ait olmayan tüm bilgi, düşünce ve bulgulara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan eder, sorumluluğun tarafıma ait olduğunu kabul ederim.

Tarih: 19/06/2014

Fatih YILDIRIM

TEŞEKKÜR

Araştırma konusunun belirlenmesinden tamamlanmasına kadar olan süreçte bana yol gösteren danışmanım değerli hocam Sayın Yrd. Doç. Dr. Ömer Faruk SÖNMEZ'e, gerek lisans gerekse yüksek lisans eğitimim sürecinde eğitimime katkı sağlayan tüm hocalarıma, uygulama yaptığım okullarda bana yardımcı olan okul müdürlerine, araştırmaya katılarak katkı sağlayan değerli Sosyal Bilgiler öğretmenlerine teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca desteklerini hiçbir zaman esirgemeyen ve bana her konuda destek olan eşime, aileme, anneme, babama ve arkadaşlarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Fatih YILDIRIM

ÖNSÖZ

Türkiye’de 2005 yılı itibari ile yapılandırmacı anlayışı temel alan kitaplar hazırlanmaya başlanmış , derslerde ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabı olmak üzere üç ayrı kitap kullanılmaya başlanmıştır. Bu yaklaşım bir çok değişimi beraberinde getirmiştir. Böylece öğrencilerimiz ders kitabından konuları öğrenme, öğrendiklerini çalışma kitabı üzerinde pekiştirme imkanı bulmuştur. Bu araştırmada yeni T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programı ile kullanılmaya başlanan 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nın Sosyal Bilgiler öğretmenlerince tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı, içerik, kullanımda karşılaşılan güçlükler, kitabın programın kazanımlarını kazandırmadaki yeri, kitabın kullanım durumu ve öneriler yönleriyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yürürlükte olan İlköğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programı, bilginin öğrenen kişi tarafından yapılandırıldığını savunan yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmıştır. Öğrenci çalışma kitapları bu düşünce doğrultusunda hazırlanmış ve kullanılmaya başlanmıştır. Dersin işlenişinin hemen ardından öğrencilerimize uygulanan ve çoğunlukla öğrencilerimize kazandırılması hedeflenen kazanımları pekiştirici özelliği olması nedeniyle büyük önem arz eden öğrenci çalışma kitaplarının Sosyal Bilgiler öğretmenlerince değerlendirilmesi araştırmamın genel amacıdır. Bu sayede çalışma kitaplarının kullanımında karşılaşılan güçlükleri, çalışma kitabının programın kazanımlarını kazandırmaya ne ölçüde katkı sağladığını, çalışma kitabının öğrenciler tarafından severek ve isteyerek çalışılıp çalışılmadığını, çalışma kitabının daha faydalı olması için neler yapılabileceğinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, 2013-2014 Eğitim-Öğretim yılında, Kayseri ili Melikgazi ilçesindeki 15 ortaokulda yürütülmüştür. Karma yöntemin esas alındığı araştırmanın nicel boyutunda Sosyal Bilgiler öğretmenleri (n=32) ile çalışılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda ise 22 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile çalışılmıştır. Veriler, anketler ve görüşme formları vasıtasıyla toplanmıştır. Nicel verileri analiz ederken betimsel istatistikler (f, %) nitel verileri analiz ederken ise içerik analizi kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinin işlenmesi sürecinde öğrenci çalışma kitaplarının kullanımıyla ilgili bazı sorunların olduğu ve ders öğretmenlerinin sınıf içerisinde programın ön gördüğü şekilde öğrenci çalışma kitaplarını kullanamadıkları tespit edilmiştir.

ÖZET

8. SINIF T.C. İNKILAP TARİHİ VE ATATÜRKÇÜLÜK DERSİ ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI HAKKINDA SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN GÖRÜŞLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Yıldırım, Fatih

Yüksek Lisans, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd.Doç.Dr.Ömer Faruk SÖNMEZ

Haziran 2014, xii+92 sayfa

Milli Eğitim Bakanlığının son yıllarda eğitim programlarında yaptığı değişiklikler, değişimi ve gelişimi beraberinde getirmiştir. Öğrencilerimize daha kaliteli ve nitelikli bir eğitim vermek, öğrencilerimizi araştıran, sorgulayan ve özgürce düşünen, düşündüğünü ifade edebilen, derslere aktif olarak katılabilen bir şekilde yetiştirebilmek için öğrencilerimizin ilgi, istek beceri ve ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenme yaşantıları düzenlemek amacıyla bir çok yenilik yapılmıştır. Bu yeniliklerden biri de öğrenci çalışma kitaplarının kullanılmasına başlanmasıdır.

Bu araştırmayla 2013-2014 eğitim yılında uygulamaya konulan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi programıyla birlikte uygulamaya geçen yeniliklerden biri olan öğrenci çalışma kitaplarının 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın sosyal bilgiler öğretmenlerince çeşitli açılardan (tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik, kullanımda karşılaşılan güçlükler, kitabın programın kazanımlarını kazandırmadaki yeri, kitabın kullanım durumu ve öneriler) yönleriyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada, 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın daha etkin hale getirilebilmelerine katkıda bulunmak için kullanıcıları olan öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kayseri ili Melikgazi ilçesi ortaokullarında çalışmakta olan 32 Sosyal Bilgiler öğretmenine anket uygulanmış, daha detaylı bilgi edinebilmek amacıyla anket uygulanan 22 sosyal bilgiler öğretmeniyle mülakat da yapılmıştır. Araştırmada

nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması olarak tanımlanan karma yöntem kullanılmıştır.

Araştırmada beş bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde, araştırmanın problem durumu ve alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıklar ve sayıtlılar, kısaltmalar gibi araştırma ile ilgili genel bilgilere; ikinci bölümünde, Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi Eğitimi ve öğrenci çalışma kitaplarıyla ilgili kuramsal bilgilere, ilgili literatürün incelenmesine; üçüncü bölümde, araştırmanın yöntemiyle ilgili bilgilere; dördüncü bölümünde, araştırma ile ilgili bulgular ve tartışmaya; beşinci bölümde ise, sonuç ve öneriler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Sözcükler: İnkılap, Tarih, Kitap.

ABSTRACT

Ministry of Education made changes in training programs in recent years, brought about change and development. Our students better quality and a qualified training our students investigating, questioning and free thinking, expressing thoughts, the classes actively participating in a way to educate our students' interests, wishes, skills and needs, taking into account learning experiences in order to regulate a number of innovations have been made. One of these innovations is the introduction of the student workbooks.

With this study, 2013-2014 school year, to be implemented in the Republic of Turkey History and Kemalism Lesson program for the application by the innovation, one of the student workbooks 8th grade Republic of Turkey Revolution History and Kemalism Lesson Student Workbook Social Studies by teachers from various angles (design, visual layout and physical structure, content, difficulties in use, place the book in gaining the benefits of the program, use cases and recommendations of the book) was to evaluate aspects.

In the study, 8th Grade Republic of Turkey History and Kemalism Lesson Student Workbook enabled them to contribute more teachers who have been consulted for the users. In this context, Kayseri Province in the 2013-2014 academic year Melikgazi District 32 who work in middle school social studies teacher survey was

administered questionnaire in order to obtain more detailed information interview with the 22 social studies teachers also made. In the study, using a combination of quantitative and qualitative research methods, defined as the composite method is used.

There are five sections in the study. In the first part; research problem and sub-problems, purpose and significance of the research, limitations and assumptions of the abbreviations as general information about the research in the second part; History of Education of the Republic of Turkey and student workbooks on theoretical information related to the study of literature in the third section; information about the research method, in the fourth section; related to the research findings and discussion, in the fifth chapter; Information about the conclusions and recommendations are given.

Keywords: Revolution, History, Book.

İçindekiler

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK SÖZLEŞME.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖNSÖZ.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vi
TABLolar LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii
BÖLÜM 1.....	1
GİRİŞ.....	1
1.ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER.....	2
1.1.Problem Durumu.....	2
1.2.Araştırmanın Amacı.....	3
1.3.Araştırmanın Önemi.....	3
1.4. Sayıtlılar.....	5
1.5. Sınırlılıklar.....	5
1.6.Tanımlar.....	5
BÖLÜM 2.....	7
2.Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretimi ve Öğrenci Çalışma Kitapları.....	7
2.1. İnkılap Kavramı.....	7
2.2. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi.....	7
2.3. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Tarihsel Gelişimi....	7
2.4. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Amaçları.....	9
2.5.İlköğretimde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Programlaması ve Öğretimi.....	11
2.6.Ders Kitapları.....	13
2.7. Ortaokul 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitapları.....	13
2.8.8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretmen Kılavuz Kitapları.....	14
2.9.T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitapları.....	15
2.9.1.Öğrenci Çalışma Kitaplarının Hazırlanması.....	15
2.9.2.Öğrenci Çalışma Kitaplarının İçeriği.....	17
2.9.3.Öğrenci Çalışma Kitaplarında Görsel Tasarım.....	19
2.9.4. Öğrenci Çalışma Kitaplarının Kullanımı.....	20
2.9.5.Konuyla İlgili Yapılan Bilimsel Araştırmalar.....	21
BÖLÜM 3.....	29
YÖNTEM.....	29
3.1.Araştırmanın Modeli.....	29
3.2. Nicel Bölüm.....	30
3.3.Nitel Bölüm.....	31
3.4. Evren.....	31
3.5. Örneklem.....	31
3.6.Nitel Araştırma Boyutunda Çalışma Grubu.....	32
3.7.Veritoplama Araçları.....	33
3.7.1.Öğretmen Anketi Geliştirme Süreci.....	33
3.7.2.Öğretmen Mülakat Formunun Geliştirilmesi.....	34
3.8.Verilerin Analizi.....	35
BÖLÜM 4.....	36

BULGULAR VE TARTIŞMA	36
4.1 Örneklem grubuna ilişkin demografik bilgiler	36
4.2.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma.....	37
4.3.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma	39
4.4.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma	47
4.5.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma.....	56
4.6.Beşinci alt probleme ilişkin bulgular ve tartışma	64
4.7.Altıncı alt probleme ilişkin bulgular ve tartışma	67
BÖLÜM 5	73
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	73
KAYNAKÇA.....	78
EKLER.....	82
Ek 1.MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 14.01.2013 tarih 27040 sayılı yazısı ekinde belirtilen Taslak Ders Kitaplarının incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterler.....	82
Taslak Ders kitaplarını değerlendirme ölçeği	86
Ek 2. Araştırma Kapsamında Uygulama Yapılan Okullar	87
Ek 3.Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin anket soruları	88
Ek 4.Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin mülakat formu	91
Ek 5.Özgeçmiş	92
EK6.Sırt Yazısı	93

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programının Üniteleri, Kazanım Sayıları, Oranı ve Süreleri.....	12
Tablo 2. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nda yer Alan Etkinlik, Proje ve Performans Görevleri, Değerlendirme Etkinliklerinin Dağılımı.....	19
Tablo 3. Örnekleme Yeri Alan Okulların Dağılımı	32
Tablo 4. Örneklem grubuna ilişkin demografik bilgiler	36
Tablo 5. Öğretmenlerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının Tasarım ve Görsel Düzen, Fiziksel Yapı Özelliklerine İlişkin Görüşleri.....	37
Tablo 6.T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının İçerik Özelliklerine İlişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşleri.....	40

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1.Ders Kitabında Öğrencilerin Çalışma Kitabına Yönlendirilmeleri.....	20
Şekil 2.Bir Etkinlik Örneği(“Kitap Analiz Edelim” Etkinliği).....	48
Şekil 3.Bir Etkinlik Örneği (1929 Dünya Ekonomik Bunalımıyla İlgili).....	49
Şekil 4.Bir Etkinlik Örneği (Görsellerle İlgili).....	53
Şekil 5.Bir Etkinlik Örneği (Fotoğraf Analizi Yapmayla İlgili).....	58
Şekil 6.Bir Etkinlik Örneği(“Bir Lider Doğuyor” etkinliği).....	59

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB:Milli Eğitim Bakanlığı

Bkz:Bakınız.

tb: Tarih belirsiz.

TTKB:Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

SPSS : Sosyal Bilimler İstatistik Paket Programı

ÖÇK:Öğrenci Çalışma Kitabı

ÖKK:Öğretmen Kılavuz Kitabı

ÖDK:Öğrenci Ders Kitabı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problemi, alt problemleri, amacı, önemi, sayıtlıları (varsayımlar), sınırlılıkları, tanımları ve kısaltmalarına yer verilecektir.

Milli Eğitim Bakanlığının son yıllarda eğitim programlarında yaptığı değişiklikler, değişimi ve gelişimi beraberinde getirmiştir. Öğrencilerimize daha kaliteli ve nitelikli bir eğitim vermek, öğrencilerimizi araştıran, sorgulayan ve özgürce düşünen, düşündüğünü ifade edebilen, derslere aktif bir şekilde katılan bir şekilde yetiştirebilmek için öğrencilerimizin ilgi, istek beceri ve ihtiyaçlarını dikkate alarak öğrenme yaşantıları düzenlemek amacıyla bir çok yenilik yapılmıştır. Bu yeniliklerden biri de öğrenci çalışma kitaplarının kullanılmaya başlanmasıdır.

Bu araştırmayla, 2013-2014 eğitim yılında uygulamaya konulan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi programının getirdiği yeniliklerden biri olan öğrenci çalışma kitaplarından 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın Sosyal Bilgiler öğretmenlerince çeşitli açılardan (tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik, kullanımda karşılaşılan güçlükler, kitabın programın kazanımlarını kazandırmadaki yeri, kitabın kullanım durumu ve öneriler) yönleriyle değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Araştırmada, 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın daha işlevsel hale getirilebilmelerine katkıda bulunmak için kullanıcıları olan öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Bu kapsamda 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Kayseri ili Melikgazi ilçesi ortaokullarında çalışmakta olan 32 Sosyal Bilgiler öğretmenine anket uygulanmış, daha detaylı bilgi edinebilmek amacıyla anket uygulanan 22 Sosyal Bilgiler öğretmeniyle mülakat da yapılmıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin bir arada kullanılması olarak tanımlanan karma yöntem kullanılmıştır.

Araştırmada beş bölüm bulunmaktadır. Birinci bölümde araştırmanın problem durumu ve alt problemler, araştırmanın amacı ve önemi, sınırlılıklar ve sayıtlılar, kısaltmalar gibi araştırma ile ilgili genel bilgilere; ikinci bölümünde Türkiye

Cumhuriyeti İnkılap Tarihi eğitimi ve öğrenci çalışma kitaplarıyla ilgili kuramsal bilgilere, ilgili literatürün incelenmesine; üçüncü bölümde araştırmanın yöntemiyle ilgili bilgilere; dördüncü bölümünde araştırma ile ilgili bulgular ve tartışmaya; beşinci bölümde ise sonuç ve öneriler hakkında bilgilere yer verilmiştir.

1. ARAŞTIRMA İLE İLGİLİ GENEL BİLGİLER

Araştırmanın bu bölümünde; araştırmanın problemi ve alt problemler açıklanmış, araştırmanın amacı ve önemi ifade edilerek, sınırlılıklar ve varsayımlar belirtilmiştir.

1.1.Problem Durumu

Bugüne kadar yapılan araştırmalarda Sosyal Bilgiler ders kitaplarıyla ilgili Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Fakat ders kitabının yanında öğrencilerimize verilen İnkılap Tarihi öğrenci çalışma kitapları hakkında bu araştırmaya benzer akademik bir çalışmaya rastlanmamıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerimizin dersin işlenişinin hemen ardından öğrencilerimize uyguladıkları ve çoğunlukla öğrencilerimize kazandırılması hedeflenen kazanımları pekiştirici özelliği olması nedeniyle büyük önem arz eden İnkılap Tarihi öğrenci çalışma kitaplarının Sosyal Bilgiler öğretmenlerince değerlendirilmesi araştırmanın genel amacıdır. Bu genel amaç etrafında aşağıdaki alt problemlere cevap aranacaktır:

8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın;

1)Tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özelliklerine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

2)İçerik özelliklerine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri nelerdir?

3) 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın kullanımında karşılaşılan güçlükler nelerdir?

4) 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinlikler, programdaki kazanımların kazanılmasında ne ölçüde etkilidir?

5) 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinlikleri, Sosyal Bilgiler öğretmenlerine göre öğrenciler severek ve isteyerek yapmakta mıdır?

6)Öğrenci çalışma kitaplarının daha etkili ve faydalı kullanılması için neler yapılabilir?

1.2.Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ortaokul 8. sınıfta okutulan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi için öğrencilerimize dağıtılan İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın Sosyal Bilgiler öğretmenlerince (tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı, içerik,kullanımda karşılaşılan güçlükler,kitabın programın kazanımlarını kazandırmadaki yeri,kitabın kullanım durumu ve öneriler)yönleriyle değerlendirilmesidir.

1.3.Araştırmanın Önemi

Yürürlükte olan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programı, bilginin öğrenen kişi tarafından yapılandırıldığını savunan yapılandırmacı yaklaşımı temel alır. Öğrencilerin öğrenme sürecinde bir çok sorumluluğu yerine getirerek ve aktif bir şekilde derse katılımlarını öngören yapılandırmacılığa göre; eğitim öğretim ortamı, öğrencilerin aktif katılımını sağlayacak şekilde dizayn edilmelidir.Bu anlayış öğrenciyi merkeze alan, etkinlik temelli bir anlayış olduğundan eğitim öğretim ortamı öğrencilere zenginleştirilmiş öğrenme yaşantılarını sağlayabilmelidir. Öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif olmalarını sağlamak amacıyla uygun öğretim yöntem ve teknikleri ile uygun öğretim araç ve gereçlerini seçip kullanmak bir gerekliliktir.

Öğrenciyi merkeze alan Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi öğrenci çalışma kitapları 2005 yılında uygulamaya geçen yeni Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğretim Programı ile birlikte kullanılmaya başlanmıştır. Program, öğrenci ve etkinlik temelli anlayışın bir ürünü olduğu için

öğrenci çalışma kitapları buna göre hazırlanmış ve öğretmen kılavuz kitabında öğrenci çalışma kitaplarının nasıl ve ne zaman kullanılacağı ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir. Öğrenci çalışma kitapları ders kitabının yanında öğrencilere verilen, öğrenmeyi pekiştirmesi beklenen yardımcı kitaplardır, içeriğinde ders içi ve ders dışı etkinlikler ile proje ve performans görevleri bulunmakta olup, içeriğinin büyük kısmı çalışma sayfalarından oluşmaktadır.

Öğrenci çalışma kitabında yapılandırmacı öğrenme yaklaşımına göre öğrencinin aktif öğrenmesine fırsat sağlayan stratejilere uygun etkinlik ve çalışmalar bulunmaktadır. Bu etkinlik ve çalışmalar bilgi, beceri ve tutum kazandırma noktasında öğretmene kolaylık sağlamaktadır. (Komisyon, 2010, s. 136). Çalışma kitapları, programın amaçlarına ulaşmasında öğrenme-öğretme süreçlerinin önemli bir ögesidir. Bu bağlamda çalışma kitaplarının hem içeriğinin hem de kullanımının değerlendirilmesi program geliştirme çalışmaları çerçevesinde önemlidir. Çünkü program geliştirme, öğelerin sürekli değerlendirilmesini ve geliştirilmesini zorunlu kılan bir süreçtir. Başka bir deyişle, programın geliştirilmesi için devam eden problemlerden haberdar olmak gerekir (Demirel, 2009, s. 211). Öyleyse yaşanan problemleri öğrenebilmek için Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın uygulamadaki durumunun nasıl olduğunun bilinmesine ihtiyaç vardır.

Literatüre bakıldığında Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın uygulamadaki durumunu değerlendiren veya bu araştırmanın değindiği problemlere değinen başkaca bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu yönüyle bu araştırmanın sonuçları ayrıca önem arz etmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndan beklenen yararın görülebilmesi çalışma kitabının sınıf içerisinde etkili bir şekilde kullanılmasıyla doğru orantılıdır. Bu nedenle Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın ders içerisinde kullanılıp kullanılmadığı, kullanımında karşılaşılan sorunların neler olduğu, öğretmenlerin bu kitaplar hakkındaki görüş ve varsa önerileri tespit edilmek istenmiştir Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın daha kullanışlı hale getirilmesine katkıda bulunacağı öngörüldüğünden bu çalışmanın sonuçlarının önem taşıdığı düşünülmektedir. Böylece,

- a)Bu araştırmanın konu kapsamında yapılacak araştırmalara ışık tutacağı
- b)Ders kitabı yazarlarının çalışmalarına farklı bakış açısı getirmelerine olanak vereceği,
- c)Üniversitelerin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü'nde öğrenimlerini sürdüren öğretmen adaylarına ders kitabı inceleme dersinde yararlı olacağı,
- d) Ortaokullarda görev yapan öğretmenlerin mesleki gelişimlerine ve çalışmalarına katkı sağlayacağı,
- e)Talim Terbiye Kurulu'nda bu konuda yapılacak araştırma ve geliştirme çalışmalarına kaynak olacağı umulmaktadır.

1.4. Sayıtlar

- 1)Uygulanan anket formlarının kapsam geçerliliği hususunda başvuru uzman görüşlerinin yeterli olduğu varsayılmaktadır.
- 2)Araştırmacı tarafından uygulanan ankete, öğretmenlerin samimi, tarafsız ve doğru cevaplar verdiği varsayılmaktadır.
- 3)Araştırmaya katılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin mülakat sorularına kendi düşünce ve görüşleri doğrultusunda samimiyetle cevap verdikleri kabul edilmiştir.

1.5. Sınırlılıklar

- 1)Araştırma bulguları, örnekleme alınmış 32 Sosyal Bilgiler öğretmeninden elde edilen verilerle sınırlıdır.
- 2)Araştırmada mülakatlar Kayseri ili Melikgazi ilçesinde görev yapmakta olan ve örneklem içerisinde yer alan 22 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.

1.6.Tanımlar

İnkılap:Toplumun düzenini ve yapısını bulunduğu durumdan daha iyi bir duruma getirmek için yapılan köklü değişiklik, iyileştirme, devrim, reform demektir.

Tarih: Geçmiş zamanda yaşayan insan topluluklarının her türlü faaliyetine tarih denir.

Öğretmen kılavuz kitabı: İlgili ğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünite, konu, tema, öğrenme alanlarıyla ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı esere ğretmen kılavuz kitabı denir.

Öğrenci ders kitabı: Talim Terbiye Kurulu tarafından örgün ve yaygın eğitim ve ğretim kurumlarında öğrencilere okutulması uygun bulunan kitaba ğrenci ders kitabı denir.

Öğrenci alışma kitabı: İlgili ğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak öğrencilere yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen kaset, disket, CD gibi elektronik kayıt ortamlarını kapsayan sete ğrenci çalışma kitabı denir.

Atatrklk: Atatürk'ün düşünce ve uygulamalarından kaynaklanan, Türk Devleti'nin bağımsızlık ve bütünlüğünü, millî egemenliğini, kişi özgürlüğünü, ağdaş olmayı amaçlayan, akla, bilime ve gerçeğe dayanan, evrensel ağırlıklı, geleceğe yönelik, birbiri ile uyumlu amaçlar, uygulamalar ve ilkeler bütününe Atatrklk denir.

BÖLÜM 2

2.Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretimi ve Öğrenci Çalışma Kitapları

2.1. İnkılap Kavramı

İnkılap kavramının tanımını yapmadan önce tarihin tanımını yapacak olursak;

Köstüklü (1998)'e göre tarih, geçmişteki olayları yer, zaman ve failleri göstererek kaynaklara dayalı olarak sebep-sonuç ilişkisi içinde inceleyen bir bilim dalıdır. Tarih bir bakıma geçmiş demektir. Geçmiş olmadan tarih olamaz.

Tarih bugünü anlamamızı, geleceği planlamamızı sağlayan bir bilimdir (Yekrek, 2013).

Tarihin, geçmişte yaşanan olayların yer ve zaman gösterilerek araştırılması ve sonuçlarının kayıt altına alınması olarak tanımlanması mümkündür.Tarih inceleme ve araştırmaları çeşitli belge ve kaynaklarla ispatlanmak durumundadır.

Literatür incelendiğinde yapılan tanımlardan hareketle İnkılap kavramını tanımlayacak olursak; devlet ve toplum hayatında işlevini yitirmiş kurumları, kanunları hızlı ve köklü bir surette ortadan kaldırmaya ve yerlerine yenilerini getirmeye “İnkılap” denir.

2.2. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi

Günümüzün problemlerini çözmek, bugüne ve geleceğe yönelik dersler çıkarabilmek tarihi iyi ve doğru bir biçimde bilmeyi gerektirir.Bugünün gençliğinin 20. yüzyılın başlarında ülkemizin yaşadığı olay ve olguları sağlıklı bir biçimde öğrenmesinin geleceğimiz için önemi inkar edilemez.Bizim eğitim sistemimizde bu önemli işlevi T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi üstlenmektedir.

2.3. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Tarihsel Gelişimi

Avrupa’da Rönesans,Reform hareketleri ve Fransız İhtilali’nin ardından Sanayi İnkılabı’nın başlamış olması Avrupa’da millet olma bilincini hızlandırmış ve böylece

yeni inkılap hareketlerine zemin hazırlanmıştır.İstiklal Savaşı'nın ardından kurulan Türkiye Cumhuriyeti,Türk İnkılabı'nın en önemli göstergesidir.

1930 yılında Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün talimatıyla kurulan Türk Tarihini Tetkik Cemiyeti bir komisyon kurmuş ve bu komisyon bir yıl içerisinde 605 sayfadan oluşan “Türk Tarihinin Anahatları” adlı kitabı kaleme almıştır.Sadece son sayfasının Türkiye Cumhuriyeti Tarihi'ne ayrıldığı kitabın vatandaşlara tarih bilinci kazandırmak amacı güttüğü söylenebilir.

Türk Tarihinin Anahatları kitabından sonra 4 cilt olarak çıkartılan “Tarih III” ders kitabının 4. cildinin tamamen Türkiye Cumhuriyeti Tarihi'ni konu edindiğini biliyoruz. İki bölümden oluşan bu dördüncü cildin birinci bölümünde Türkiye Cumhuriyetinin kuruluşu, ikinci bölümünde ise “İnkılap ve Islahat Safhaları” başlığı ile inkılaplar verilmiştir.

1933 Yılı'nda “İnkılap Enstitüsü” adı altında bir enstitü kurulmuş olup kurulan bu enstitü, Türk İnkılabı'nı ve özelliklerini gelecek kuşaklara üniversite düzeyinde aktarmaya çalışmıştır.

“İnkılap Tarihi derslerinin daha kapsamlı hale getirilmesi için 1942 yılında Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü kurulmuş ve her yüksek tahsil gören öğrencinin okuması gereken bir ders haline getirilmiştir.”(Baykara, 1994, s. 23).

27 Mayıs 1960 askeri darbesinin ardından dersin adı “Türk Devrim Tarihi” olarak değiştirilmiştir.

“12 Eylül 1980 hareketinden sonra, dersin ismi “Türk İnkılap Tarihi” olarak değiştirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığınca oluşturulan özel bir komisyon müfredatı yeniden düzenlemiş ve bu çerçevede üniversite ve lise düzeyine göre yeni bir kitap hazırlanmıştır” (Erdaş, 2006, s. 17-19).

Daha sonra İlköğretimin 8. sınıfından başlayarak üniversitelerin son sınıfına kadar Türk İnkılap Tarihi dersinin zorunlu hale getirildiğini biliyoruz.

Günümüzde ise Milli Eğitim Bakanlığının öğretim programlarındaki değişiklikler ortaokul Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin programında yapılan değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Programda yapılandırmacı yaklaşımı esas alan öğrenci ve etkinlik temelli eğitimi öngören önemli değişiklikler yapılmıştır. 17.04.2006 Talim Terbiye Kurulu kararıyla Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin öğretimi büsbütün yeniliklere sahne olmuştur.

2.4. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Amaçları

1739 Sayılı Millî Eğitim Temel Kanunu'na göre Türk Millî Eğitiminin Genel Amaçları aşağıda açıklanmıştır:(m. 2)

Madde 2'e göre Türk Millî Eğitimi'nin genel amacı, Türk milletinin bütün fertlerini;

1. Atatürk İnkılap ve ilkelerine ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk milletinin millî, ahlâkî, insanî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını, milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilen ve bunları davranış hâline getirmiş yurttaşlar olarak yetiştirmek;

2. Beden, zihin, ahlâk, ruh ve duygu bakımlarından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip; insan haklarına saygılı; kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı, yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek;

3. İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek, gerekli bilgi, beceri, davranışlar ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak;

Böylece, bir yandan Türk vatandaşlarının ve Türk toplumunun refah ve mutluluğunu artırmak; öte yandan millî birlik ve bütünlük içinde iktisadî, sosyal ve kültürel kalkınmayı desteklemek ve hızlandırmak ve nihayet Türk milletini çağdaş uygarlığın yapıcı, yaratıcı, seçkin bir ortağı yapmaktır.

8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersinin Genel Amaçları; Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

1. Atatürk'ün üstün askerlik, devlet adamlığı ve inkılapçı niteliklerini öğrenerek onun kişilik özelliklerini örnek alır.
2. Millî Mücadeleden hareketle, Türk milletinin özgürlük, bağımsızlık, vatanseverlik, millî birlik ve beraberlik anlayışı ile her türlü zorluğun üstesinden gelebileceğini kavrar.
3. Atatürk'ün önderliğinde gerçekleştirilen Türk İnkılabının tarihi anlamını ve önemini kavrar.
4. Dönemin ağır şartları dikkate alınmak suretiyle, Türk inkılaplarının büyük güçlüklerle rağmen gerçekleştirildiğini kavrar.
5. Türk Millî Mücadelesi ve İnkılabının, millî ve milletler arası özelliklerini kavrayarak, başka milletlerce de örnek alındığını fark eder.
6. İnsan hakları, ulusal egemenlik, milliyetçilik, demokrasi, çağdaşlık, laiklik ve cumhuriyet kavramlarının Türk milleti için ifade ettiği anlamı ve bunların önemini kavrayarak yaşamını demokratik kurallara göre düzenler.
7. Atatürk İlke ve İnkılaplarının Türkiye Cumhuriyeti'nin sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmasındaki yerini kavrar; laik, demokratik, ulusal ve çağdaş değerleri yaşatmaya istekli olur.
8. Atatürk'ün dünya görüşünü ve düşüncelerini benimseyerek Atatürkçü düşünce sisteminin bir savunucusu olur.
9. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olarak vatanını ve milletini seven, haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren, ulusal bilince sahip bir vatandaş olarak yetişir.
10. Ülkesi ve milleti ile bölünmez bir bütün olan Türkiye Cumhuriyeti'nin dinamik temelini Atatürk İlke ve İnkılaplarının oluşturduğunun bilincine varır.

11. Türkiye'nin jeopolitik önemini bölgesel ve küresel etkileri açısından değerlendirerek iç ve dış tehditlere karşı duyarlı olur.
12. Kanıta dayalı akıl yürütme yeteneklerini geliştirerek geçmişle günümüz arasında bağlantılar kurar ve bu bağlamda benzetmeler yapar.
13. Türk milletinin bir mensubu ve insanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir.
14. Günümüzün ve geleceğin sorunlarına Atatürkçü bir yaklaşımla çözümler getirebilecek tutum, davranış ve beceriler kazanır.

Yukarıdaki amaçları incelediğimizde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin Türk eğitim sisteminin vazgeçilmez unsurlarından biri olduğunu görmemek imkansızdır. Bireyin ve toplumun gelişimini amaçlayan, bir milletin varlığını devam ettirmesinde gerekli görülen tarihin, öğretim amaçlarına uygun, bu amaçları gerçekleştirecek şekilde öğretilmesi her şeyden önce bir mecburiyettir

Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi dersi ile genel olarak gençlerde Türk inkılabının temel felsefesine, Cumhuriyet rejimine ve Atatürk İlke ve İnkılaplarına yönelik olumlu tutum kazandırmak hedeflenmektedir (Safran, 2004).

2.5. İlköğretimde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Programlaması ve Öğretimi

Günümüzde 1.sınıftan 11.sınıfa kadar Matematik, Fen ve Teknoloji, Türkçe, Müzik, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilgiler gibi derslerde Atatürkçülükle ilgili kazanımların yer aldığını görüyoruz.

İlköğretim 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programı ,Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından 18.11.2003 tarih ve 12438 sayılı makam oluru ile kurulan Özel İhtisas Komisyonu tarafından hazırlanmıştır .Komisyon 2008-2009 Öğretim yılında uygulanmak üzere 23.02.2006 tarihinde İlköğretim Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretim Programını kabul etmiştir.Bu programa göre bu ders yalnızca 8. Sınıfta “Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük” ismiyle okutulmaya başlanmıştır.

2010 yılından önce haftalık ders saatleri çizelgesinde 8. Sınıfta haftada 3 ders saati olarak işlenen ilköğretim T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi için 20.07.2010 tarih ve 75 sayılı Talim Terbiye Kurulu Kararı ile kabul edilen çizelgede haftada 2 ders saati ayrılmıştır.

Aşağıda Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın belirlediği programdan çıkarılmış 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programının üniteleri, kazanım sayıları, oranı ve sürelerini görmek mümkündür.

Tablo 1. 8. Sınıf Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük öğretim programının üniteleri, kazanım sayıları, oranı ve süreleri

Üniteler	Kazanım Sayıları	Oranı (%)	Ders Saati
1. Bir Kahraman Doğuyor	6	6	6
2. Millî Uyanış: Yurdumuzun İşgaline Tepkiler	8	14	15
3. “Ya İstiklâl, Ya Ölüm!”	7	14	15
4. Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar	25	25	27
5. Atatürkçülük	17	22	24
6. Atatürk Dönemi Türk Dış Pol. ve Atatürk'ün Ölümü	5	5	6
7. Atatürk'ten Sonra Türkiye: II. Dünya Savaşı ve Sonrası	12	14	15
Toplam	80	100	108

Tablodan da anlaşılacağı üzere konular ve kazanım sayıları kapsamalarına göre oranlanmış ve ona göre gereken süre tayin edilmiştir. Çağdaş Türkiye Yolunda Adımlar ünitesinin programda geniş bir şekilde yer aldığını görüyoruz. Atatürkçülük Ünitesi'nin de gerek kazanım sayısı gerekse de ders saati süresi dikkate alındığında programda geniş bir yer verildiği söylenebilir.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin oluşturmacılar yaklaşımına göre hazırlandığını daha önce belirtmiştik. Bu durumun faydalarına ilişkin değişik düşünceler mevcuttur:

Oluşturmacılar yaklaşımı, öğrencilerin ön yaşantılarından hareket etmeyi ve öğrencilerin bireysel ya da grup olarak dokümanlar üzerinde sosyal bilimci gibi çalışarak eleştirel düşünebilmek ve bilimsel yorum yapabilme yeteneğini artıracaktır (Ata, 2006).

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersinin bir özelliği de 1.sınıftan itibaren değişik derslerde öğrencilerin seviyesine göre Atatürkçülük ile ilgili kazanımların bulunmasıdır. Bu durumun öğrenciyi bir bakıma 8. Sınıfta göreceği

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine hazırladığı söylenebilir.Nitekim her ders için olduğu gibi bu ders için de hazır bulunuşluk düzeyinin yüksek olmasının daha iyi bir öğrenme sağlayacağı kuşkusuzdur.

Günümüzde ortaokullarımızda belirli gün ve haftalar ile milli bayramlarda da Atatürk ve Atatürkçülük temalı etkinliklere yer verilmektedir.

Başarılı bir öğretimin gerçekleşmesi için bu dersi alan öğrencilerin derse etkin bir şekilde katılmalarının önemi kuşkusuzdur.

2.6.Ders Kitapları

Davranışçı eğitim anlayışına uygun olarak hazırlanmış olan eski ders kitapları yerine günümüzde yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları mevcuttur.Böylece öğrenci bilgiyi kaynaktan aynen alıp,aldığı bu bilgiyi kullanma yoluna gitmez.Burada bilginin insan zihninde yorumlanarak yapılandırılması söz konusudur. Bu sebeple değişen T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Programı ile T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitapları da içerik, yapı ve görsel tasarım açısından tamamen değiştirilmiştir.

Günümüzde yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitapları mevcut olup öğrencilerimize tek bir ders kitabı değil ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı birlikte verilmektedir. Öğrenci çalışma kitapları gibi öğretmen kılavuz kitapları da yeni programla birlikte ilk kez basılmaya başlanmıştır.

2.7. Ortaokul 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitapları

Öğrencilerin bilgiye bu kadar çabuk ulaşabildiği günümüzde dahi ders kitapları eğitim ve öğretimde önemini korumaktadır. Eğitim öğretim ortamında ders kitaplarının bu denli önemli olmasının sebeplerini şöyle ifade edebiliriz;

- Öğrencilerin seviyelerine uygun olarak, onların anlayabilecekleri tarzda hazırlanmaları
- Kazanımları gerçekleştirecek şekilde içeriğe sahip olmaları
- Kitapların ülkenin eğitim felsefiyle bağlantılı olması.Şöyle ki uygulanan “eğitim felsefesi ders programlarının genel yapısından ders kitaplarına, sınıf içi iletişimden öğrenmenin değerlendirilmesine kadar tüm süreçleri

etkileyen ve belirleyen bir ana çatı görevi görmektedir” (Kabapınar, 2009a, s. 69).

- d) Temel bilgi ve kavramlarla öğrencilerin genellikle ilk bu kitaplarda tanışması.
- e) Tüm vatandaşların okumak zorunda olduğu kitaplar olması.

Ortaokul 8. Sınıf İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitaplarını incelediğimizde 7 üniteden oluştuğunu, öncelikle kitabın tanıtım şemasının başlangıçta yer aldığını, her ünite başlangıcında arka planda verilmiş bir görsel üzerinde üniteye hazırlık çalışmalarının bulunduğunu, her ünitenin sonunda bulunan değerlendirme bölümünün değişik tip sorulardan meydana geldiğini, konuların belli bir sıraya göre , kazanımları gerçekleştirmeye dönük bir şekilde yazılı ve görsel olarak tasarlandığını görmek mümkündür. Ders kitapları öğrenme alanlarına uygun ünitelerden yapılandırılmıştır.

Sayın Nimet ÇUBUKÇU'nun başkanlığı döneminde MEB tarafından, aday öğretmenlere yol göstermek amacıyla, “Hoş Geldin Öğretmenim” isimli bir kitap hazırlanarak “Kitap Setlerinin Kullanımı” başlığı altında ders kitaplarının kullanımında dikkat edilmesi gereken noktalar şu şekilde belirtilmiştir: Dersin öğrenme-öğretme sürecinde ders kitabını izlemek yerine, hedeflenen kazanımın edinilebilmesi amacıyla ders kitabındaki metin/örnek/problem vb. araç olarak kullanılmalı, ders kitabında verilen metinler, öğretmen kılavuz kitabında yer alan öğretmene yönelik uyarılar doğrultusunda işlenmeli, ders kitabında öğrenci çalışma kitabına yönlendirmelerin yapıldığı yerlerde, öğrenci çalışma kitabıyla birlikte kullanılmalıdır. (Komisyon, 2010, s. 135).

2.8.8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretmen Kılavuz Kitapları

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nde “Öğretmen kılavuz kitabı; 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi öğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda ders kitabının daha etkili kullanımını sağlayacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünite, konu, tema, öğrenme alanlarıyla ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan, öğretmenlerin yararlanması için hazırlanan basılı eser” olarak tanımlanmaktadır. (m. 4)

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı'nın,öğretmene dersi nasıl işleyeceği konusunda yönlendirme yaptığı öğrencilere nerede neyi ne zaman ne şekilde vermesinin daha uygun olacağı hususlarında kılavuzluk ettiği ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabının nasıl kullanılacağına açıkladığı, değerlendirmeye dönük hangi çalışmaların yapılacağına verildiği kaynaklar olduğunu görüyoruz.Ayrıca kitabın başında öğretmenin kullanacağı yıllık planın her konunun başında da ders planının bulunması ders öğretmeni için büyük avantajdır. Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Plânlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge'ye göre Öğretmen Kılavuz Kitapları bu yönüyle öğretim faaliyetlerinin planlanması, eğitim-öğretim çalışmalarını düzenli hâle getirmesi, öğrenme ve öğretme sürecinin etkili ve verimli yönetilmesini sağlaması gibi sebeplerle yasal yönden zorunlu eğitsel yönden ise gereklidir. (m. 10)

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğretmen Kılavuz Kitabı öğretmene ve dolayısıyla öğrenciye bir sonraki ders için hangi hazırlık çalışmalarının yapılacağı konusunda bilgi de vermektedir.Bu durumun tüm ülke genelinde öğretmenlerce verilen ev ödevleri noktasında bir birliktelik sağladığından söz edilebilir.

2.9.T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitapları

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'ne göre Öğrenci çalışma kitabı; ilgili öğretim programlarında yer alan kazanım ve açıklamalar doğrultusunda dersin öğrenilmesini kolaylaştıracak öğrencilere yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen ünitelerle ilgili internet adresleri, okuma kaynakları ve diğer etkinlikleri kapsayan yaprakları ayrı ayrı da kullanılabilen basılı eser ile üniteleri görsel ve işitsel yönden destekleyen kaset, disket, CD gibi elektronik kayıt ortamlarını kapsayan set, olarak tanımlanmaktadır. (m. 4).

2.9.1.Öğrenci Çalışma Kitaplarının Hazırlanması

Milli Eğitim Temel Kanununa göre okutulacak kitaplar Milli Eğitim Bakanlığı'nca tespit edilir. Milli Eğitim Bakanlığı kabul ettiği öğretim programları doğrultusunda ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarını yazdırmaktadır. Ders,öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının hazırlanmasında Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) inceleme ve değerlendirme görevi yapmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği'nin 9. maddesinde öğrenci çalışma kitabında bulunması gereken özellikler şöyle sıralanmıştır: (m.9);

- a. Öğretim programlarında yer alan amaçlar doğrultusunda öğrencilere bilgi ve beceri kazandırılmasında yardımcı olacak ve öğrenmeyi pekiştirecek unsurlara yer verilir.
- b. Öğrenmeyi kolaylaştırmak amacıyla öğrencinin ilgisini çekecek çeşitli örneklere yer verilir.
- c. Konularla ilgili öğrenmeyi destekleyici ve günlük hayatla ilgisini kurabileceği çalışmalara ağırlık verilir.
- d. Dersin özelliğine göre her konu işlendikten sonra o konuda amaçlanan bilgi, beceri, değer ve tutumların kazandırılıp kazandırılmadığını ölçen çalışmalara ve değerlendirmelere yer verilir.
- e. Konular, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak ve ilgisini çekecek grafik, şekil, resim, fotoğraf, harita, karikatür gibi görsel öğelerle desteklenir.
- f. Öğrencilerin yeteneklerini geliştirmede yardımcı olacak çeşitli örnek, alıştırma, işlenen konular ve ünitelerle ilgili elektronik posta adresleri ve okuma kaynaklarına yer verilir.
- g. Dersin özelliğine göre uygulama ve işlem sonucunun yazılacağı çizelgelere, bilgi ve veri tablolarına, şekil, grafik, kroki, şablon, harita, plan, resim, levha, fotoğraf ve benzeri öğretime yardımcı unsurlara; bazı ünite konularında kullanılmak üzere ek olarak video kaseti, ses kaseti, slayt, CD, DVD, VCD, disket ve benzeri öğretimi destekleyici materyallere yer verilebilir.
- h. Dersin özelliğine göre soru-cevap, doğru-yanlış, çoktan seçmeli, eşleştirme, boşluk doldurma, bireysel ve grup çalışmaları, canlandırma, tablo tamamlama, cümle tamamlama gibi yöntem, teknik ve etkinliklere de yer verilir.
- i. Dersin özelliğine göre inceleme, gezi, gözlem, deney ve uygulamalarla ilgili yapılacak ön hazırlıklara, alınacak sağlık ve güvenlik tedbirlerine, izlenecek iş ve işlem basamaklarına, zaman ve malzeme tasarrufu bakımından uyarılara, her işlem basamağında öğrencilerle öğretmenin kuracağı iletişime, sonuca ulaşmak açısından önemli yönlendirici

tedbirlere ve hangi unsurların özellikle irdeleneceğiyle ilgili bilgilere yer verilir.

Burada verilen hususlara baktığımızda kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri,değer ve tutumlarla örtüşen,merak uyandırıcı etkinliklerin çalışma kitaplarında yer alması gerektiği sonucu çıkarılabilmektedir.Etkinliklerin hayatın içinden,öğrenmeyi pekiştirecek türden olmasının önemine işaret edilmiştir.Ayrıca TTKB 14.01.2013 tarih 27040 sayılı yazısı ekinde taslak ders kitaplarının incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterleri belirlemiş ve sunmuştur. (Bkz. Ek-1).

Çalışma kitaplarını hazırlamak hayal gücü, orijinallik ve yaratıcılık ister (Kulantaş, 2007, s. 53). Çünkü çalışma kitapları öğrencinin ilgi ve motivasyonunu en üst düzeyde tutan, konu işlenirken öğrendiklerini pekiştiren ,öz değerlendirme yapabilmesine imkan tanıyan,eğlenceli olan öğrencileri sıkmayan bir yapıda hazırlanmalıdır.

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 2011-2012 Eğitim Öğretim Yılı'nda pilot uygulaması yapılan 2012-2013 Eğitim Öğretim Yılı'nda ve 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı'nda ise ülkemiz genelinde uygulanan İlkokul (1-4.sınıflar)öğrencilerinin ders ve öğrenci çalışma kitaplarının birleştirilerek tek kitap halinde öğrencilere verilmesi hiç şüphesiz öğrenci çantalarını hafifletmiş, çalışma kitabını ders kitabıyla bütünleştirmiştir.Fakat halen ortaokullarda böyle bir durum söz konusu değildir ve öğrenciler her iki kitabı da ayrı ayrı kullanmaktadırlar.

2.9.2.Öğrenci Çalışma Kitaplarının İçeriği

Öğrenci Çalışma kitabı yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlanmış öğrencinin derse etkin katılımını hedefleyen bilgi yorumlayarak zihninde yapılandıran çalışmalar içermelidir.8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi'ne ait olan öğrenci çalışma kitabında yer alan etkinlikler aşağıdaki şekilde sınıflandırılabilir:

- a) Öykü, şiir, slogan yazma, ana fikir bulma
- b) Sınıflama, listeleme, eşleştirme, çıkarımda bulunma

- c) Karşılaştırmalar yapma
- d) Benzerlik ve farklılıkları ortaya koyma
- e) Neden sonuç ilişkisi kurabilme
- f) Eşleştirmeler yapabilme
- g) Fotoğraf ve resimlerden sonuçlara ulaşma
- h) Kompozisyon yazma
- i) Tablo, grafik oluşturma
- j) Tablo, grafik yorumlama
- k) Düşüncesini, değer yargısını, varsayımını ifade etme
- l) Poster veya broşür hazırlama, resim çizme
- m) Bulmaca doldurma
- n) Proje hazırlama, rapor yazma
- o) Boşluk doldurma
- p) Gazete inceleme, gazete haberi yazma
- q) İnternet yoluyla araştırma yapma
- r) Sözlü tarih çalışması yapma
- s) Mektup yazma
- t) Tarihsel alanları gezme ve geziyi değerlendirme
- u) Karikatür yorumlama

- v) Makale yazma
- w) Harita üzerinde çalışma
- x) Öz değerlendirme yapma
- y) Akran değerlendirme yapma
- z) Biyografi hazırlama

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabında yer alan kazanım sayıları, etkinlik, proje ve performans ödevlerinin sayısal dağılımları Tablo 1’de ve Tablo 2’de verildiği gibidir. Bu incelemede Milli Eğitim Bakanlığı, Talim Terbiye Kurulu Başkanlığınca 21.09.2012 tarih ve 170 sayılı Kurul Kararı ile 2013-2014 Eğitim Öğretim Yılı’ndan itibaren 5 yıl süreyle onaylanarak, Haziran -2013 yılında Netbil yayıncılık tarafından basılan T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı kullanılmıştır.

Tablo 2: T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nda yer Alan Etkinlik, Proje ve Performans Görevleri, Değerlendirme Etkinliklerinin Dağılımı

Ünite Numarası	Etkinlik sayısı	Proje görevi sayısı	Performans görevi sayısı	Öz değerlendirme ve akran değerlendirme sayısı
1	6	0	0	1
2	8	0	0	1
3	10	0	1	1
4	25	1	0	1
5	17	1	0	1
6	5	0	0	1
7	12	0	0	1

Kaynak: Netbil yayıncılık, 2013

2.9.3. Öğrenci Çalışma Kitaplarında Görsel Tasarım


Öğrenci çalışma kitaplarının görsel tasarım çok önemlidir. Öyle ki öğrencilerin severek ve isteyerek kitap içerisindeki etkinlikleri yapmaları için etkinliklerin görselliğinin üst düzeyde olması, fotoğraf kalite ve çözünürlüklerinin yüksek olması karikatürlerden faydalanılması yani kısacası ilgi çekici olması gerekmektedir. Kitap sadece ders kitabının yanında verilen bir kitap olarak düşünülmemeli, kitabın yanında

dijital ortama aktarılabilecek kısa film, sunu,eğlenceli animasyonlar,haritalar eklenmelidir.


2.9.4. Öğrenci Çalışma Kitaplarının Kullanımı

Öğretmen kılavuz kitaplarında hangi etkinliğin hangi konunun ardından işlenmesi gerektiği belirtilerek öğretmenlerimiz yönlendirilmektedir. Nitekim öğrenci ders kitabında da öğrencinin ne zaman öğrenci çalışma kitabına yönelmesi gerektiği, hangi sayfadaki etkinliği yapması gerektiği belirtilmiştir.Aşağıda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Ders Kitabı'nda yer alan bir örnek Şekil 1 de gösterilmiştir.


Şekil 1: Ders Kitabında öğrencilerin Çalışma Kitabına yönlendirilmeleri.



“Baba, ana çocuklarını hayata hazırlamayı görev bilirler. Fakat hayata hazırlanmış çocuklar da ana-baba hakkını özveri ile çalışarak ödemelidir. Yoksa bu çağdan sonra kendini, ailesine sıkıntı veren bir yük hâlinde bırakmamalıdır. Bir de çocukların hayatta başarıları yalnız kendi şahısları için değildir, çocuklar yetiştikleri aile ocağının saadet, refah ve bil-hassa şerefini yükseltmeyi birinci ve yüksek insanlık borcu bilmelidir.”
(www.atam.gov.tr) (Düzenlenmiştir.)



Mustafa Kemal'in yurt gezilerine Latife Hanım'la birlikte çıkmasının sebepleri neler olabilir?



Kaynak: Net Bil Yayıncılık, (2013)

MEB tarafından öğretmenlere yönelik olarak hazırlanmış bir başka kaynakta çalışma kitaplarının kullanımında dikkat edilmesi gereken noktalar şu şekilde belirtilmiştir:

- a) Etkinlik örneği ya da çalışma yaprağındaki içerik, öğrencinin öğrenmesine fırsat yaratacağından çalışmayı öğrencinin kendisinin yapmasına fırsat verilmelidir.
- b) Öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikleri, kendi gözetiminde derste yaptırmalı, bunları ev ödevi olarak vermemelidir.
- c) Etkinlik örneği ya da çalışma yaprağının içeriğini dersten önce incelemeli ve gerek görürse değişiklik yapılmalıdır.
- d) Etkinlik örneği ve çalışma yaprağındaki içeriğin amaca hizmet edip etmeyeceği incelenip bölgesel farklılıkları koşulları dikkate alarak gerekirse yeni bir etkinlik geliştirmelidir.

- e) Etkinlik örneği ya da çalışma yaprağındaki içerik sınıf düzeyine uygun değilse sınıf düzeyini dikkate alarak yeni bir etkinlik geliştirmelidir (Komisyon, 2010, s. 136).

Çalışma kitaplarının verimliliğinde hem öğrencinin hem de öğretmenin etkin katılımının olması esastır.

2.9.5.Konuyla İlgili Yapılan Bilimsel Araştırmalar

Bu bölümde öğrenci çalışma kitaplarıyla ilgili araştırmalar konu edilmiştir.İlgili literatür tarandığında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Çalışma Kitabı ile ilgili araştırmalara rastlanmamıştır. Fakat ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarını değişik açılardan konu edinen araştırmalar mevcuttur. Yapılan araştırmalar ile Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nı ve ders kitaplarını farklı açılardan inceleyen birçok çalışmada öğrenci çalışma kitaplarından da bahsedildiğini söyleyebiliriz.

Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı tarafından 5824 Sosyal Bilgiler öğretmeninin katıldığı bir araştırma yapılmış, araştırmada ilköğretim düzeyinde okutulan ders kitaplarının mevcut durumunun öğrenci ve öğretmen görüşlerine göre incelenmesi planlanmıştır. Tüm yurt genelinde yapılan çalışmada ders kitapları, öğretmen kılavuz kitapları ve öğrenci çalışma kitapları çeşitli açılardan sosyal bilgiler öğretmenlerince değerlendirilmiştir. Yapılan araştırmanın sonuçlarına göre ilköğretim II. kademe sosyal bilgiler öğrenci çalışma kitaplarının Sosyal Bilgiler öğretmenlerince genel olarak beğenilmediği ortaya çıkmıştır. Araştırmaya göre üzerinde çalışılması gereken bazı hususlar şöyle sıralanmıştır:

- a) Kitabın günlük hayatla ilişkisinin olması
- b) Yönergeler ve açıklamaların anlaşılır olması
- c) Etkinliklerin öğrenci seviyesine uygun olması.
- d) Önerilen işleniş yöntemlerinin yapılandırıcı yaklaşıma uygun olması.

- e) Önerilen işleniş yöntemlerinin öğrenci merkezli anlayışa uygun olması.
- f) Öğrencilerin farklı becerilerini (problem çözme vb.) ortaya çıkarabilmesi
- g) Kitabın toplam sayfa sayısının dersin toplam ders saati göz önüne alınarak hazırlanması
- j) Kitabın sözlük kısmının gelişmiş olması
- k) Kitapta kullanılan anlatım dilinin öğrencilerin seviyesine uygun olması
- l) Kazanımların tamamına yer verilmesi gerektiği.
- m) Etkinliklerin kazanımları karşılama düzeyi
- n) Kitapta gereksiz bilgi ve ayrıntılardan kaçınılması
- o) Kitaptaki içeriğin güncel olması.

Kulantaş (2007), tarafından yapılan doktora tezinde, 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler öğrenci ders ve çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitapları, öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre çeşitli açılardan incelenmiştir. Bu doktora tezi araştırması şu verileri sunmuştur:

- a) Öğrencilerin çoğunluğunun etkinlikleri eğlenceli buldukları,
- b) Öğretmenlerin çalışma kitabındaki etkinlikleri seviyeye uygun bularak beğendiğini öğrenci ve velilerin ise etkinlikleri çok basit bulduğunu,velilerin çalışma kitaplarındaki etkinlikleri öğrencilerin yaparken çok fazla yardıma ihtiyaç duydukları,
- c) Çalışma Kitabı'ndaki etkinliklerin güncel yaşamla yeterli düzeyde ilişkili olmadığı,
- d) Öğretmen, öğrenci ve velilerin, etkinliklerin çeşitliliğini yeterli görmedikleri,

- e) Öğretmenlerin, etkinliklerin çok fazla sayıda ve zaman alıcı olduğunu düşündükleri belirtilmiştir.
- f) Ayrıca öğretmenlerin çalışma kitabındaki etkinlikleri yaparak yaşayarak öğrenme noktasında kısmen yeterli buldukları sonucu ortaya çıkmıştır.

Şirin (2012), tarafından 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarında yer alan etkinliklerin nitelik ve niceliklerinin etkililiğini saptamak, sınıf öğretmenlerinin kitaplarda yer alan etkinliklerin kullanılabilirliği ile ilgili görüşlerini almak amacıyla yaptığı yüksek lisans tezinde ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuzu kitaplarında yer alan etkinliklerin nitelik ve kullanılabilirliklerini belirlemek için doküman incelemesi yapılmış, elde edilen sonuçlara göre;

- Sosyal Bilgiler ders kitaplarındaki etkinliklerin nicelikte yeterli, nitelik ve kullanımda

ise çoğunlukta yeterli olmasına rağmen uygulamadan doğan aksaklıklara da rastlanılabildiği,

- Sosyal Bilgiler çalışma kitaplarında yer alan etkinlikler nicelik olarak fazla olmasından dolayı nitelik olarak da uygulama sürecinde aksaklıklara neden olabilmekte olduğu,
- Sosyal Bilgiler öğretmen kılavuzu kitaplarında etkinlikler nicelikten yoksun sayıca az; fakat nitelik ve kullanılabilirlik olarak yeterli olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmanın nicel bölümünde ise şu sonuçlara ulaşılmıştır:

a) Sosyal Bilgiler öğretmenleri kitaplarda yer alan etkinliklerin, öğrencilerde sorgulayıcı, kavram kolaylaştırıcı, eleştirel düşünceyi artırıcı ve yaratıcılığı geliştirici olduğunu düşünmediğini,

b) Öğretmenlere etkinliklerin yeterliliği sorulduğunda; Sosyal Bilgiler Programı'na göre hazırlanmış etkinliklerin yeterli olduğunu düşünen öğretmenlerin, yetersiz olduğunu düşünen öğretmenlerin yaklaşık 1/4'ü olduğunu ve öğretmenlerin etkinlikleri amaçtan uzak, yetersiz ve çevre şartlarına uyumsuz bulduğunu,

c) Etkinliklerin amaçlanan kazanımlara genel olarak paralellik sağladığını,

d) Etkinliklerin öğrenci yaş ve seviyelerine uygun olmadığını

e) Etkinliklerin öğrencilerdeki beceri, değer ve kişilik gelişimlerine katkısı olduğunu,

f) Etkinliklerin öğrencilerin günlük hayatları ile bağlantılı olduğunu,

g) Öğretmenlere etkinlikleri eğitim-öğretim sürecinin hangi aşamasında kullandıkları sorulduğunda öğretmenlerin büyük çoğunluğunun etkinlikleri eve ödev verdiklerini gerekçesinin ise zaman yetersizliği olarak belirtildiği tespit edilmiştir.

Hayırsever (2010), tarafından yapılan ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler ders, öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının, İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretim Programında kazandırılması hedeflenen temel becerilere uygunluğuna ve öğrenme-öğretme sürecinde kullanımına ilişkin değerlendirilmesi amacını taşıyan doktora tezinden Sosyal Bilgiler öğrenci çalışma kitabıyla ilgili olarak;

- a) Öğretmenlerin yalnızca %25'inin öğrenci çalışma kitabında yer alan içeriğin araştırma kapsamına alınan becerileri kazandırmaya uygun bulunduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerle yapılan görüşmelerde ise ders ve öğrenci çalışma kitaplarının beceriler ile uygun olmadığı görüşü ortaya çıktığı,
- b) Öğretmenlerin ders ve öğrenci çalışma kitaplarında yer alan içeriğin, beceriler ile uygunluğuna ilişkin görüşlerinin cinsiyetlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Erkek öğretmenler, kadın öğretmenlere göre, ders ve öğrenci çalışma kitaplarında yer alan içeriğin beceriler ile uygun olduğunu belirttikleri,
- c) Öğrenci velileri öğrenci çalışma kitabını, genel özelliklerine ve araştırma kapsamına alınan becerilere göre kısmen uygun olduğunu belirttikleri,
- d) Alt sosyo-ekonomik bölgede yaşayan velilerin, orta ve üst sosyo ekonomik bölgede yaşayan velilere göre ders kitabını ve öğrenci çalışma kitabının yeterli olmadığını belirttikleri sonucu ortaya çıkmıştır.

Palandökenler (2008), tarafından 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler dersi çalışma kitaplarında yer alan etkinlikleri yaratıcı düşünme açısından değerlendirmek amacıyla yapılan yüksek lisans tezinde araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük bir kısmı , çalışma kitaplarındaki etkinliklerin yaratıcı düşünmeyi olumlu yönde etkilediği fikrini savunmuştur. Ayrıca öğretmenlerin bir kısmı ders süresinin az olduğunu, programı yetiştirme kaygısının ön plana çıktığını belirtmiştir. Öğretmen görüşlerine göre, uygulamaya yönelik tespit edilen diğer bazı aksaklıklar şunlardır: Okulda ve evde araç-gereç ve teknolojik yetersizliklerin varlığı sınıf mevcudunun kalabalıklığının olumsuz etkileri, kimi zaman velilerin öğrencilerin araştırma görevlerine fazla müdahale etmesi

ve kimi etkinliklerin öğretmen ve öğrenciler tarafından anlaşılabilmesi olarak ortaya konmuştur.

Şeker (2013), tarafından Sosyal Bilgiler ders, öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının öğrenme stilleri açısından incelendiği araştırmada 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitapları'nın içeriğinde yer verilen materyallerin öğrencilerin öğrenme stilleri dikkate alınarak hazırlanıp hazırlanmadığı tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan incelemede, belirtilen kitapların içeriğinin öğrenme stillerine yönelik planlı bir anlayışla hazırlanmadığı tespit edilmiş, ayrıca incelenerek Talim ve Terbiye Kurulu tarafından okullarda okutulmasına izin verilen Sosyal Bilgiler Ders Kitabı, Çalışma Kitabı ve Öğretmen Kılavuz Kitapları'nı hazırlayan her iki yayınevinde de kitap içerikleri noktasında herhangi birisi lehine üstünlüğün söz konusu olmadığı ortaya çıkarılmış bu kitapların bazılarında görsel, bazılarında işitsel, bazılarında ise kinestetik öğrenme stillerine ait materyallerin kullanılmakta olduğu, kitapların öğrencilerin öğrenme stilleri, ilgi ve ihtiyaçları dikkate alınarak planlı bir anlayışla hazırlanmadığı gibi sonuçlara ulaşılmıştır.

6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersi programını öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendiren Akdağ (2008), bu çalışmasında öğrencilerin ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve etkinlikleri hakkındaki görüşlerini incelemiş, ve sonuçta 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin ders kitabı ve öğrenci çalışma kitabı konusunda olumsuz görüşlere sahip olduğu sonucuna varılmıştır. Çalışmaya katılan 6. sınıf öğrencilerinin yarısının Sosyal Bilgiler ders ve çalışma kitabı konusunda olumsuz görüşe sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Kitaplar konusunda olumsuz görüş bildiren öğrenciler kitapların anlaşılabilirliğinin düşük olduğunu, çalışma kitabındaki soruları zor bulduklarını, çalışma kitabının amacını kavrayamadıklarını, etkinlik yapmayı sevmedikleri gibi gerekçeleri sürmüştür. Araştırmada 7. sınıf öğrencilerinin ders ve öğrenci çalışma kitabı hakkında 6. sınıf öğrencilerine göre daha çok olumsuz görüş bildirdikleri ortaya konmuştur. 7. sınıf öğrencileri ise söz konusu kitapları pek anlaşılır bulmadıklarını, konular arasında bir bütünlüğün bulunmadığını belirtmişlerdir. Ayrıca bu araştırmada öğrencilere Sosyal Bilgiler dersi sınıf içi ve sınıf dışı etkinlikleri hakkındaki görüşleri sorulmuş ve öğrencilerin çoğunlukla olumlu düşündükleri görülmüştür. Fakat bunun yanında hiç etkinlik yapmadıklarını söyleyen öğrencilerin de olduğu görülmüştür.

Çelik ve Katılmış (2010), Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersi başarısını olumsuz etkileyen faktörlere ilişkin düşüncelerini ortaya koymak için yaptıkları araştırmanın alt problemlerinden biri de Sosyal Bilgiler ders ve çalışma kitaplarının öğrenci başarısını nasıl etkilediğini tespit etmektedir. Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin, ders ve çalışma kitaplarının kazanımların edindirilmesi için yeterli olmadığı görüşü üzerinde birleştikleri, içerik ve görsellikten kaynaklanan problemlerin olduğu noktasında düşünceleri olduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmenler ders ve çalışma kitaplarıyla ilgili olarak şu problemleri gündeme getirmişlerdir; ders kitaplarında ele alınan konular arasında yeterli bağlantının kurulamadığı, öğrenci çalışma kitaplarında etkinlik sayısının fazla olup görsellerin yetersiz olduğu, aslında öğretmenlerin çalışma kitaplarında yer alan etkinlikleri uygulamaya çalıştıkları ancak çok etkinliğe yer verildiği için ders sürelerinin yetmediği ve planlamada problem yaşadıkları ortaya konmuştur.

Kaya (2007), 4., 5., 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler öğrenci çalışma kitaplarının beceri ve değerleri gerçekleştirilme düzeylerini incelediği bir çalışma mevcuttur. Çalışmada öğrenci çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin dağılımları incelenmiştir. Beceri ve değer kazandırmaya yönelik çalışmalardan seçilenler öğrencilere uygulanarak sonuçlar ortaya konmuştur. Çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerde beceri ve değer kazandırmaya yönelik olan etkinliklerin nicelik, nitelik ve yöntem bakımından yeterli olmadığı ortaya konmuştur. Netice de beceri ve değer kazandırmaya yönelik olan etkinliklerin toplam etkinlikler içindeki oranı ortalama $\frac{1}{4}$ civarındadır. Öğrencilerin zihinsel süreçlerini harekete geçirebilecek etkinliklere yer verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur.

Baki (2012), 6 ve 7.sınıf Sosyal Bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarının kullanım durumlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi konulu yüksek lisans tezinde, öğrenci çalışma kitaplarının uygulanması ile ilgili değerlendirmeler yapmak, uygulamada yaşanan güçlükleri tespit ederek çalışma kitaplarının daha işlevsel hale getirilmesine katkıda bulunmak amaçlanmıştır. Bu çalışmada çalışma kitabındaki etkinlikleri, kılavuz kitapta önerilen şekilde uygulamak konusunda araştırmaya katılan öğretmenlerin yarıya yakınının (%47,5) kısmen şeklinde görüş bildirdiği görülmüştür. Çalışma kitaplarının 6. ve 7. sınıf seviyelerinde kullanılmasının tam olarak istenilen düzeyde gerçekleşmediği tespiti yapılan çalışmada 6. sınıf öğrencilerinin % 61,4'ü,

7.sınıf öğrencilerinin %64,7'si gibi büyük çoğunluğu çalışma kitabı etkinliklerini ev ödevi olarak yaptıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca bu araştırma öğretmenlerin çalışma kitaplarının kazanımların gerçekleştirilmesinde etkili olduğunu düşünmesine rağmen kullanımda olan kitapları yeterli bulmadıkları gibi bir tespit de yapmıştır.

Demirezen ve Akhan (2011), Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Ders Kitabı'ndaki görsel öğelerin öğrenmede kalıcılığa etkisini araştırmış oldukları çalışmada ortaokul 8. sınıf öğrencilerinin İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük ders kitabında yer alan fotoğraf, resim ve haritalarla konuları ilişkilendirme ve konuları hatırlama düzeylerini ortaya koymayı amaçlamışlardır. Çalışmanın sonucunda çalışma grubundaki öğrencilerin görsel öğelerle konuları ilişkilendirmede başarılı oldukları ve görsel öğelerle öğrendiklerini daha kolay hatırladıkları vurgulanmıştır. Çalışma grubundaki öğrencilerin yazılı sınavlarda konuları hatırlamalarına oranla görsel öğelerle sorulan konuları daha fazla ve daha rahat hatırladıkları çalışma sonuçlarından anlaşılmıştır.

Öcal, Polat ve Arı (2012), Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi kitaplarındaki karakterlere ilişkin öğrenci görüşlerini incelemişlerdir. Ders kitaplarındaki karakterlerin ilköğretim öğrencileri tarafından ne ölçüde model alındıkları hususu araştırılmış, bu amaçla, ilköğretim 8. sınıf öğrencilerinin Sosyal Bilgiler (6-7) ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi kitaplarından seçilmiş karakterleri örnek alma durumları incelenmiştir. Araştırma sonucunda öğrencilerin kendilerine örnek aldıkları karakterler ile bu karakterlerin ders kitaplarında tekrarlanma sıklıkları arasında bir uyumsuzluk olduğu belirlenmiş, Sosyal Bilgiler ve T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi kitaplarında en fazla tekrarlanan karakterlerin öğrencilerin tercihlerine yansımadağı görülmüştür. Ders kitaplarında sadece bir kez yer alan karakterlerin öğrencilerin tercih ettiği karakterler arasında yer alması düşündürücü bulunmuş, bu bulgunun öğrencilerin karakter tercihlerinde ders dışı ve okul dışı öğrenmelerin etkili olabileceğine ilişkin ipuçları verebileceği vurgulanmıştır.

İncekara ve Karatepe (2010), Sosyal Bilgiler ders kitaplarını fiziki yapı ve içerik olarak değerlendirmişlerdir. Çalışma sonucunda sosyal bilgiler ders kitapları, Sosyal Bilgiler öğretmenleri açısından fiziki yapı ve görsellik açısından yeterli görülürken, içerikle ilgili önemli problemlerin varlığı ortaya konmuştur. Öğretmen

görüşlerine göre ders kitaplarının farklı öğretim materyalleri ile desteklenmesi, anlatım ve konuların işleniş yöntemi, etkinliklerin sayısı, konusu ve seviyesi gibi meselelerin ise yeniden gözden geçirmeye ihtiyaç duyduğu belirtilmiştir.

Öcal ve Yiğittir (2007), İlköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarını öğretmen görüşlerine değerlendirdikleri araştırmada sınıf öğretmenlerinin ders kitaplarında yapılan değişiklikten memnuniyet duyduklarını, öğretmenlerin büyük bir kısmının ders kitaplarındaki değişimi ve dersin üç ayrı kitap seti ile işlemeye olumlu baktıklarını tespit etmiştir. Bu çalışmada öğrenci çalışma kitaplarının öğrenciler tarafından anlaşılabilirliği ve yapılabirliği ile kitaptaki etkinlikler için verilen malzemelere öğrencilerin rahatlıkla ulaşabilmeleri hususu da incelenmiş, sonuçta öğretmenler, öğrencilerin çalışma kitabındaki etkinlikleri kolaylıkla anlayabildiklerini ve etkinliklerin rahatlıkla yapılabildiğini ifade etmiştir. Öğretmenler, öğrenci çalışma kitabında önerilen materyallere öğrencilerin kolaylıkla ulaşamadıklarını çünkü öğrencilerin ve ailelerinin maddi güçlerinin bölgesel olarak farklılaştığını ifade etmişlerdir.

Darakçı (2014), Sosyal Bilgiler programı ve ders kitaplarında harita kullanımıyla ilgili yaptığı araştırmada, 2012-2013 öğretim yılında 4.-5.-6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler dersleri ve 8. Sınıf T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük derslerinde kullanılan öğretim programları, ders kitapları ve öğrenci çalışma kitaplarının içerik analizlerini yapmaya çalışmıştır. Çalışma sonunda öğrenci çalışma kitaplarında konular ile ilgili olarak bazı haritalar kullanılmış olduğu; ancak soru cevap şeklinde etkinlikler hazırlandığı, öğrencilerin harita kullanımı ile ilgili bilgilerini yapılandırmasına yönelik harita oluşturma, sembollerini oluşturma, harita üzerinde bunları gösterme, haritaları yorumlama, harita çeşitlerini tanıma etkinliklerine fazla yer verilmemiş olduğu tespit edilmiştir.

Taş (2007), tarafından yapılan araştırmada ilköğretim 4. ve 5. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitapları tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı, içerik, dil ve anlatım bakımından öğretmen görüşlerine göre incelenmiştir. Öğretmenler, kitapları tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı, dil ve anlatım bakımından olumlu olarak değerlendirirken içerik bakımından da kısmen olumlu olarak değerlendirmişlerdir

BÖLÜM 3

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örneklem, veri toplama araçlarının geliştirilmesi ve verilerin toplanması, elde edilen verilerin çözümlenmesinde yararlanılan teknikler ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

3.1.Araştırmanın Modeli

Eğitim araştırmalarında, araştırmanın amacına göre nitel, nicel ya da karma yöntemler kullanılmaktadır. Bu araştırmada karma yöntem kullanılmıştır. Üç araştırma paradigmasından biri olan ve son yıllarda kullanımı artış gösteren karma yöntem, nicel ve nitel yöntemlerin, tekniklerin veya bu yaklaşımların diğer karakteristik özelliklerinin bir araştırmada birlikte kullanılmasıdır (Johnson ve Christensen, 2011). Başka bir deyişle karma yöntem, araştırma problemini anlamak için veri toplamada ve analiz etmede hem nicel hem de nitel yöntemlerin birlikte kullanıldığı bir yöntemdir.

Karma araştırmalarda nitel ya da nicel yöntemlerden biri daha baskın olarak kullanılabilir ya da ikisine de eşit olarak ağırlık verilebilir. (Creswell ve Plano Clark, 2011'den aktaran: (Creswell, 2011, s.535); (Fraenkel ve Wallen, 1990, s. 16). Örneğin, karma yöntemle yapılan bir araştırmada, araştırmacı nitel veri olarak küçük bir grupta yarı yapılandırılmış mülakat ve bunun yanında nicel veri olarak geniş çaplı bir anket uygulayabilir. Böylece nicel verilerle istatistiksel hesaplar yaparak insanların eğilimleri hakkında bilgi toplayabilir ve nitel verilerle de farklı bakış açıları ve görüşlerle ilgili derinlemesine bilgi elde edebilir (Creswell, 2011, s. 535).

Karma yöntemde amaç nitel ve nicel yaklaşımları birlikte kullanarak her iki yaklaşımın güçlü yönlerinden faydalanmak ve zayıf yönlerini en aza indirmektir. Bunun yanında araştırmacı tek bir yöntemle elde edebileceğinden daha fazla ve detaylı veriye ulaşabilir. Öte yandan bu yöntemi kullanacak olan araştırmacıların her iki yaklaşımı kullanacak yeterliliğe sahip olması gerekmektedir. (Creswell, 2011, s. 535; Fraenkel, ve Wallen, 1990, s. 443; Johnson ve Onwuegbuzie, 2004).

Bu araştırmada karma yöntem tercih edilmiş ve nicel verilerle elde edilen bulgular, daha detaylı verilere ulaşmak amacıyla nitel bulgularla da desteklenmiş olup

nicel ve nitel veriler analiz edilmiştir. Araştırma 2 aşamadan oluşmaktadır, birinci aşamada likert tipi anket katılımcılara uygulanmıştır. Katılımcılara sonraki aşama olan ikinci aşamada ise detaylı bilgi edinmek ve nicel verileri daha derinlemesine açıklayabilmek için mülakat uygulanmıştır. Aşağıda bu aşamalar ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.2. Nicel Bölüm

Araştırmanın nicel bölümü, durum tespitini amaçlayan betimsel yöntemlerden survey modelinde tasarlanmıştır. Betimsel araştırma, bir durumu betimlemek, açıklamak, değerlendirmek ve olaylar arasındaki ilişkileri saptamak, amacıyla gerçekleştirilir. Betimsel araştırmalarda “Durum nedir?”, “Neredeyiz?”, “Ne yapmak istiyoruz?”, “Nereye, hangi yöne gitmeliyiz?”, “Oraya nasıl gideriz?” gibi soruları, var olan duruma dayalı bir biçimde cevaplandırmak amaçlanır (Kaptan, 1998, s. 59). Betimsel araştırmalarda kullanılan yöntemler: survey (tarama), etnografik ve tarih çalışması olarak üçe ayrılır (Büyüköztürk, 2010, s. 21).

Tarama (survey) araştırması, bir grubun belirli bir konu ya da sorun hakkındaki görüşlerinin bir dizi soru aracılığıyla belirlenmesidir. Eğitim araştırmalarında sıkça kullanılan bir yöntemdir. Seçilen popülasyondaki bireylerden popülasyonun mevcut durumunu belirlemeyi, görüş, inanç, tutumları hakkında bilgi elde etmeyi sağlar (Arılı ve Nazik, 2004,s.7; Creswell, 2011,s. 376). Tarama araştırmalarının temel karakteristik özellikleri şöyle sıralanmaktadır; (Fraenkel, ve Wallen, 1990, s. 397).

- 1) Bir grup insandan ait olduğu popülasyonun bazı özellik ya da yönlerini (görüş, tutum, inanç, bilgi gibi) belirlemek amacıyla bilgi toplanır.
- 2) Bilgiler soru sorma yoluyla toplanır. Grup üyeleri tarafından verilen cevaplar araştırmanın verilerini oluşturur.
- 3) Genellikle veriler bütün gruptan ziyade grubu temsilen örneklerden toplanır.

Bu bölümde Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi öğrenci çalışma kitabının tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı durumu ile içerik ile ilgili var olan durumu ortaya konulmaya çalışıldığından, araştırma tarama araştırmasına göre yapılandırılmıştır. Amaca hizmet ettiği düşünülen anketler yardımıyla katılımcıların görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır.

3.3.Nitel Bölüm

Nitel araştırmalar çalışma olgusu ile ilgili daha derinlemesine ve açıklayıcı bilgi sağlar. şöyle ki nitel aştırmayla davranışın nasıl ve neden ortaya çıktığı sorgulanarak süreç hakkında bilgi toplanır ve sonucu etkileyen nedenler ortaya çıkarılır (Büyüköztürk, 2010, s. 256; Creswell, 2011, s. 16).

Bu araştırmada yarı yapılandırılmış mülakat formu aracılığıyla verilere ulaşılmıştır.

3.4. Evren

Araştırmanın evrenini, 2013-2014 eğitim öğretim yılında, Kayseri ilindeki bütün Sosyal Bilgiler öğretmenleri oluşturmaktadır.Ancak Kayseri'nin büyükşehir olması ve bütün Sosyal Bilgiler öğretmenlerine ulaşmanın güçlükleri dikkate alınarak, araştırmacının görev yaptığı ile olan ve nüfus açısından da en büyük ile konumunda olan Melikgazi ilçesindeki 15 ortaokul araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

3.5. Örneklem

2013-2014 eğitim öğretim yılında, araştırmanın yürütüldüğü sırada, Kayseri ili, Melikgazi ilçesinde bulunan ortaokullarda görev yapan toplam 32 Sosyal Bilgiler öğretmenine ulaşılmıştır.Ziyaret edilen 15 ortaokuldaki sosyal Bilgiler öğretmenlerine anket uygulanmış, 32 Sosyal Bilgiler öğretmeninin hepsi araştırmaya dâhil olmuştur. Araştırma kapsamında ziyaret edilen okulların ile bazında dağılımı Tablo 3'te verildiği gibidir.

Tablo 3: Örneklemde Yer Alan Okulların Dağılımı

Sıra no:	İlçenin adı	Okul adı	Katılımcı öğretmen sayısı
1	Melikgazi	Yalçın Delikan Ortaokulu	4
2	Melikgazi	Besime Özderici Ortaokulu	5
3	Melikgazi	Mehmet Bükem Sontaş Ort.	2
4	Melikgazi	İbrahim Yüzbaşıoğlu Ortaokulu	1
5	Melikgazi	Hasan Polatkan Ortaokulu	4
6	Melikgazi	Fatin Rüştü Zorlu Ortaokulu	2
7	Melikgazi	şehit Nazım Ortaokulu	2

8	Melikgazi	Ş.P.Ast.Serkan Ciddioğlu Ort.	1
9	Melikgazi	Mustafa Mújgan Boydak Ort.	1
10	Melikgazi	Mimarsinan Ortaokulu	1
11	Melikgazi	Haci Mustafa Gazioğlu Ort.	5
12	Melikgazi	Gürpınar Ortaokulu	1
13	Melikgazi	N.P. Narin Germirli Ortaokulu	1
14	Melikgazi	Kadir Rezzan Has Ortaokulu	1
15	Melikgazi	Hasan Nuriye Ünlen Ortaokulu	1

Öğretmen seçiminde örneklem oransız küme örneklem seçimi ile oluşturulmuştur (Karasar, 2010). Yani tüm elemanların birbirine eşit seçilme şansına sahip oldukları örneklem türü kullanılmıştır. Bu tür örneklemde evrendeki her birimin örnekleme seçilmede eşit ve bağımsız olma olasılığı vardır. Yani yansızlık kuralının uygulanabildiği bir örneklem türüdür. Oransız küme örneklem türlerinden de amaçlı örneklem kullanılmıştır. Amaçlı örneklem çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örneklem tipi ile Kayseri ili ve Melikgazi ilçesindeki bütün ortaokullar birer küme kabul edilmiş ve yansızlık kuralına göre yeterli sayıda ortaokul örnekleme alınmaya çalışılmıştır. Örneklem seçiminde yansızlık kuralının uygulanmasına özellikle dikkat edilmiştir. Buna göre araştırmacının kişisel yanlılığı ve kolay ulaşılabilecek kişilerin seçilmesi gibi faktörlerden etkilenmeden örneklem belirlenmiştir (Karasar, 2010, s. 112). 32 Sosyal Bilgiler öğretmeni araştırmanın öğretmen örneklemini oluşturmaktadır.

Öğretmen anketleri araştırmacı tarafından Kayseri ili ve Melikgazi ilçesindeki bulunan toplam 15 ortaokulda uygulanmıştır. Anket ve mülakat uygulamalarının yapıldığı okulların adları ve buldukları yerler Ek-2'de sunulmuştur.

3.6.Nitel Araştırma Boyutunda Çalışma Grubu

Çalışma grubunu belirlemede amaçlı örneklem yolu kullanılmıştır (Büyüköztürk, 2010). Amaçlı örneklem çeşitlerinden maksimum çeşitlilik örneklem tipi seçilerek çalışma grubu belirlenmiştir. Burada örneklemin problemle ilgili olarak kendi içinde benzeşik farklı durumlardan oluşturulması söz konusudur. Mülakatlarda amaç derinlemesine bilgi edinmek olduğu için konu hakkında daha fazla bilgi toplanabileceği düşünülen öğretmenler tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırmacı, öğretmen anketlerinin

uygulanması esnasında öğretmenlerle araştırma hakkında görüşmüştür. Mülakat bulguları sunulurken öğretmenlerin gerçek isimleri yerine rakamlar (1,2,3,4,5,6,7,8,9,10 vs.) kullanılmıştır.

Araştırmanın bu bölümünde çalışma kitaplarının uygulayıcısı olan öğretmenlerin görüşleri alınarak uygulama süreci hakkında derinlemesine bilgi edinmek amaçlanmıştır. Bu sebeple araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış mülakat formu uygulanmıştır. Çalışma kitaplarının kullanımda karşılaşılan güçlükler ve uygulama süreci hakkında farklı bakış açıları ve görüşler tespit edilmeye çalışılmıştır.

3.7. Veri Toplama Araçları

Araştırmada; karma yöntem esas alındığından veri toplama araçları nitel ve nicel olmak üzere iki biçimde hazırlanmıştır. Araştırmanın nicel bölümünde veri toplama aracı olarak anket, nitel bölümünde ise veri toplama aracı olarak mülakat kullanılmıştır.

3.7.1. Öğretmen Anketi Geliştirme Süreci

Araştırmada 2005-2006 Eğitim Öğretim Yılı'nda Konya il merkezinde Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleş Eğitim Fakültesi'nde görev yapan Sayın Doç.Dr.Ayşe Mentiş TAŞ'ın "Yeni Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Belirlenmesi" başlıklı araştırmasında kullandığı ankette faydalanılmıştır. Bu anket 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm tasarım, görsel düzen, fiziksel yapı; ikinci bölüm içerik; üçüncü bölüm ise dil ve anlatım boyutunun değerlendirilmesine yöneliktir. Bu anketin cevaplanmasında 3'lü likert tipi derecelendirme kullanılmıştır. Bu anketin güvenilirliğini sağlamak için Sayın TAŞ tarafından ön uygulama yapılmış, toplam 52 maddeden oluşan anket için her bir bölüm ve madde için ayrı ayrı faktör analizi ve madde analizi yapılmıştır. Ankette yer alan maddelerin faktör yapısı faktör analizi güvenilirlikleri Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısı ile incelenmiştir. Tezimize konu bu araştırmada Sayın Doç.Dr.Ayşe Mentiş TAŞ'ın geliştirdiği anketin her bir bölümü için ayrı ayrı güvenilirlik hesaplamaları yapılmış olup tasarım, görsel düzen ve fiziksel yapı boyutuna ilişkin güvenilirlik katsayısı 92, içerik boyutunun güvenilirlik katsayısı 91 olarak Sayın TAŞ tarafından hesaplanmıştır. Ölçme ve değerlendirme uzmanı ve danışman önerisi doğrultusunda aynı anketin 3. bölümü olan ve güvenilirlik katsayısı 92 olan Dil ve Anlatım Bölümü araştırma dışı bırakılmıştır.

Araştırmanın nitel bölümünde veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış mülakat kullanılmış ve mülakatlar yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Mülakat, araştırmada cevabı aranan sorular çerçevesinde ilgili kişilerle karşılıklı iletişime geçerek, bilgi almaktır. Karşılıklı iletişime dayanan mülakat aracılığıyla araştırılan konu hakkında bireylerin duygu, düşünce, görüş, inanç ve beklentileri ortaya çıkarılabilir. Derinlemesine bilgi edinmeye olanak sağladığı için, nitel araştırmalarda sıklıkla tercih edilen bir veri toplama yöntemidir (Creswell, 2011; Çepni, 2009; Ekiz, 2003; Fraenkel ve Wallen, 1990; Yıldırım, Şimşek, 2008).

Mülakatın çeşitleri farklılık arz etmektedir. Bunlar; yapılandırılmış mülakat, yarı yapılandırılmış mülakat ve yapılandırılmamış mülakat şeklindedir (Ekiz, 2003, s. 62; Yıldırım, Şimşek, 2008, s. 126-127). Yapılandırılmış mülakatlarda ne tür soruların sorulacağı kesin olarak belirlenmiştir. Mülakat sürecinde ekleme ve çıkarmalar yapılmaz. Sorular standardize edildiği için de tasnifleri kolay olur. Yarı-yapılandırılmış mülakatlarda araştırmacı hazırladığı açık uçlu soruları, süreç içerisinde beliren durum ve ihtiyaçlara göre değiştirebilir, ekleme ve çıkarmalar yapabilir. Yapılandırılmamış mülakatlarda ise, araştırılan konu hakkında mülakat yapılan kişiye genel bir soru sorularak, bilgi elde etmeye çalışılır. Yapılandırılmamış mülakatlar daha çok tartışma ve keşfe yöneliktir (Altunışık, 2010, s. 92; Çepni, 2008, s. 144-145; Denscombe, 2007, s.175-176; Ekiz, 2003, s. 62).

Bu araştırmanın nitel bölümünde yapılan yarı yapılandırılmış mülakatlar bizzat araştırmacının katılımcılardan daha öncesinde randevu almak suretiyle en uygun zaman dilimlerinde yüz yüze gerçekleştirilmiş olup, görüntülü ses kayıt cihazıyla ayrı ayrı kayıt altına alınmıştır.

3.7.2.Öğretmen Mülakat Formunun Geliştirilmesi

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitabının değerlendirilmesine ilişkin yapılan görüşmelerde, aynı amaçla kullanılan anketler temel alınarak araştırmacı tarafından yarı yapılandırılmış mülakat formu hazırlanmıştır. Hazırlanan mülakat formuna ölçme ve değerlendirme uzmanı ve danışman önerileri doğrultusunda son şekli verilerek mülakatlar gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler anketten elde edilen verileri desteklemek ve detaylı bilgilere ulaşmak amacıyla gerçekleştirilmiştir. Anket çalışmasına katılan öğretmenler arasından seçilen

yirmi iki Sosyal Bilgiler öğretmeniyle görüşülmüştür. Mülakatlar mayıs ayı içerisinde, bizzat araştırmacının katılımcılardan daha öncesinde randevu almak suretiyle en uygun zaman dilimlerinde yüz yüze gerçekleştirilmiş olup, görüntülü ses kayıt cihazıyla ayrı ayrı kayıt altına alınmıştır.

3.8.Verilerin Analizi

Araştırmada öğretmen anketleri aracılığıyla elde edilen nicel veriler, kodlanarak bilgisayara yüklenmiş ve “SPSS” istatistik programı kullanılarak yüzde (%) ve frekans (f) analizleri yapılmıştır. Elde edilen bulgular tablolaştırılmış ve araştırmacı tarafından yorumlanarak sunulmuştur. Öğretmenler ile yapılan mülakatlardan elde edilen nitel veriler ise, içerik analizi yöntemiyle çözümlenmiştir. Nitel verilerden elde edilen bulgular anket sonuçlarını desteklemek ve daha ayrıntılı bilgilere ulaşmak amacıyla kullanılmıştır. Bulguların ve yorumların sunumunda ortaya çıkan durumu desteklemek amacıyla öğretmenlerin ifadelerinden orijinal alıntılar yapılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada anket ve mülakat olmak üzere iki ayrı veri toplama aracı kullanılmıştır. Öğretmen anketi 32 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile yürütülmüştür. Mülakatlar ise 22 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile gerçekleştirilmiştir.

Bu bölümde ilk olarak ankette elde edilen veriler ışığında, örneklem grubunu oluşturan öğretmenler hakkında yaş, cinsiyet gibi demografik bilgiler ile mezun olunan okul, meslekteki çalışma yılları gibi tanıtıcı bilgilerin analizleri yapılmıştır. Daha sonra araştırmanın alt problemleri hakkında anketlerden elde edilen veriler uygun istatistiksel analizler yapılarak, bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

4.1 Örneklem grubuna ilişkin demografik bilgiler

Aşağıda örneklem grubundaki Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin genel yapısını tanıtıcı bilgilerin frekans ve yüzde dağılımları verilmiştir.

Tablo 4. Örneklem grubuna ilişkin demografik bilgiler

Cinsiyet	f	%	Yaş	f	%	Çalışma Yılı	f	%	Eğitim Durumu	f	%
Kadın	14	43,8	28-39	23	71,87	11-19 Yıl	22	68,8	Lisans	31	96,875
Erkek	18	56,3	40-58	9	28,13	1-10 yıl	8	25	Yüksek Lisans	1	3,125
						20 Yıl Üstü	2	6,25	Doktora	-	-
Toplam	32	100	Toplam	32	100	Toplam	32	100	Toplam	32	100

Tablo 4'te görüldüğü gibi örnekleme dâhil olan öğretmenlerin %56,25'i erkek ve %43,75'i kadın öğretmenlerden oluşmaktadır. Ankete katılan 32 öğretmenin yaşları, 28-58 yaş arasında değişmektedir ve grubun yaş ortalaması 37,62'dir. Örneklem grubundaki öğretmenlerin %71,87 si 28-39 yaş, (23 kişi) , %28,13' ü 40- 58 yaş (9 kişi) olarak karşımıza çıkmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere örneklem grubundaki öğretmenlerden 1'i yüksek lisans mezunu, 31'i ise lisans mezunudur. 1 ile 10 yıl arasında çalışan öğretmenler %25 oranındadır. Ayrıca çalışmaya dahil olan öğretmenlerin büyük bir kısmı 11-20 yıl arasında mesleki deneyime sahiptir. 20 yıl ve üzeri mesleki deneyime sahip olan öğretmenler örneklemin %2 sini oluşturmaktadır. Grubun meslekte çalışma yılı ortalaması ise 14,781'dir.

4.2.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Birinci alt problem kapsamında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabı'nın tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özelliklerine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir.Bu kapsamda öğretmenlere 19 soru yöneltilmiştir.Bu sorular ve bunlara ilişkin cevapları içeren istatistiki veriler aşağıda tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5. Öğretmenlerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının Tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özelliklerine ilişkin görüşleri

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Çalışma Kitabının tasarımı, görsel düzeni ve fiziksel yapısına ilişkin görüşleriniz	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Hiç katılmıyorum	
	F	%	F	%	F	%
1)Kitabın kapak tasarımı dersin içeriğine uygundur.	13	40,625	17	53,125	2	6,25
2)Kitabın boyutu öğrencilerin gelişim seviyesine uygundur.	18	56,25	13	40,625	1	3,125
3)Kitapta kullanılan renkler ilgi çekicidir.	7	21,875	17	53,125	8	25
4)Kitapta kullanılan resimler gözün kolaylıkla algılayabileceği şekilde hazırlanmıştır.	8	25	17	53,125	7	21,875
5)Kitabın sayfalarında kullanılan öğeler birbiriyle bütünlük oluşturmaktadır.	14	43,75	12	37,5	6	18,75
6)Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar öğrencinin gelişim seviyesine uygundur.	8	25	19	59,375	5	15,625
7)Kitaptaki resim, grafik şekil ve tablolar sayfaya uygun yerleştirilmiştir.	8	25	20	62,5	4	12,5
8)Kitaptaki resim, grafik şekil ve tabloların altında açıklamalara yer verilmiştir.	6	18,75	22	68,75	4	12,5
9)Kitapta kullanılan yazı puntosu öğrenci seviyesine uygundur.	19	59,375	12	37,5	1	3,125
10)Kitaptaki yazımın baskısı açık net ve anlaşılırdır.	21	65,625	11	34,375	0	0
11)Kitapta kullanılan başlık ve dipnotlar normal yazılardan ayırt edilebilecek koyulukta ve farklı yazı karakteri ile yazılmıştır.	20	62,5	9	28,125	3	9,375
12)Kitaptaki başlıklar dikkat çekici ve anlaşılırdır.	13	40,625	11	34,375	8	25

13)Kitapta kullanılan kağıt ve karton kalitelidir.	17	53,125	14	43,75	1	3,125
14)Kitabın cildi oldukça dayanıklıdır.	14	43,75	13	40,625	5	15,625
15)Kitabın ön kapağında kullanılan okul türü, sınıfı, basım yeri ve yazılar açıkça yazılmıştır.	25	78,125	6	18,75	1	3,125
16)Kitabın ön kapağı ilgi çekicidir.	10	31,25	11	34,375	11	34,375
17)Kitabın iç kapağı dış kapakla uyumludur ve gerekli bilgiler vardır.	16	50	14	43,75	2	6,25
18)Sözlük kitapta yer alan kavramların hepsini kapsamaktadır.	7	21,875	14	43,75	11	34,375
19)Kaynakça bölümü yeterlidir.	17	53,125	12	37,5	3	9,375

Tablo 5 incelendiğinde, T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabı'nın tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özelliklerine ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin %42,92'si kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. Çalışma kitabının Tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özellikleri konusunda tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirten öğretmenlerin toplam oranı %43,42'dir. Hiç katılmıyorum şeklinde görüş bildirenlerin oranı 13,66 dır. Yine bu bulgulardan hareketle T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının Tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özelliklerine ilişkin 19 maddenin 11 tanesine (2,5, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 17, 19) tamamen katılıyorum şeklinde cevap verenlerin oranı fazladır.Öğretmenler “Kitabın boyutu öğrencilerin gelişim seviyesine uygundur.”maddesine %56,25; “Kitabın sayfalarında kullanılan öğeler birbiriyle bütünlük oluşturmaktadır.”maddesine %43,75; “Kitapta kullanılan yazı puntosu öğrenci seviyesine uygundur.”maddesine %59,37; “Kitaptaki yazının baskısı açık net ve anlaşılırdır.”maddesine %65,62; “Kitapta kullanılan başlık ve dipnotlar normal yazılardan ayırt edilebilecek koyulukta ve farklı yazı karakteri ile yazılmıştır”maddesine%62,5; “Kitaptaki başlıklar dikkat çekici ve anlaşılırdır.”maddesine %40,62; “Kitapta kullanılan kağıt ve karton kalitelidir.”maddesine %53,12; “Kitabın cildi oldukça dayanıklıdır.”maddesine %43,75; “Kitabın ön kapağında kullanılan okul türü, sınıfı, basım yeri ve yazılar açıkça yazılmıştır.”maddesine %78,12; “Kitabın iç kapağı dış kapakla uyumludur ve gerekli bilgiler vardır”maddesine %50; “Kaynakça bölümü yeterlidir.”maddesine %53,12 oranında tamamen katıldıklarını belirtmişlerdir.

16.maddeye “Kitabın ön kapağı ilgi çekicidir”maddesine eşit oranda(%34,37) kısmen katılıyorum ve hiç katılmıyorum şeklinde görüş bildirmişlerdir.Geriye kalan 7 maddeye (18, 8, 7, 6, 4, 3, 1) ise kısmen katılıyorum diyen öğretmenlerin oranı fazladır.Öğretmenler “Kitabın kapak tasarımı dersin içeriğine uygundur.”maddesine %53,12; “Kitapta kullanılan renkler ilgi çekicidir.”maddesine %53,12; “Kitapta kullanılan resimler gözün kolaylıkla algılayabileceği şekilde hazırlanmıştır” maddesine %53,12; “Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar öğrencinin gelişim seviyesine uygundur.”maddesine %59,37; “Kitaptaki resim, grafik şekil ve tablolar sayfaya uygun yerleştirilmiştir.”maddesine %62,5; “Kitaptaki resim, grafik şekil ve tabloların altında açıklamalara yer verilmiştir”maddesine %68,75; “Sözlük kitapta yer alan kavramların hepsini kapsamaktadır” maddesine %43,75 oranında kısmen katıldıklarını belirtmişlerdir.Bu bulgulara göre öğretmenlerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özelliklerine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir.Ancak kitabın ön kapağının ilgi çekiciliği konularında çok da olumlu düşüncelere sahip olmadıkları görülebilir.

4.3.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Bilindiği gibi öğrenci çalışma kitapları öğrenci merkezli sınıf ortamı oluşturarak programda yer alan kazanımlar doğrultusunda bilgi, beceri ve değer kazandırılmasına yardımcı olacak etkinlik ve araştırma ödevlerinden oluşan ders kitabı tamamlayıcısı niteliğindedir (Komisyon, 2010,s. 135; Oruç, 2009,s.275; Ulusoy, 2008,s.194). Araştırmanın ikinci alt problemi, çalışma kitaplarındaki içerik ve etkinlikler hakkında öğretmen görüşlerini tespit etmektir.

İkinci alt problem kapsamında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının içerik özelliklerine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir.Bu kapsamda öğretmenlere yine Doç.Dr.Ayşe Mentiş TAŞ’ın hazırladığı anketin 2 .bölümü olan kitabın içerik ile ilgili görüşlerini ölçen ve güvenilirliği 91 olarak hesaplanmış olan anket uygulanmış ve 19 soru yöneltmiştir.Bu sorular ve bunlara ilişkin cevapları içeren istatistik veriler aşağıda tablo 6’da sunulmuştur.

Tablo 6. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının içerik özelliklerine ilişkin Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görüşleri

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Çalışma Kitabının içerik bölümüne ilişkin görüşleriniz	Tamamen katılıyorum		Kısmen katılıyorum		Hiç katılmıyorum	
	f	%	f	%	f	%
1)İçerik T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi programına göre düzenlenmiştir.	10	31,3	21	65,6	1	3,125
2)Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiştir.	5	15,6	21	65,6	6	18,75
3)Kitap içerik olarak öğrencinin ilgisini çekebilecek niteliktedir.	2	6,25	17	53,1	13	40,625
4)Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.	5	15,6	23	71,9	4	12,5
5)Kullanılan dil sınıf düzeyine uygundur.	7	21,9	21	65,6	4	12,5
6)Kitapta yer alan okuma parçaları işlenen konularla tutarlıdır.	9	28,1	22	68,8	1	3,125
7)Etkinliklerin işlenişinde öğrencilerin gelişim basamakları ilgi yetenek ve gereksinimleri dikkate alınmıştır.	5	15,6	15	46,9	12	37,5
8)Etkinlikler öğrencinin bilgi beceri ve değer gelişimine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmiştir.	5	15,6	20	62,5	7	21,875
9)Etkinlikler öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek düzeydedir.	5	15,6	21	65,6	6	18,75
10)Etkinliklerde güncel yaşamdan yeterince örnekler verilmiştir.	5	15,6	21	65,6	6	18,75
11)İçerikte yer alan tarihi olgular ve kültürel miras somutlaştırılarak verilmiştir.	4	12,5	22	68,8	6	18,75
12)Etkinlikler birbirinin devamı olacak şekilde düzenlenmiştir.	8	25	18	56,3	6	18,75
13)Etkinlikler öğrenciyi araştırmaya sevk edecek şekilde ele alınmıştır.	11	34,4	15	46,9	6	18,75
14)Etkinlikler öğrencileri bağımsız ve yaratıcı düşünmeye sevk edecek şekilde işlenmiştir.	6	18,8	19	59,4	7	21,875
15)Konuların işlenişi ile diğer sözel dersler arasında bağlantı kurulabilmektedir.	11	34,4	18	56,3	3	9,375
16)Kitapta öğrencilerin konular ile daha ayrıntılı bilgi alabilecekleri gerekli kaynaklar belirtilmiştir.	7	21,9	19	59,4	6	18,75
17)Kitapta temel ekonomik kavramlara yer verilmiştir.	4	12,5	17	53,1	11	34,375
18)Etkinlikler günceldir ve hayata uygulanabilir niteliktedir.	3	9,38	17	53,1	12	37,5
19)Etkinlikler geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurmaya yardımcı niteliktedir.	5	15,6	23	71,9	4	12,5

MEB tarafından çalışma kitaplarının kullanımı konusunda vurgulanan en önemli noktalar şöyledir: Öğretmenler etkinlikleri derste kendi gözetiminde, öğrencinin kendisinin yapmasına fırsat verilmeli, bunları ev ödevi olarak vermemeli,

etkinliklerde bölgesel farklılıklar, sınıf düzeyine uygunluk gibi sebeplerle gerek görülürse değişiklik yapılmalıdır. Bunun dışında çalışma kitaplarının ne zaman ve nasıl kullanılacağıyla ilgili detaylı bilgi ilgili ünite kapsamında öğretmen kılavuz kitaplarında detaylı bir şekilde yer almaktadır (Komisyon, 2010, s. 135; Komisyon, 2010a)

Tablo 6 incelendiğinde T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Öğrenci Çalışma Kitabının içerik özelliklerine ilişkin araştırmaya katılan öğretmenlerin %60,85'i kısmen şeklinde görüş bildirdiği görülmektedir. Çalışma kitabının içeriği konusunda tamamen katılıyorum şeklinde görüş belirten öğretmenlerin toplam oranı %19,24'tür.. Hiç katılmıyorum şeklinde görüş bildirenlerin oranı 19,91 dir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin içerik ve etkinliklere ilişkin maddelere %60, 85 inin kısmen seçeneğini %19,24 'ünün hiç katılmıyorum seçeneğini işaretlemesi ile araştırmanın nitel bölümünde yapılan mülakat sonuçlarının paralellik arz ettiği söylenebilir.Örneğin;“İçerik T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi programına göre düzenlenmiştir.”maddesine öğretmenlerin %65,62'sinin kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmesi ile araştırmanın nitel bölümünde yapılan mülakatlar arasında benzerlikler bulunmaktadır.Nitekim Öğretmen 8 şöyle demiştir:

“Çalışma kitabındaki etkinlikler keyifli değil açıkçası, zaten zamanımızda yetmiyor biz programın kazanımlarına uygun etkinlikleri seçiyoruz kazanımlara uygun etkinlikleri derste yaptırıyoruz gerisini ev ödevi veriyoruz, o ev ödevi olarak verdiklerimiz genelde cephedeki birine mektup yaz, kahraman birine şiir yaz bilmem şunu yaz bunu yaz gibi hiç birini de öğrenciler yapmıyor zaten.Kazanımlara uygun değil etkinlikler .Örneğin 7.sınıf Öğrenci Çalışma Kitabı kazanımlara uygun hazırlanmış; 8'lerin çalışma kitabındaki etkinlikler kazanımlara uygun değil.”

“Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiştir” maddesine öğretmenlerin %65,62'sinin kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmesi ile araştırmanın nitel bölümünde yapılan mülakatlar arasında benzerlikler bulunmaktadır.Nitekim Öğretmen 15 şöyle demiştir:

“Gerekirse diğer konulardan biraz daha kısarak çocukların temel kabul edeceğimiz bilgileri almadan İnkılap’ın hangi sıkıntı sonucunda yapılmak zorunda kaldığını bilmesi İnkılap’ı daha iyi anlamasını sağlayacaktır.Şapka İnkılabı’nın, Kılık kıyafette yapılan değişikliğin niye yapıldığını bilen çocuk konuyu daha iyi anlayacaktır.Bunların daha yoğun işlenmesi gerekir, etkinlikler de buna göre hazırlanmalıdır.”

Yine bu hususa değinen Öğretmen 6 şunları söylemiştir:

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi 1.ünitede Atatürk’ün hayatının konu edildiği o ünitede ve 2 ünitadaki etkinlikleri öğrencilerin etkinlikleri zevkle yaptığını fakat 5.ünitede Atatürkçülük ünitesinde biraz daha soyut konularda öğrencilerin etkinlikleri yapmakta zorlandıklarını ve isteksiz davrandıklarını görüyoruz”

Öğretmen 9 ise çalışma kitabındaki etkinlik metinleri ile ilgili şöyle demiştir:

“Hep aynı mantıkla hazırlanmış etkinlikler.Hep bir metin verilmiş o metinle ilgili sorular, hatta metinle ilgili olmayan sorular ya da araştırma konusu veriyor araştırma çocuğun ilgisini çekebilecek tarzda değil.”

“Kitap içerik olarak öğrencinin ilgisini çekebilecek niteliktedir” maddesine öğretmenlerin %53,12 sinin kısmen katılıyorum ,%40,62’sinin hiç katılmıyorum şeklinde görüş bildirmesi ile araştırmanın nitel bölümünde yapılan mülakatlar arasında benzerlikler bulunmaktadır.Nitekim Öğretmen 1 şöyle demiştir:

“Çocukların ilgisini çekecek tablolar yok, Excel formatında hazırlanmış tablolarda etkinlik yapıyor çocuklar.Kitabın öğrencinin ilgisini çekebilecek oyunlara ihtiyacı var.”

Yine çalışma kitabının öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen bir başka öğretmen olan Öğretmen 5 şöyle demiştir:

“Etkinliklerin sıkıcı olması yani öğrenciler böyle çok isteyerek değil bir de soruların çok basit kalması öğrenciler çoğunlukla cevaplamak dahi istemiyorlar.”

Yine çalışma kitabının öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen bir başka öğretmen olan Öğretmen 6 şöyle demiştir:

“Çalışma kitabında bazı konular sıklıkla tekrar edilmiş,aynı etkinlikler başka ünitelerde farklı şekilde verilmiş bundan dolayı öğrenciler sıkılıyor.”

Yine çalışma kitabının öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen bir başka öğretmen olan Öğretmen 7 şöyle demiştir:

“Kitapta ayrıntılar çok fazla, çocuklar ayrıntularla çok boğuşmak istemiyorlar, bu yüzden etkinlikleri isteyerek yapmıyorlar.”

Kitabın içerik olarak öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen Öğretmen 8 şöyle demiştir:

“Sıkıldıkları çok oluyor,oflayıp pufladıkları çok oluyor , çocuk diyor: “nasıl yazacağız ki öğretmenim şimdi.” Etkinlikler öğrencinin ilgisini çekmiyor,keyifli değil, ben hiç beğenmiyorum İnkılap Tarihi Öğrenci Çalışma Kitabı ’nı”.

Bu konuda bir başka Öğretmen 9:

“Kitap araştırma konusu veriyor, araştırma çocuğun ilgisini çekecek tarzda değil.”

Kitabın içerik olarak öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen Öğretmen 10 ise şöyle demişti:

“Öğrencinin yaparken zevk alacağı etkinlikler olmalı, şu anki etkinlik kitabını beğenmiyoruz.”

Kitabın içerik olarak öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen Öğretmen 11 ise kitabın öğrencinin ilgisini çekmeme sebeplerinden birini şöyle ifade etmiştir:

“İçerikte sunulan etkinliklerin cevapları hazır olarak zaten internet ortamlarında var, öğrenci etkinliklere ve cevapları bu şekilde buluyor, bu da faydalı olmuyor.”

Kitabın içerik olarak öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen Öğretmen 13 ise şöyle demiştir:

“Genellikle öğrencilerin sevmediği türde etkinlikler var, bazı etkinlikler öğrencinin iyi bir tarih bilgisine sahip olmasını gerektiriyor, ağır metinler var, öğrenciyi sıkacak düzeyde etkinlikler var.”

Kitabın içerik olarak öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen Öğretmen 14 ise şöyle demiştir:

“Çalışma kitaplarımız çocukları çok sıkıyor, bunun için kitabı bulmacalara veya daha değişik etkinliklerle çocukların sevecek yapacakları şekle getirmemiz gerekiyor.Çoğunluğu hikaye anlatıyor bu kitapların.”

Öğretmen 15 ise içeriğin öğrenciyi sıkılamaması gerektiğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Çalışma kitaplarında genellikle öğrenciler için daha zevkli etkinlikler olmalı, Kelime avı, çengel bulmaca gibi etkinliklere daha çok yer verilmeli.Öğrencilerin sınıfta zevk alarak çalışma kitabındaki etkinlikleri yaptıklarını düşünmüyorum.”

Öğretmen 16 ise kitabın öğrenciyi sıkıdığından bahsederek şöyle demiştir:

“Çocukların ilgisini çekecek etkinlikler hazırlansa, çocuğu sıkımadan, yardım almadan çözemeyeceği etkinlikler kaldırılrsa daha iyi olur”

Kitabın içerik olarak öğrencinin ilgisini çekmediğini düşünen Öğretmen 17 ise yine aynı doğrultuda şunları söylemiştir:

“Çocuklar sıkılıyorlar bu etkinlikleri yaparken o yüzden yapmıyorlar, ama öğrencilere kendi hazırladığımız etkinlikleri yazılıda da soracağız dediğimiz zaman daha güzel hazırlıyorlar, güzel notlar da alıyorlar.Çalışma kitaplarını çocuklar sevmiyorlar, ilgilenmiyorlar da.”

Öğretmen 18 ise zaman sıkıntısına değindikten sonra çalışma kitaplarının içerik olarak öğrencinin ilgisini çekmediğini şu şekilde ifade etmiştir:

“Öğrenciler çalışma kitabını angarya olarak görüyorlar, şu anda çalışma kitapları maalesef hiçbir işlev görmüyor.Sınıf mevcutlarımız ortalama 30, yapan öğrenci ortalama 3- 5 öğrenci.”

Öğretmen 19 ise öğrencilerin ilgisini çekecek görsellerin azlığına dikkat çekerek şöyle demiştir:

“Kitabın öğrencinin ilgisini çekecek görselleri daha fazla olmalı,mesela devlet kitaplarının dışında hazırlanan kitaplarda bunları görüyoruz”

Öğretmen 20 ise etkinliklerin büyük çoğunluğunun seviyenin altında kaldığından bahsederek şöyle demiştir:

“Şu resme bakın bu resim neyi anlatıyor tarzı etkinlikler çok basit kalıyor bu etkinlikler öğrenciyi daha baştan koparıyor.Bu yüzden öğrenciler uzak kalıyorlar kitaba.”

“Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.”maddesine öğretmenlerin %71,87 sinin kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmesi ile araştırmanın nitel bölümünde yapılan mülakatlar arasında benzerlikler bulunmaktadır.Nitekim Öğretmen 10 şöyle demiştir:

“Bugün Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenimizle konuşuyorduk.Kendisi çocukların belli kavramları öğrenemediğinden bahsetti.Mesela kendisi Reformu anlatıyormuş mezheplerle ilgili bazı sorular sormuş çok fazla bilgi alamadığından

yakındı.Biz de derslerimizde buna benzer kavramları çok kısa bir şekilde geçmek zorunda kaldığımızdan bahsettik.Böyle bir eksikliği arkadaşlarla görüştük, paylaştık.”

Kavramların uygunluğu konusunda öğretmen 8 de şöyle demiştir:

“Etkinliklerde anlamadıkları cümleler ve terimler oluyor,sorular uygun değil.”

“Kitapta yer alan okuma parçaları işlenen konularla tutarlıdır” maddesine öğretmenlerin %68,75 sinin kısmen katılıyorum şeklinde görüş bildirmesi ile araştırmanın nitel bölümünde yapılan mülakatlar arasında benzerlikler bulunmaktadır.Nitekim Öğretmen 12 şöyle demiştir:

“Genellikle öğrencilerin sevmediği türde etkinlikler var, bazı etkinlikler öğrencinin iyi bir tarih bilgisine sahip olmasını gerektiriyor, ağır metinler var,öğrenciyi sıkacak düzeyde etkinlikler var.”

Öğretmen 11 ise okuma parçalarını beğenmediğini şu sözlerle ifade etmiştir:

“Arkadaşlarla birlikte olduğumuzda paylaştığımız şeylerden biri de kitabın içindeki anılar. Hikaye kısımları çok fazla olduğundan onları işlememiz halinde müfredatı yetiştirmemizin imkansız olduğu hususu.”

“Etkinliklerin işlenişinde öğrencilerin gelişim basamakları ilgi yetenek ve gereksinimleri dikkate alınmıştır” maddesine öğretmenlerin %46,87’ sinin kısmen katılıyorum % 37,5’inin ise hiç katılmıyorum şeklinde görüş bildirmesi ile araştırmanın nitel bölümünde yapılan mülakatlar arasında benzerlikler bulunmaktadır.Nitekim Öğretmen 8 şöyle demiştir:

“Mesela ben 7.sınıflarda anlatarak bir kazanımı veremezken etkinlik sırasında çalışma kitabından daha rahat veriyorum.Ama şu farkla onların etkinliği güzel hazırlanmış, 8’lerinki değil, anlamadıkları cümleler var, çocuklar kitaptaki Türkçe soruları tarzında etkinliklerden hoşlanmıyor”

4.4.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

Üçüncü alt problem kapsamında T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma kitaplarıyla ilgili kullanımda karşılaşılan güçlükler neler olduğu hususunda Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir.Aşağıda öğretmenlerle yapılan mülakatlardan “Çalışma kitaplarını kullanırken karşılaştığınız başlıca güçlükler nelerdir?” şeklindeki açık uçlu soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular sunulmuştur.

Araştırmanın nitel boyutunda video veya ses kaydı yapılmasını istemeyen 3 Sosyal Bilgiler öğretmeni mülakat formunu doldurmayı tercih etmiştir.Bunlardan Öğretmen 20 “Çalışma kitaplarını kullanırken karşılaştığınız başlıca güçlükler nelerdir?” şeklindeki soruya şu cevabı vermiştir:

“Sadece kitaptaki bilgiler çalışma kitabındaki etkinlikleri yapmak için yeterli değil.Derste etkinliklere zaman ayıramıyoruz.Etkinlikler genellikle derste yapılamayacak uzunlukta.Örneğin; gazete hazırla,kompozisyon yaz gibi)”

Nitekim Öğretmen 20'nin yakındığı gibi derste yapılamayacak uzunlukta etkinliklerin varlığı konusunda araştırmacı tarafından bazı tespitler yapılmıştır.Örneğin çalışma kitabının 40.sayfasında yer alan bir etkinlik aşağıda şekil 2' de sunulmuştur:

Şekil 2:Çalışma Kitabı Etkinlik Örneği

10. KİTAP ANALİZ EDELİM

Bu etkinlikte, Kurtuluş Savaşı süreci ile ilgili yazılmış roman, hikâye (Ateşten Gömlek, Yaban, Küçük Ağa, Tek Adam) gibi eserleri incelemeniz istenmektedir. Bu inceleme sırasında size yardımcı olacak sorular verilmiştir.

Başarılar...

1. Eserin adı:
2. Yazarı:
3. Yayıncısı:
4. Yayın yılı:
5. Baskı sayısı:
6. Yayın yeri:
7. Sayfa sayısı:
8. Kitabın konusu:
.....
.....
.....
.....
9. Kitapta en çok Kurtuluş Savaşı ile ilgili neler anlatılmaktadır?
.....
.....
.....
.....
.....
10. Kitapta en çok ilginizi çeken olaylar nelerdir?
.....
.....
.....
.....
.....

Kaynak:Net Bil Yayıncılık, (2013).

Şekil 2’de verilen etkinliğin işlenen konunun ardından ders içerisinde yapılabilmesi imkansız olarak değerlendirilmektedir.Çünkü bahsi geçen kitaplar hacimli kitaplardır ve okunması zaman alacaktır.Bu da etkinliği eve ödev vermeyi öğretmen açısından zorunlu kılmaktadır.

Aynı şekilde mülakat formu dolduran Öğretmen 21 ise aynı soruya “Ders saati yeterli olmadığı için çalışma kitabında büyük sıkıntı yaşanmaktadır.”

Aynı şekilde mülakat formu dolduran Öğretmen 22 ise “Zamanı yetiştiremiyorum,Türkçe dersindeki paragraf soruları gibi sorular verimi düşürüyor.Bir de etkinliklerin cevapları internette var.Çocuklardan bazıları hiç çalışmadan tüm kitabı doldurabiliyor.” demişlerdir.

Video ve ses kaydı yapılarak görüşülen diğer 19 öğretmen ise bu soruya şu yanıtları vermişlerdir:

Öğretmen 1:

“Öncelikle T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma kitabını kullanırken etkinliklere zaman yetiştiremiyoruz. Konu yetiştirme problemi yaşıyoruz.O yüzden bu kitabı çoğu zaman eve ödev veriyoruz.Yani 3 saatlik ders müfredatı 2 saate sıkıştırılmasıyla birlikte biz çalışma kitabını zaten kullanamaz hale geldik.Soru cevap şeklinde olursa etkinlikleri yapabiliyoruz yoksa aşırı şekilde etkinlik yapmamız mümkün değil 2 saatte.Çalışma kitapları genellikle öğrencilerimiz için ev ödevi şeklinde geçiyor.”

Öğretmen 2:

“Bizim en büyük sıkıntımız 3 saat olan dersimizin 2 saate düşürülmesi ama kitabın buna uygun olmaması nedeniyle zaman sıkıntımız çok fazla.Çalışma kitabını sınıfta işlememiz mümkün değil, ödev veriyoruz ama çoğu zaman etkinliklerin yapılıp yapılmadığını kontrol edemiyoruz,dersi zaten yetiştirmekte zorlanıyoruz, 3 saat bile yetmez 4 saate çıkarılırsa belki.”

Öğretmen 3:

“En önemli güçlük yeterli ders zamanının olmaması.Bundan dolayı bazı etkinliklerin derslerde yapılamaması en büyük güçlük.”

Öğretmen 4:

“Bir kere etkinlikler çok sıkıcı, öğrenciler isteyerek yapmıyor.Bir de etkinlikler çok basit kalıyor öğrencinin seviyesine uygun değil, çocuklar soruları cevaplamak bile istemiyor.Maalesef ders saati de yetersiz, kitabı uygulayamıyorum.”

Öğretmen 5:

“En büyük güçlük mevcudu kalabalık olan sınıflarda T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın kontrolünü ve takibini yapmak çok zor oluyor, biz de öğrencilere genellikle ödev şeklinde veriyoruz ancak ödev şeklinde verdiğimizde de kontrolünü yapamıyoruz, sınıflarımız çok kalabalık.Zaman problemi oluyor; 2 ders saatinde 7 ünite işliyoruz ve bu üniteleri bu kısıtlı zamana yaymak çok zor oluyor.”

Öğretmen 6:

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nda ayrıntılar çok fazla, çocuklar ayrıntılarla boğuşmak istemiyor, araştırma ödevleri çok fazla çocuklar isteyerek yapmıyorlar.”

Öğretmen 7:

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinlikler hem eğitsel olarak hem de görsel olarak keyifli değil açıkçası, zaten zamanımızda yetmiyor biz programın kazanımlarına uygun etkinlikleri seçiyoruz kazanımlara uygun etkinlikleri derste yaptırabildiğimiz kadar yaptırıyoruz gerisini ev ödevi veriyoruz, o ev ödevi olarak verdiklerimiz genelde cephedeki birine mektup yaz, kahraman birine şiir yaz bilmem şunu yaz bunu yaz gibi hiç birini de öğrenciler yapmıyor zaten.Duygu meselesi çünkü bu tür etkinlikler, duygu yoğunluğunu hissetmezse yazmıyor çocuklar.”

Öğretmen 8:

“Hep aynı mantıkla hazırlanan farklı bir etkinlik olmayan etkinlikler var.Hep bir metin verilmiş o metinle ilgili sorular, hatta o metinle ilgili olmayan sorular.Ya da araştırma konusu veriyor, araştırma çocuğun ilgisini çekecek tarzda değil.Süre sıkıntısı ise zaten tamamıyla bir sıkıntı.”

Öğretmen 9:

“Çalışma kitabını fazla kullanamıyoruz.Çünkü dersimiz haftada 2 saat.Kitabımız da hacimli bir kitap.Dolayısı ile ders kitabını ancak bitiriyoruz, hatta bitiremiyoruz. Çalışma kitaplarının daha iyi hazırlanması gerektiğini düşünüyoruz.”

Öğretmen 10:

“Gerek bizim gerekse zümre toplantılarımızda öğretmen arkadaşlarımızla ortak paylaştığımız sıkıntılarımız var.Birincisi ders saatinin 3 saat bile yetersiz kalırken 2 saate düşürülünce bizim dersimiz çok olumsuz etkilendik.Ders kitabında anılar hikaye kısımları oldukça fazla.Müfredatı yetiştiremezken çalışma kitabına ayıracak zamanımız yok bizim.Ne ben ne de arkadaşlarım ders kitabını da çalışma kitabını da etkin kullanamıyoruz.Kazanım sayısı da çok fazla, kazanımların daha aza indirilip gerçekten öğrencilere kazandırılması gerekir.Çalışma kitaplarının cevapları internette var, o yüzden verimli de olmuyor.”

Öğretmen 11:

“Güçlüklerin en başında zaman sorunu var, yetişmiyor.İkinci sorun genellikle öğrencilerin sevmediği türde etkinlikler var.Çocukların seviyesini aşan öğrencilerin bazen iyi bir tarih bilgisine sahip olmasını gerektiren, ağır metinler içeren etkinlikler var.Sıkıcı etkinlikler var,Ders kitabından aldığı bilgiyle öğrencinin çalışma kitabını yapabilmesi imkansız.”

Öğretmen 12:

“Ders saati 2 saat olduğu için çalışma kitabımızı derste uygulayamıyoruz, ev ödevi veriyorum bunun kontrolü bile çok zor oluyor ben öğrenci görevlendiriyorum çalışma kitabından verdiğim ödevleri kontrol edebilmesi için.Öğrenciye sadece ders kitabı yetmeyebiliyor bu etkinlikleri yapabilmesi için bu da ayrıca sıkıntı olabiliyor.”

Nitekim Öğretmen O'nun bahsettiği gibi öğrencinin sadece ders kitabından yararlanarak yapamayacağı, ansiklopedik bilgi gerektiren veya doğrudan internete erişimi gerektiren etkinliklerin varlığına şahit olmaktayız.Örneğin aşağıda şekil:4'te böyle bir etkinlik sunulmuştur:

Şekil4: Çalışma kitabı etkinlik örneği 3

B Kendi alanlarında ilk olma başarısını göstermiş olan aşağıdaki Türk kadınlarının mesleklerini araştırarak isimlerinin altlarındaki noktalı yerlere yazınız.

		
Feriha Sanerk	Süreyya Ağaoğlu	Müfide İlhan
		
Mebrure Gönenç	Remziye Hisar	Sabiha Gökçen

54

Kaynak:Net Bil Yayıncılık, (2013).

Öğretmen 13:

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı çok fazla zaman ayırabildiğimiz bir kaynak değil maalesef.Ders kitabındaki yoğunluk zamanın büyük bölümünü ders kitabına ayırmamıza neden oluyor.Bu yüzden T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nu ev ödevi olarak veriyoruz.Bunun da kontrolünü çoğu kez yapamıyoruz.Yoksa konuları yetiştirememe tehlikesi var.Kazanımlar bu yaş grubundaki öğrencilerin seviyesinde olmalarına rağmen kazanım sayısı fazla.”

Öğretmen 14:

“Ders Kitabımızdaki konular ağır olduğu için T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’nu yetiştirme şansımız olmuyor, o yüzden çalışma kitaplarındaki etkinlikleri eve ödev olarak veriyoruz.Etkinlikler kazanımları

karşılama yetmiyor, ders kitabındaki konularla çalışma kitabındaki etkinlikler bence tutarlı değil, etkinlikler çocuğu dersten sonra araştırmaya sevk edecek nitelikte olmadığından çocuklar çoğu kez gereksiz görüyor ve yapmak istemiyorlar.”

Öğretmen 15:

“En önemli güçlük soruların çok zor olup çocuğu internete bağımlı hale getirmesi. Sorular biraz daha basitleştirilmeli.Zaman sıkıntımız da çok büyük.Konuların 2 saatte yetişmesi imkansız.Ara sıra Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi Dersi'nden vakit ayırmak zorunda kalıyoruz.”

Öğretmen 16:

“Zaman yetmiyor,konumuzu ancak bitirebiliyoruz çalışma kitabını ise öğrencilere ev ödevi veriyoruz.Ben kendim etkinlik hazırlıyorum.Çocuklar çalışma kitabındaki etkinlikleri yapmıyorlar sıkılıyorlar.Çalışma kitabı çıktı çikali yıllardır öğrencilere kitaptaki etkinlikleri yaptırıyoruz.”

Öğretmen 17:

“Her şeyden önce süre yetersiz.Ders kitabındaki konuları işlemekten çalışma takvimini yetiştirme gayretinden dolayı çalışma kitaplarının kullanımı neredeyse imkansız.Normalde çalışma kitaplarının mantığı okulda işlenmesidir.Öğrenciler de çalışma kitabını bir angarya olarak görüyor, zaman olmadığı için biz de rehberlik edemiyoruz , çocuklarda hazır olarak gelmediği için mecburen ödev olarak veriyoruz ki, bu durumda maalesef T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı hiçbir işlev görmüyor.”

Öğretmen 18:

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabını derste yapmamız mümkün olmuyor eve genellikle ödev olarak veriyoruz ödevin takibini de tam olarak yapamıyoruz zaman olmuyor.Zaman olsa da derste işlese belki daha verimli olur ama yapamıyoruz.Öğrenciler de isteyerek yapmıyor.”

Öğretmen 20:

“Kitabın seviyesi 8. sınıfların düşüğünde.Yani çocuklar etkinliği önemsemiyor.Örnek verecek olursam şu resme bakın bu resim ne anlatıyor tarzından daha çok ilkokul çocuklarının yaptığı sorular olduğu için çocukların bakış açısı baştan kopuyor.Çocuklar angarya gibi algılıyor.Ders saatinin yoğunluğundan da çalışma kitabına zaman ayırmak zor oluyor.”

Şeklinde cevap vermişlerdir.Burada dikkat çeken en önemli sorun mülakat yapılan 22 öğretmenin hepsinin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’ndaki etkinlikleri sınıfta öğrencilerle birlikte işlemenin zaman açısından mümkün olmadığını belirtmeleridir.Genel uygulama olarak öğretmenlerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’ndaki etkinlikleri ev ödevi şeklinde verdikleri görülmektedir.Bu durum çalışma kitaplarının hazırlanış amacıyla uyuşmamaktadır.

MEB tarafından çalışma kitaplarının kullanımı konusunda vurgulanan en önemli noktalar şöyledir: Öğretmenler etkinlikleri derste kendi gözetiminde, öğrencinin kendisinin yapmasına fırsat verilmeli, bunları ev ödevi olarak vermemeli, etkinliklerde bölgesel farklılıklar, sınıf düzeyine uygunluk gibi sebeplerle gerek görülürse değişiklik yapılmalıdır. Bunun dışında çalışma kitaplarının ne zaman ve nasıl kullanılacağıyla ilgili detaylı bilgi ilgili ünite kapsamında öğretmen kılavuz kitaplarında detaylı bir şekilde yer almaktadır (Komisyon, 2010,s.135; Komisyon, 2010a).

Ayrıca T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitaplarıyla ilgili kullanımda karşılaşılan güçlükler neler olduğu hususunda karşılaşılan bir diğer güçlüğü ise öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’ndaki etkinlikleri önemsiz gibi algıladıkları izleniminin öğretmenlerde uyanmış olmasıdır.

Kullanımda karşılaşılan bir başka sorun ise bazı öğretmenlerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı’ndaki etkinlikleri çok basit yapılabilir ve öğrenci seviyesinin altında bulması; bazı öğretmenlerin ise bu

etkinliklerin ders kitabı haricinde internet vs. araştırma yapmadan ,öğretmenin rehberliği olmadan yapılamayacağını düşünmesidir.Burada özellikle sosyo-ekonomik düzeyi yüksek ailelerin oturabildiği mahallelerdeki okullarda etkinlikler çok basit yapılabilir ve öğrenci seviyesinin altında olarak algılanırken sosyo-ekonomik düzeyi düşük ailelerin oturabildiği mahallelerdeki okullarda ise etkinliklerin ders kitabı haricinde internet vs. araştırma yapmadan ,öğretmenin rehberliği olmadan yapılamayacağını düşünen öğretmenlerimiz olduğunu görüyoruz.

Yapılan mülakatlardan anlaşılacağı üzere kullanımda karşılaşılan bir başka sorun ise genel olarak öğretmenlerin kitaptaki etkinlikleri beğenmemeleridir.Özellikle 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitabını ve etkinliklerini beğendiklerini fakat T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nı ve etkinliklerini beğenmediklerini söylemeleri düşündürücüdür.Bu durumun da kitabın derste gerektiği gibi kullanılmasını engellediği söylenebilir.

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitaplarının kullanımında karşılaşılan bir diğer sorun ise öğretmenlerin ders süresi yetmediği için başka derslerden bu derse zaman ayırmak durumunda kalmalarıdır.Örneğin görüşme yapılan bir çok öğretmen özellikle Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinden T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine zaman ayırdığını , çoğu zaman Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinin bazı konularını işleyememeyi göze aldıklarını ifade etmişlerdir.Bu durum Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersi veya Sosyal Bilgiler öğretmenin girdiği başkaca herhangi bir dersin kazanımlarının da verilememesi gibi sonuç doğurur ki, bu da kabul edilebilir değildir.

4.5.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Tartışma

“Çalışma kitaplarındaki etkinlikler, programdaki kazanımların kazanılmasında ne ölçüde etkilidir?” hususunda Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir.Aşağıda öğretmenlerle yapılan mülakatlardan “Çalışma Kitaplarının eksik bulduğunuz yönleri nelerdir? Etkinlikler, kazanımları karşıladığını düşünüyor musunuz? Çalışma kitaplarındaki etkinlikleri işlediğiniz dersin etkinlik yaptırmadığınız derslere göre farkı var mı? Varsa bunlar nelerdir? Şeklindeki açık uçlu sorulara verilen cevaplarla bu alt probleme ilişkin bulgular ortaya konmuştur.Bu hususta;

Öğretmen 1:

“Temel problem ders saatinin azlığı.Kitabın yeterince görsel olduğunu düşünmüyoruz.Çocukların ilgisini çekecek tablolar yok.Excel formatında word formatındaki tablolarda etkinlik yapıyor çocuklar.Çalışma kitabındaki etkinliklerden çok biz bulduğumuz dijital görselleri (film,ders sunuları vs) akıllı tahtada kullanarak dersi sıkıcı olmaktan çıkarmaya çalışıyoruz.”

Öğretmen 2:

“Kazanım sayıları çok fazla,etkinlikler çok fazla çalışma kitabında, zaman çok az yetiştiremiyoruz.Çalışma kitabı ile TEOG Sınavları arasında bağlantı olmalı.Etkinlikler görsellerle desteklenmeli.Etkinlikleri yaptırdığımız derslerde de projeksiyonu kullanıyoruz çocuklar daha ilgili oluyor dikkatlerini çekiyor fakat zaman yetişmediği için yaptıramadığımız için sıkıntılıyız.Sadece etkinlikler için haftada bir saat daha ayrılmalı.”

Öğretmen 3:

“Çalışma kitabındaki eşleştirmelerde tutarsızlıklar olabiliyor, görseller yetersiz kalıyor, çalışma kitabımız kazanımları net olarak karşılamıyor çünkü öğrencinin gireceği sınav ile kitaptaki etkinlikler arasında büyük farklılıklar var bu bir sorun teşkil ediyor. Çalışma kitabındaki etkinlikleri yaptırdığımız derslerde öğrenciler daha etkin oluyor ,daha iyi kavrayabiliyor işleyemediğimizde başarıda ister istemez bir düşüş meydana geliyor.”

Nitekim Öğretmen 3 ve diğer bazı katılımcıların belirttiği üzere çalışma kitabımızdaki görsellerin tam olarak anlaşılacağı, resim-fotoğraftan etkinlikte sorulan soruların cevaplarını tam olarak çıkarmanın güçlüğü görülmektedir.

Örneğin aşağıda şekil 5’da ve şekil 6 ’da şu etkinlikler göze çarpmaktadır:

Şekil 5:Çalışma kitabı etkinlik örneği.

1. FOTOĞRAF ANALİZ EDELİM



Bu etkinlikte Antep savunmasında şehit düşen altı bin Türk'ün çocukları için yapılan Yetimler Okulunun öğretmen ve öğrencileri ile ilgili bir fotoğrafı incelemeniz istenmektedir. Bu konuda size yardımcı olacak sorular aşağıda verilmiştir.



Gaziantep Yetimler Okulu (1921)

(www.gaziantep-bld.gov.tr)

1. Basamak: İnceleme

Fotoğraf üzerinde iki dakika çalışınız. Genel bir izlenimden sonra unsurları tek tek değerlendiriniz. Daha sonra fotoğrafı dörde bölünüz (bir çemberin dörtte biri gibi) ve görülebilir yeni detayları görmek için her bir bölüm üzerinde çalışınız.

A.	Fotoğraftaki kişileri tarif ediniz.	
B.	Fotoğraftaki nesnelere tarif ediniz.	

2. Basamak: Sonuç Çıkarma

	Fotoğraftan neler öğrendiniz?	
A.	Fotoğrafın zihninizde uyandırdığı sorular nelerdir?	
B.	Bu fotoğraftan, okuduklarınız ya da derste dinlediklerinizin dışında neler öğrendiniz?	
C.	Fotoğrafta ilgili duygu ve düşüncelerinizi yazınız.	

Şekil 6: Çalışma kitabı etkinlik örneği .

1. BİR LİDER DOĞUYOR



Yukarıdaki görsellerden ve ders kitabındaki “Çağdaş Kent: Selanik” konusundan hareketle verilen soruların cevaplarını aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

1. Mustafa Kemal'in doğduğu yıllarda Selanik kentinin ekonomik ve sosyal durumu hakkında hangi bilgilere ulaşmak mümkündür?

.....

2. Yukarıdaki görsellerde Selanik kentindeki günlük hayatta ilgili neler dikkatinizi çekmektedir? Aşağıdaki noktalı yerlere yazınız.

.....

3. Selanik şehrinin özelliklerinin Mustafa Kemal'in kişiliğine etkileri neler olmuştur? Yazınız.

.....

Kaynak:Net Bil Yayıncılık, (2013)

Şekil 6'da görsellerden çok öğrencinin ders kitabından faydalanması gerektiği değerlendirilmektedir.

Öğretmen 4:

“Ders saati yetersiz kitabı uygulayamıyorum, Ayrıca görseller az, güncel unsurlar az, TEOG Sınavı'na uygun değil. Çalışma kitabındaki etkinlikleri yaptırdığımız derslerde öğrenciler isteyerek yapıyor ev ödevi verdiğimizde zorla yapıyorlar.”

Öğretmen 5:

“Bazı konular sıklıkla tekrar edilmiş, aynı etkinlikler başka ünitelerde farklı şekilde verilmiş, bundan da zaman içinde öğrenci sıkılıyor. Çalışma kitabındaki etkinlikleri yaptırdığımız derslerde konu pekişiyor, öğrencinin ders konularına olan ilgisi artıyor.Ama zamanı iyi kullanmak şart.”

Öğretmen 6:

“Ders kitabı ile çalışma kitabı farklı bilgiler veriyor kimi zaman. Bu yüzden çalışma kitaplarındaki etkinlikleri işlediğimiz dersle etkinlik yaptırmadığımız dersler arasında tabiki farklılıklar oluşuyor.”

Öğretmen 7:

“T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma kitabındaki etkinlikler hem eğitsel olarak hem de görsel olarak keyifli değil açıkçası, zaten zamanımızda yetmiyor biz programın kazanımlarına uygun etkinlikleri seçiyoruz kazanımlara uygun etkinlikleri derste yaptırabildiğimiz kadar yaptırıyoruz gerisini ev ödevi veriyoruz, o ev ödevi olarak verdiklerimiz genelde cephedeki birine mektup yaz, kahraman birine şiir yaz bilmem şunu yaz bunu yaz gibi hiç birini de öğrenciler yapmıyor zaten.Etkinlikler çoğunlukla kazanımlara uygun değil.”

Öğretmen 8:

“Çalışma kitabını hemen hemen derste hiç yaptırmıyorum.Kitabın pekiştirmesi gerekir, çocuğun ilgisini çekmesi gerekir hiçbirini sağlamıyor çalışma kitabı.Ekstra hazırladığım etkinliklerin daha faydalı olduğunu düşünüyorum.”

Öğretmen 9:

“Kitap daha çok Türkçe Dersi Çalışma Kitabı gibi bizim kitabımız.Yani araştırmaya yönelik bilgiye yönelik şeyler yok,görsellere yer verilmemiş, bahsettiğim film izleme etkinliğine dönük etkinlikler yok,öğrencinin yaparken zevk alacağı etkinlikler olmalı. Çalışma kitaplarındaki etkinlikleri işlediğimiz dersle etkinlik yaptırmadığımız dersler arasında tabiki farklılıklar oluşuyor.Öğrenciye bir şeyler vereceğine inandığımız etkinliği yapıyoruz o zaman konuyu elbette daha iyi anlıyor öğrenciler.Ama çalışma kitabının zenginleşmesi gerekiyor.”

Öğretmen 10:

“Kazanım sayısı bence çok fazla, bence o kazanımların azaltılıp gerçekten öğrencilere kazandırılması gerekir.Çalışma kitabının kazanımları karşıladığını düşünmüyorum ama şunu da söylemek istemiyorum.Çalışma kitabında çok güzel etkinliklerde var.Ama öğretmen bu etkinlikleri eve ödev veriyor.Keşke yeterli zaman olsa da derste uygulama şansımız olsa.Bir de çalışma kitaplarının cevapları zaten internette var.O yüzden verimli de olmuyor.”

Öğretmen 11:

“Mesela genelde metin düzeyinde öğrenciyi sıkacak etkinlikler var.Çocukta merak uyandıracak, dinleme metinlerinin olduğu etkinlikler olmasını isterdim.Öğrencinin seviyesine uygun etkinlikler olduğunu düşünüyorsak, zaman da ayırabilirsek etkinlikleri uyguluyoruz. Çocuklar bundan zevk alıyor,güzel oluyor.Ama çoğu zaman ödev olarak veriyoruz, onlarda isteyerek yapmıyor biz de kontrol edemiyoruz çoğu zaman.”

Öğretmen 12:

“Kitabı uygulayamıyoruz çoğu zaman ödev olarak veriyoruz çünkü zaman yetmiyor.Kazanımları bazı etkinliklerin karşılamadığını düşünüyorum.%100 bir kazanım karşılama oranı yok bence.Bulmaca tarzı , kelime avı gibi herhangi bir araştırmaya gerek duymadan yaptıkları etkinlikleri öğrenciler seviyor.Bu tür etkinlikler faydalı oluyor.Sınavlarda da bazen bu tür sorular çıkıyor ama zaman sıkıntımız çok büyük.”

Öğretmen 13:

“Zamanı yetiştiremiyoruz.Kazanım sayısının fazla olduğunu düşünüyorum bu yaş grubu öğrencilerin seviyesine uygun fakat fazla kazanım sayısı.Önemli gördüğümüz konularla ilgili eksiklikler var.Örneğin İstiklal Savaşı Dönemi etkinliklerine daha fazla zaman ayrılabilirdi.Çalışma kitaplarındaki etkinlikleri işlediğimiz dersle etkinlik yaptırmadığımız dersler arasında tabiki farklılıklar oluşuyor.Etkinlik işlenince çocuklar daha verimli oluyor; etkinliğin de öğrenciyi sıkmadan dışarıdan kaynak gerektirmeyecek etkinlikler olması gerekiyor”

Öğretmen 14:

“Çalışma kitaplarını yetiştiremiyoruz. Etkinlikler bence verilen konuyla kazanımları kazanmaya yetmiyor birbiriyle tutarlı değil; çocuklar yapmak istemiyor.Kazanım sayıları yeterli fakat zamanı yetiştiremediğimiz için hızlanıyoruz bu sefer de anlamada öğrencilerin anlamasında zorluk çekiliyor.Etkinliği derste yaparsak güzel oluyor fakat ödev olarak verince tam anlamıyla başarı gösteremiyorlar.Çalışma kitabı ders kitabıyla bire bir uyuşmalı.Kitap çocuğu içine çekmeli.”

Öğretmen 15:

“Zaman sorunumuz var. Kitabın kazanımları karşıladığını düşünmüyorum, mesela TEOG sınavında yorum soruları daha çok çıkıyor, kitap buna uygun değil. Çalışma kitaplarındaki uygun etkinlikleri işlediğimiz dersle etkinlik yaptırmadığımız dersler arasında anlamlı farklılıklar oluşuyor. Etkinlik yaptığımız derslerde çocuklar daha iyi anlıyorlar.”

Öğretmen 16:

“Kazanımları karşılamadığını düşündüğüm için yeterli görmediğim için kendim hazırlıyorum.Çalışma kitaplarının faydalı olduğuna inanmıyorum.”

Öğretmen 17:

“Çalışma kitabı kazanımlar doğrultusunda yetersiz kalıyor, bu dizayn şekliyle gereksiz olduklarını düşünüyorum.Bazı etkinlikleri yaptığımızda faydasını görüyoruz ama bu konudan konuya değişiyor.Genel bir faydadan söz edilemez.”

Öğretmen 18:

“Çalışma kitabını zaman sıkıntısı nedeniyle pek uygulayamıyoruz.Bazı etkinlikler farklı kaynaklardan yararlanmayı gerektiriyor.Bu durum sıkıntılara yol açabiliyor.Ev ödevi veriyoruz, sıkılıyorlar bizim zorumuzla yapıyorlar tabi o da pek faydalı olmuyor”

Öğretmen 19:

“Kitabın seviyesi 8. sınıfların düşüğünde.Yani çocuklar etkinliği önemsemiyor.Örnek verecek olursam şu resme bakın bu resim ne anlatıyor tarzından daha çok ilkökul çocuklarının yaptığı sorular olduğu için çocukların bakış açısı baştan

kopuyor.Örneğin 1.ünitenin etkinlikleri doyurucuydu güzeldi ama bilgi hataları vardı.Mesela “4 Şehir ve Mustafa Kemal” “Selanik” ile ilgili etkinliklerin bazılarında bilgi hataları vardı , hatalıydı.Ama 2.ünitede bu etkinliklerin niteliği azaldı.3.ünitede yine bazı etkinlikler güzeldi çocuklar severek yaptılar ama bazı etkinlikler de güzel olmayınca çocuklar sıkılıyor yapmak istemiyor.Etkinlik nitelikli olursa ve derste yapılabiliyorsa elbetteki faydalı oluyor.” şeklinde cevap vermişlerdir.

Ayrıca araştırmamızın nitel boyutunda video veya ses kaydı yapılmasını istemeyen 3 Sosyal Bilgiler öğretmeninin mülakat formunu doldurmayı tercih etmiş olduğunu belirtmiştik.Bu öğretmenler ise çalışma kitaplarındaki etkinlikler, programdaki kazanımların kazanılmasında ne ölçüde etkilidir?” hususunda “Çalışma Kitaplarının eksik bulduğunuz yönleri nelerdir? Etkinlikler, kazanımları karşıladığını düşünüyor musunuz? Çalışma kitaplarındaki etkinlikleri işlediğiniz dersin etkinlik yaptırmadığımız derslere göre farkı var mı? Varsa bunlar nelerdir? Şeklindeki açık uçlu sorulara şu cevapları vermişlerdir:

Öğretmen 20:

“Çalışma kitabındaki etkinlikler kazanımları karşılamıyor.Öğrencilerin ilgisini çekmiyor,sıkıcı geliyor.Bazı etkinlikler de öğrencilerin seviyelerine uygun değil.Seçtiğimiz veya kazanımları karşılayan etkinlikleri yaptırıyorum.Etkinliklerini yaptırdığımız konular daha iyi anlaşılmiş ve pekiştirilmiş oluyor. ”

Öğretmen 21:

“Bazı bölümlerin metin kısmını çok uzun ifadelerle doldurmak gerekiyor.Öğrenciler bunları yaparken sıkılıyorlar.Çalışma kitabındaki etkinliklerin faydalı olduğu durum derslerin öğrenme gücünü arttırmasıdır.”

Öğretmen 22:

*“Masalımsı anlatım ve görseller öğrenciyi sıkıyor,bazı etkinlikler kazanımları karşılamıyor,kitabın görsellerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum. Çalışma kitaplarındaki uygun etkinlikleri işlediğimiz dersle etkinlik yaptırmadığımız dersler arasında farklılıklar var.Etkinlik yaptığımız dersler daha verimli geçiyor, fakat bu etkinliğin verimliliğine bağlı.”*şeklinde cevap vermiştir.

Tüm bu veriler ışığında dördüncü alt probleme ilişkin olarak öğretmenlerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı ve içerisindeki etkinliklerin kazanımların öğrencilere kazandırılmasında kısmen etkili olduklarını düşündükleri söylenebilir. Öyle ki mülakata katılan 22 öğretmenin 8 tanesinin doğrudan kitabın bazı kazanımları karşılamadığını belirtmiş olması, 1 öğretmenin ise kitabın kazanımları karşılamadığını düşünmesi, kitabı yetersiz görmesi ve bu nedenle kitabı kullanmadığını kendi hazırladığı etkinlikleri kullandığını belirtmiş olması (Öğretmen 16), ekseriyetle öğretmenlerin derste zaman yetmediği için çoğu zaman çalışma kitabını ödev verdiklerini fakat bunun kontrolünü de çoğu zaman yapamadıklarını söylemeleri, bazı öğretmenlerin ise kitapta beğendiği etkinlikleri uygulayıp beğenmediği etkinlikleri uygulamadığını belirterek bazı etkinlikleri eleştirmiş olmasından T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın programın kazanımlarının gerçekleştirilmesine kısmi katkıda bulunduğu sonucu çıkarılmıştır. Ortaya çıkan bu sonuçta çalışma kitaplarının sınıf içerisinde kullanım durumlarının gerektiği gibi olmamasının da etkili olduğu düşünülmektedir. Öyle ki mülakatlarda göze çarpan en önemli husus öğretmenlerin ders saati süresinin yetersizliği nedeniyle kitabı ev ödevi olarak vermeleridir ki bu, kitabın hazırlanış amaçlarına büsbütün aykırı bir durumdur. Nitekim; MEB tarafından çalışma kitaplarının kullanımı konusunda vurgulanan en önemli noktalar şöyledir; öğretmenler etkinlikleri derste kendi gözetiminde, öğrencinin kendisinin yapmasına fırsat verilmeli, bunları ev ödevi olarak vermemeli, etkinliklerde bölgesel farklılıklar, sınıf düzeyine uygunluk gibi sebeplerle gerek görülürse değişiklik yapılmalıdır. Bunun dışında çalışma kitaplarının ne zaman ve nasıl kullanılacağıyla ilgili detaylı bilgi ilgili ünite kapsamında öğretmen kılavuz kitaplarında detaylı bir şekilde yer almaktadır (Komisyon, 2010, s. 135; Komisyon, 2010a).

4.6. Beşinci alt probleme ilişkin bulgular ve tartışma

“Çalışma kitabındaki etkinlikleri öğrenciler severek ve isteyerek yapmakta mıdır?” hususunda Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görüşleri incelenmiştir. Aşağıda öğretmenlerle yapılan mülakatlardan “Çalışma kitabındaki etkinlikleri öğrencileriniz severek ve isteyerek yapmakta mıdır?” şeklindeki soruya verilen cevaplarla bu alt probleme ilişkin bulgular ortaya konmuştur. Bu hususta;

Öğretmen 1:

“Öğrenci profili olarak severek ve isteyerek ödev yapan öğrencimiz %10 diyemeyiz.”

Öğretmen 2:

“Kesinlikle inanmıyorum, mecbur oldukları için yapıyorlar veya kendilerini mecbur hissettikleri için TEOG Sınavı’na daha iyi hazırlanmak için,yapıyorlarsa bunun için yapıyorlar.”

Öğretmen 3:

“Öğrenciler etkinlikleri isteyerek yapmıyor, zorunlu tutuldukları için yapıyor bu da onların yönlendirilmeleri ile ilgili bir durum.”

Öğretmen 4:

“Zorla yapıyorlar, ders esnasında çok nadir etkinliklere severek ve isteyerek katıldıklarını görüyorum.”

Öğretmen 5:

“Üniteden üniteye değişiyor.1 ve 2. Ünitedeki etkinlikleri severek 5.ünitedeki gibi soyut konularda daha isteksiz davrandıklarını görüyoruz.”

Öğretmen 6:

“Severek yaptıklarını düşünmüyorum, zorladığımız için yapıyorlar bir çoğu böyle.”

Öğretmen 7:

“Hepsini değil,sıkıldıkları çok oluyor,oflayıp pufladıkları çok oluyor.”

Öğretmen 8:

“Yok, hayır bir zorunluluk olarak görüyorlar”

Öğretmen 9:

“Yani kendisi sevmişse güzel bir etkinlikse evet.Bulmaca tarzı eşleştirme tarzı şeyleri seviyorlar.Bazılarını ise sevmiyorlar.”

Öğretmen 10:

“Yok zaten verdiğimiz ödevlerin başında olmazsak Çalışma kitaplarının cevapları zaten internetten hazır temin ediyorlar, o yüzden verimli olduğu kanaatinde değilim.”

Öğretmen 11:

“Öğrenci severek yapmıyor, artı eksi vereceğiz not vereceğiz dediğimiz için zorla yapıyor kısacası.Boşluk doldurma ve bulmaca tarzı etkinlikleri severek yapıyorlar.”

Öğretmen 12:

“Pek fazla istekli yaptıklarını zannetmiyorum, bu da içerikten kaynaklanıyor.Derste yaptırdığımızda çoğu kez not kaygısıyla yaptıklarını görüyoruz.”

Öğretmen 13: *“Bir kısmını evet severek yapıyorlar.Başka kaynaklara ihtiyaç duydukları etkinlikleri yapamadıkları için sıkılıyorlar.”*

Öğretmen 14: *“Öğrenciden öğrenciye değişiyor ama çoğunluğu severek yapmıyor bu işi.”*

Öğretmen 15: *“İsteyerek kesinlikle yapmıyorlar,yani not telaşı olmasa yapmayacaklar açıkçası.”*

Öğretmen 16: *“Hayır çalışma kitabını sevmiyorlar, ilgilenmiyorlar da.Not vereceğiz dersek üstün körü bir şeyler yapıyorlar.”*

Öğretmen 17: *“Öğrencilerin isteyerek ve severek yaptığını düşünmüyorum.”*

Öğretmen 18: *“8’lerde olmuyor,zorlamayla yaptıkları için verimli olmuyor.”*

Öğretmen 19: *“Evet özellikle bulmacaları, boşluk doldurmaları, karşılaşturmaları severek yapıyorlar.Ama resim çizme şablon çıkarma yorum yapma gibi etkinlikleri sevmiyorlar başarı da yok istek de yok bu çocuklarda.O tür etkinliklerin faydalı olduğunu ben de düşünmüyorum.”*

Öğretmen 20: *“Hayır.Çoğu etkinlik sıkıcı zorla yapıyorlar.Hatta bazı çocuklara hiç yaptıramıyoruz.Bazıları internetten veya arkadaşlarından yapıyor.”*

Öğretmen 21: *“Öğrenciye göre değişiklik göstermektedir.”*

Öğretmen 22: *“Hayır,ödev verdiğim için.” şeklinde cevap vermişlerdir.*

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin beşinci alt problem konusunda oldukça karamsar oldukları söylenebilir.Nitekim mülakata katılan 22 öğretmenin 5’ inin kısmen evet tarzında cevaplar verdiğini 17’sinin ise öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı etkinliklerini severek ve isteyerek yapmadıkları yönünde

cevaplar verdiğini görüyoruz.Yapılan mülakatlardan öğrencilerin T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitaplarındaki etkinlikleri severek ve isteyerek değil de sıkılarak ve mecbur oldukları için ödev olduğu için yaptıkları görülmektedir.İlgisini çekmediğini düşündüğü etkinliği çocukların yapmasının ne kadar fayda sağlayacağı meselesi düşündürücüdür.Üzülerek belirtmek gerekir ki kitabın kullanımında karşılaşılan en önemli güçlüklerden biri olarak bu problem ortaya çıkıyor.Bu durumun başlıca sebebinin etkinliklerin ders saati içerisinde, amacına uygun biçimde, öğretmenin rehberliğinde yapılmaması olduğu düşünülmektedir.Ayrıca bazı etkinliklerin öğrenciler tarafından sevilmemesinde özellikle de resim çizme, şiir yazma gibi bireysel ilgi ve yetenek isteyen etkinliklerin etkili olduğu öğretmenler tarafından vurgulanan noktalar arasındadır.Bazı etkinliklerde bulunan bilgi hatalarından da söz edilmiştir.Yine günümüzde internet aracılığı ile bilgi paylaşımının yaygınlaşmasına paralel olarak öğrencilerin internetten Öğretmen Kılavuz Kitabı dahil çoğu yayına doğrudan ulaşabilmesi,Çalışma kitabının cevaplarının internette doğrudan bulunması ve paylaşılması gibi faktörler öğrenciyi sorgulamadan,kendine özgü bir sentez ve değerlendirme yapmaktan alıkoyduğu düşünülmektedir.

4.7.Altıncı alt probleme ilişkin bulgular ve tartışma

Bu alt probleme ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerine uygulanan mülakatta “Çalışma kitaplarının daha faydalı olması için neler önerirsiniz?” şeklinde sorulmuş, öğretmenlerden şu cevaplar gelmiştir:

Öğretmen 1:

Oyun döneminde yaşandığından bahsederek etkinliklerin bilgisayar oyunlarıyla yarışabilecek düzeye getirilmesi gerektiğinden bahsederek kitaptan ziyade elektronik ortama geçilmesi, tablet kullanımının yaygınlaşması gerektiği, etkinliklerin e-mail yoluyla öğrenciler tarafından gönderilebilmesi gerektiği gibi teknolojik ihtiyaçları vurgulamıştır.

Öğretmen 2:

Ders saatinin artırılması gerektiğinden bahsederek etkinlik dersi adı altında çalışma kitaplarına ek bir ders saati ayrılması gerektiğini düşündüğünü ifade ederek görselliğe bilgisayar ve teknoloji kullanımı doğrultusunda daha fazla önem verilmesi gibi önerilerde bulunmuştur.

Öğretmen 3,

Çalışma kitaplarındaki soru ve etkinliklerin TEOG, Askeri Sınavlar gibi sınavlara uygun hale getirilmesi halinde ilginin artacağını ve böylece daha faydalı olacağını belirtmiştir.

Öğretmen 4,

Etkinlikler daha güncel olması gerektiğinden söz ederek , sınavlarda soru çıkacak şekilde çalışma kitabının düzenlenmesi temennisinde bulunmuştur.

Öğretmen 5,

Etkinliklerde görsellerin artırılmasının önemine vurgu yaparak eğitim öğretim yılı başında İnkılap Tarihi ile ilgili bir film arşivi oluşturulmasının elzem olduğunu bunun olması halinde etkinliklerin daha zevkli hale geleceği düşüncesini paylaşmıştır.

Öğretmen 6:

İlginç ve herkesin bilmediği özel bilgiler verilerek öğrencide merak uyandıracak etkinliklerin olması gerektiğini vurgulamıştır.

Öğretmen 7:

Çocukların Türkçe sorularına benzer etkinliklerden hoşlanmadığını, doğrudan kazanımı verecek etkinlikleri, bulmaca tarzı, oyunlaştırılmış etkinlikleri sevdiğini belirterek bunların kitapta geniş yer almasını diğer şiir,mektup,resim çizme gibi etkinliklerin olmaması temennisini paylaşmıştır.

Öğretmen 8:

Etkinliklerin oyuna dönük olması gerektiğinden, bulmaca tarzı etkinliklerin zenginleştirilerek artırılması gerektiğinden kazanımlara uygun etkinlik seçiminin öneminden bahsetmiştir.

Öğretmen 9:

Ders saatinin artırılarak İnkılap Tarihi ile ilgili güzel filmlerin etkinlik olarak çalışma kitaplarına girmesinin ve öğrencilerin izledikleri filmi değerlendirmek suretiyle etkinlik yapmasının ilgi ve verimi artıracığını düşündüğünü ,belirtmek etkinliklerde görsellerin zenginleştirilmesinin önemine vurgu yaptı.

Öğretmen 10:

Ders saatinin artırılarak anılar ve hikaye tarzı etkinliklerin azaltılması gerektiğinden söz etmiş ,programda kazanım sayılarının azaltılarak bunun çalışma kitabına yansması gerektiğini ,öğretmenlere de ders dışında etkinliklerin yapılabilmesi için ek zamanlar verilmesinin öneminden bahsetmiştir.

Öğretmen 11:

Öncelikle ders saatinin artırılarak çalışma kitabı için 1 ders saati verilmesinin öneminden bahsederek etkinliklerin öğrenci seviyesine uygun hazırlanması gerektiği, okuma metinlerinin özenle seçilmesi gerektiği ayrıca dinleme metinlerinin de olması gerektiğini ,bulmaca, boşluk doldurma ve oyun tarzı etkinliklerin de sıkça yer almasının da kitabı çekici kılacağından söz etmiştir.

Öğretmen 12:

Ders kitaplarıyla birebir örtüşen çalışma kitaplarının hazırlanmasının öneminden bahsederek hikaye tarzı etkinliklerden uzak durulması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmen 13:

Etkinliklerin görsellerle daha çok desteklenmesi gerektiğinden bahsederek , bulmaca tarzı etkinliklerin artırılmasının önemine vurgu yapmış, kitapta öğrencilerin başkaca bir kaynaktan yararlanmadan yapabilecekleri etkinlikler olması gerektiğinden söz etmiştir.

Öğretmen 14:

Öğrencilerin yardım almadan başka kaynaklara ihtiyaç duymadığı etkinlikleri sevdiğinden bahsederek, çalışma kitaplarının dijital ortama aktararak şarkılar, dinleme metinleri, film, belgesel tarzı etkinlikler olmasının güzel olacağını söylemiştir.

Öğretmen 15:

Çalışma kitabının görsellerle desteklenmesini gerektiğini,MEB vitamin yazılımı tarzında daha güzel etkinlikler hazırlanması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmen 16:

Her öğrenciye konu anlatımına yönelik dijital ortamda kullanabileceği görseller verilirse faydalı olacağını düşündüğünü ifade etmiştir.

Öğretmen 17:

Daha ilgi çekici olan görsellerin artırıldığı etkinliklerin hazırlanması gerektiğinden söz etmiştir.

Öğretmen 18:

Çalışma kitabının ayrı bir kitap olarak değil de tek bir kitap olarak ders kitabının içinde verilmesinin daha uygun olacağını düşündüğünü ifade etmiştir.Bilgi hataları olmaması gerektiğini ifade etmiştir.Resimlerin bazılarının anlaşılamadığını daha net görsellerin kullanılması gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmen 19:

Çalışma kitabının biraz daha günümüzle ilişkilendirilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Öğretmen 20:

Etkinliklerin öğrencinin ilgisini çekecek tarzda bulmaca, kısa hikaye tarzında olmasının iyi olacağını ifade etmiştir.

Öğretmen 21:

Çalışma kitaplarının daha az ve öz etkinliklerle düzenlenmesi gerektiğinden söz etmiştir.

Öğretmen 22:

İnkılap Tarihi filmi hazırlanarak öğrencilerin filmi değerlendirmesi gerektiğinden söz etmiştir.

6.alt problem kapsamında öğretmenler en çok ders saatinin yetersizliğinden yakınmışlardır.Bir çok öğretmen ders saatinin artırılmasını kitabın kullanımı açısından elzem olarak görmüştür. Sosyal Bilgiler ders sürelerinin yetersiz olduğunu ortaya koyan bazı araştırmalar da mevcuttur. (Arslantaş, 2006; Aslan, 2009; Çelik ve Katılmış, 2010; İncekara 2011; Palandökenler 2008; Ulu Kalın 2007).

Araştırmaya katılan bir çok öğretmen kitabın görsel açıdan zenginleştirilmesi gerektiğini bunun için farklı uygulamaların seçilmesinin de uygun olacağını söylemiştir. Yine etkinlikleri öğrencilerin sıkıcı buldukları noktasından hareketle öğretmenler etkinliklerin daha ilgi çekici, merak uyandıran dinleme metinleri ,bulmaca, boşluk doldurma, ilişkilendirme, kelime oyunu, kısa film, eğitici oyunlar tarzında olması gerektiğini ifade eden bir çok öğretmen mevcuttur.

“Programda etkinlikler için ayrı bir ders saati oluşturulmalı.” önerisi çalışma kitaplarının hazırlanış amacıyla bağdaşmamaktadır. Çünkü çalışma kitabı öğrencilerin

işledikleri konudan hemen sonra sınıfta etkinlikleri yaparak öğrenmeyi hızlandırıp kolaylaştıracak ders kitabının tamamlayıcısı durumundadır.Fakat İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi saatinin 2 saat olarak uygulanmasının bu programa göre aksaklıklara yol açtığı da net olarak görülmektedir. Bu duruma benzer olarak öğretmenlerin “TEOG ve Askeri Liseler sınavlarında çıkan sorulara uygun etkinlikler olmalı” şeklinde yaptıkları öneriler de yapılandırmacı öğrenme anlayışı ile bağdaşmaz.

BÖLÜM 5

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde toplam altı adet alt problemden elde edilen veriler ışığında ve araştırmanın problemleri sırasına göre açıklanmaya çalışılmıştır

Çalışma kitabının Tasarım ve görsel düzen, fiziksel yapı özelliklerine ilişkin elde edilen verilerden hareketle Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin genel olarak olumlu düşündükleri söylenebilir.Sadece kitabın ön kapağının daha ilgi çekici olmasının Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin beklentileri olduğu söylenebilir.

Çalışma kitabının içerik özelliklerine ilişkin Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerinin değerlendirildiği bu aşamada öğretmenlerin içeriği kısmen beğendiği söylenebilir. Burada öğretmenlerin çalışma kitabındaki etkinlikleri yaptırabilmeleri için yeterli ders saati süresinin olmamasından hareketle çalışma kitabı içerisindeki etkinlikleri ev ödevi olarak vermeleri, bazı etkinliklerin kazanımları karşılamadığını düşünmeleri, bazı etkinliklerin ise ek kaynak veya araştırma yapma gereksinimi gibi nedenlerle sınıfta yapılamayacağını düşünmelerinin çalışma kitabını maalesef tam etkin kılamadığı söylenebilir. Uygun etkinlik arayışı, öğrencilerin çoğu zaman derse hazırbulunmuşluk düzeyleri yetersiz bir şekilde gelmesi, dersliklerin fiziki yapılarından kaynaklanan sorunlar (sınıf mevcutlarının kalabalıklığı, internet erişiminin olmaması,) gibi nedenlerin Sosyal Bilgiler öğretmenlerini Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı içeriğine karşı daha eleştirel yaklaşımlarını sağladığından söz edilebilir.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nın kullanımında karşılaşılan güçlüklerin değerlendirildiği aşamada çalışmaya katılan tüm Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin tamamının ders saati süresinin yetersizliğinden şikayetçi olmaları düşündürücüdür.Bir başka sorun ise ders saati yetmediği için çalışma kitabındaki etkinliklerin ev ödevi şeklinde öğrencilere verilmesidir ki bu durum çalışma kitaplarının hazırlanış amaç ve felsefesine uygun düşmediği söylenebilir.Ayrıca Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin ekseriyetinin çalışma kitabındaki etkinliklerin öğrencilerce önemsiz gibi görüldüğü izlenimine sahip olmalarının kitabın kullanımı için farklı bir sorun teşkil ettiği söylenebilir.Sosyal ve

ekonomik durumları iyi ailelerin oturduğu mahalle okullarındaki öğretmenlerce kitaptaki etkinliklerin çok basit yapılabilir ve öğrenci seviyesinin altında bulunması; daha dar gelirli ailelerin oturdukları mahallelerdeki öğretmenlerin ise kitaptaki etkinlikleri çok zor yapılabilen öğrenci seviyesinin üzerinde bulması çalışma kitabı etkinliklerinin öğrencilere tam bir fırsat eşitliği sunmadığını bize düşündürmektedir. Ayrıca genel olarak öğretmenlerin bir öğrenci çalışma kitabındaki etkinlikleri beğenmemeleri kitabın kullanımındaki bir başka sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğretmenlerin özellikle 7.Sınıf Sosyal Bilgiler Öğrenci Çalışma Kitabını ve etkinliklerini beğendiklerini fakat T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'nı ve etkinliklerini beğenmediklerini söylemeleri düşündürücüdür. Bu durumun da kitabın derste gerektiği gibi kullanılmasını engellediği söylenebilir. T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi öğrenci çalışma kitaplarının kullanımında karşılaşılan bir başka güçlük ise öğretmenlerin ders süresi yetmediği için başka derslerden bu derse zaman ayırmak durumunda kalmalarıdır. Örneğin görüşme yapılan bir çok öğretmen Özellikle Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinden T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersine zaman ayırdığını , çoğu zaman Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersinin bazı konularını işleyememeyi göze aldıklarını ifade etmişlerdir. Bu durum Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitimi dersi veya Sosyal Bilgiler öğretmenin girdiği başkaca herhangi bir dersin kazanımlarının da verilememesi gibi sonuç doğurur ki, bunun da kabul edilebilir olmadığı düşünülmektedir.

Çalışma kitaplarındaki etkinliklerin, programdaki kazanımların kazanılmasında ne ölçüde etkili olduğu hususunda öğretmenlerin kısmen etkili olduğunu düşündüklerini söylemek daha doğru olur. Çünkü bir çok öğretmen çalışma kitabı etkinliklerini çoğunlukla beğenmediğini , çoğu zaman da ders süresi yetersiz kaldığı için ev ödevi şeklinde verdiğini belirtmesine rağmen tüm etkinlikleri kötü, uygulanamaz olarak niteleyemeyeceklerini , öğrenci seviyesi ve kazanımlara uygun etkinlik olduğunu düşündükleri etkinlikleri sınıfta uyguladıklarında başarılı sonuçlar aldıklarını ifade etmelerinin bu istikamette düşünmemizi gerektirdiği söylenebilir.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinlikleri öğrencilerin severek ve isteyerek yapıp yapmadıkları

hususunda ortaya çıkan sonuç öğretmenlerin bu konuda net olarak öğrencilerin etkinlikleri severek ve isteyerek yapmadıklarını düşünmeleridir. Burada araştırmaya katılan öğretmenlerin büyük çoğunlukla öğrencilerin etkinlikleri severek ve isteyerek yapmadıkları düşüncesinde birleşmeleri nedeniyle bu durumun programdaki kazanımların kazanılmasında çalışma kitabının etkisini azaltan bir faktör olduğu söylenebilir.Üzülerek belirtmek gerekir ki kitabın kullanımında karşılaşılan en önemli güçlüklerden biri olarak bu problem ortaya çıkıyor.Bu durumun başlıca sebebinin etkinliklerin ders saati içerisinde, amacına uygun biçimde, öğretmenin rehberliğinde yapılmaması olduğu düşünülmektedir.Ayrıca bazı etkinliklerin öğrenciler tarafından sevilmemesinde özellikle de resim çizme, şiir yazma gibi bireysel ilgi ve yetenek isteyen etkinliklerin etkili olduğu öğretmenler tarafından vurgulanan noktalar arasındadır.Bazı etkinliklerde bulunan bilgi hatalarından da söz edilmiştir.Yine günümüzde internet aracılığı ile bilgi paylaşımının yaygınlaşmasına paralel olarak öğrencilerin internette Öğretmen Kılavuz Kitabı dahil çoğu yayına doğrudan ulaşabilmesi,çalışma kitabının cevaplarının internette doğrudan bulunması ve paylaşılması gibi faktörler öğrenciyi sorgulamadan,kendine özgü bir sentez ve değerlendirme yapmaktan alıkoyduğu düşünülmektedir.

Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinliklerin daha verimli, etkin olarak kullanılması doğrultusunda araştırmaya katılan öğretmenlerimizin birbirleriyle benzeşen ifadelerinin olduğu söylenebilir.Özellikle Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı'ndaki etkinliklerin yapılabilmesi açısından yapılması gereken en önemli işin Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi haftalık ders saatinin artırılması olduğunu söyleyebiliriz. Fakat “Programda etkinlikler için ayrı bir ders saati oluşturulmalı.” önerisi çalışma kitaplarının hazırlanış amacıyla bağdaşmamaktadır. Çünkü çalışma kitabı öğrencilerin işledikleri konudan hemen sonra sınıfta etkinlikleri yaparak öğrenmeyi hızlandırıp kolaylaştıracak ders kitabının tamamlayıcısı durumundadır.Fakat İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük dersi saatinin 2 saat olarak uygulanmasının bu programa göre aksaklıklara yol açtığı da net olarak görülmektedir. Bu duruma benzer olarak öğretmenlerin “TEOG ve Askeri Liseler sınavlarında çıkan sorulara uygun etkinlikler olmalı” şeklinde yaptıkları önerilerin de yapılandırmacı öğrenme anlayışı ile bağdaşmadığı düşünülmektedir.

Kitabın sadece bir çalışma kitabı olarak kalmaması gerektiği dijital ortamda kullanılabilir bazı etkinlikleri de içermesi gerektiği yönündeki fikirler hiç de az değildir. Böylece kitabın öğrenciye daha çok hitap eden, görsellik unsurları ağır basan, içinde öğrenciler tarafından merak uyandırıcı, eğlenceli olarak algılanan bulmaca, oyun tarzı etkinliklerin, dinleme metinlerinin, filmlerin bir arada yer aldığı bir öğrenme unsuru olarak görüleceği düşünülmektedir.

Yukarıda varılan tüm bu sonuçların ışığında çalışma kitapları ile ilgili yapılmasının faydalı olacağı düşünülen öneriler aşağıda sıralanmıştır:

a) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin daha rahat bir şekilde müfredatı yetiştirme kaygısı gütmeyen dersin işlenişinin hemen ardından Çalışma Kitabı etkinliklerini sınıfta öğrencilerine rehberlik edebileceği şekilde yapabilmeleri için ders süresiyle ilgili düzenlemeler ivedilikle yapılmalıdır.

b) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin eğitim öğretim yılı başlarında ve sonunda yaptıkları seminer çalışmalarında çalışma kitabı etkinliklerinin hazırlanması ve uygulanması konularında merkezi bir hizmet içi eğitime alınmalarının faydalı olacağı düşünülmektedir.

c) Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin çalışma kitabındaki her ünite sonunda yer alan öğrenci öz değerlendirme formunun hemen altında yer alan öğretmen yorumu kısımlarını her öğrenci için ayrı ayrı doldurmasının gereksiz bir zaman kaybına yol açması, öğretmenin sınıf içi etkinlik uygulamalarında zaten tüm öğrencilerini gözlemleyip anında öğrencilere dönüt verme imkanı bulunması nedeniyle bu kısımların kitaptan kaldırılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

ç) Eğitim öğretim yılı boyunca sanal ortamda öğretmenlerin kendi MEBBİS sistemi şifreleri ile giriş yaparak ders kitabı ve çalışma kitapları ile ilgili görüş ve önerilerini iletebilecekleri bir portal oluşturulması faydalı olacaktır. Uygulamadaki aksaklıkların görülmesi açısından bu hususun önem arz ettiği düşünülmektedir.

d)İçinde bulunduğumuz eğitim öğretim yılında ilkokullarda ders ve öğrenci çalışma kitapları birleştirilmiş bir şekilde öğrencilere verilmektedir.Aynı uygulamanın ortaokul öğrencileri için de yapılmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

e)Çalışma kitabı hazırlanırken sadece bir kitap olarak değil yanında dijital öğelerin de bulunduğu bir kaynak gibi hazırlanan; öğrenciye daha çok hitap eden, içinde görsellik unsurları ağır basan etkinliklerin (animasyon,kısa film, karikatür vs.) olduğu, öğrenciler tarafından merak uyandırıcı,eğlenceli olarak algılanan bulmaca, oyun tarzı etkinliklerin yer almasına azami gayret gösterilmelidir.

f)Dersliklerin bir an önce yapılması planlanan Fatih Projesi standartlarına ulaştırılarak bazı etkinlik görevlerini öğrencilerin aynı anda öğretmenin bilgisayarına gönderebilmelerinin de gerek zaman kaybının önlenmesi, gerekse kazanımların öğrenciler üzerinde gerçekleşmesini sağlamak adına faydalı olacağı düşünülmektedir.

g)Kitapta kullanılan resim ve fotoğraflar seçilirken bunların renk kalitesi, içinde barındırdığı mesajların varlığı ya da yokluğu hususlarında daha titiz davranılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

h)Çalışma Kitabı'ndaki ünite başlarında ya da sonlarında verilen örnek proje görevlerinin her ünite içinde ayrı ayrı yer alması ve en az bir adet grup halinde hazırlanabilecek proje görevi, bir adet de bireysel olarak hazırlanabilecek proje görevi şeklinde verilmesinin öğretmenlere yol gösterici olacağı değerlendirilmektedir. Nitekim MEB İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin 35.maddesi gereğince öğrenciler bir ders yılında istedikleri ders veya derslerden bireysel ya da grup çalışması şeklinde öğretmen rehberliğinde en az bir proje hazırlamak durumundadır.

ı)Veliler, öğrenci çalışma kitaplarının kullanımındaki temel esaslar konularında bilgilendirilmeli, öğrencilerin çalışma kitaplarının kullanımına dair bütün sorumluluklarını velilerin üstlenmesine izin verilmemelidir.

KAYNAKÇA

Akdağ, H. (2008). İlköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretmen ve öğrenci açısından uygulama dönütleri. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Altunışık, R. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri. 6. baskı. Sakarya: Sakarya Yayıncılık

Arılı, M. ve Nazik, M. H. (2004). Bilimsel Araştırmaya Giriş. 3. Baskı. Ankara: Gazi Kitabevi

Ata, B. (2006). Tarih pedagojisine uygun Türkiye Cumhuriyeti İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi nasıl olmalıdır?. Türkiye Cumhuriyeti İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Konularının Öğretimi Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.

Baki, Ç. (2012). 6.ve 7.sınıf sosyal bilgiler dersi öğrenci çalışma kitaplarının kullanım durumlarının öğretmen ve öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi.Yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.

Baykara, T. (1994). Türk İnkılap Tarihi ve Atatürk İlkeleri. İzmir

Büyüköztürk, Ş. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Yayınevi

Creswell, J. W. (2011). Educational research: planning, conducting and evaluating qualitative and quantitative research. 4th edition. New Jersey: Pearson Education.

Çelik, H. ve Katılmış, A. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin derslerindeki öğrenci başarısını etkileyen unsurlara ilişkin görüşleri.Marmara Coğrafya Dergisi, 22, 128-153.

Darakçı, S. (2014). Sosyal bilgiler öğretim programı ve ders kitaplarında haritakullanımı. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 4,15-31.

Çepni, S. (2009). Araştırma Ve Proje Çalışmalarına Giriş. 4. baskı. Trabzon.

Demirel, Ö. (2009). Kuramdan Uygulamaya Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Pegem A Yayıncılık

- Demirezen, S. ve Nadire A. (2011). İnkılap tarihi ve Atatürkçülük ders kitabındaki görsel öğelerin öğrenmede kalıcılığa etkisi. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 27,1-24
- Denscombe, M. (2007). The Good Research Guide For Small-Scale Social Research Projects. 3rd edition. New York: Open University Press
- EARGED, (2008). İlköğretim okulu ders kitaplarının değerlendirilmesi. <http://earged.meb.gov.tr/tamamlanan/SonDersKitaplari.pdf>
- Erdaş, S. (2006). Atatürk'ten Günümüze Türk İnkılap Tarihi Derslerine Genel Bir Bakış. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları .
- Ekiz, D. (2003). Eğitimde Araştırma Yöntem Ve Metodlarına Giriş. Ankara: Anı Yayıncılık
- Fraenkel, J. R. ve Wallen, N. E. (1990). How To Design And Evaluate Research In Education. 6th edition. New York: McGraw-Hill.
- Hayırsever, F. (2010). Sosyal bilgiler ders öğretmen kılavuz ve öğrenci çalışma kitaplarının sosyal bilgiler öğretim programında kazandırılması hedeflenen temel beceriler açısından değerlendirilmesi. Doktora tezi. Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İncekara, S. ve Karatepe, A. (2010). Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeni program temelinde ders kitaplarına yönelik düşünceleri. Marmara Coğrafya Dergisi. 21, 46-64.
- Johnson, B. ve Christensen, L. (2011). Educational research, quantitative, qualitative and Mixed research. Web: <http://www.southalabama.edu/coe/bset/johnson/lectures/lec2.pdf> adresinden alınmıştır.
- Johnson, R. B. ve Onwuegbuzie, A. J. (2004). Mixed methods research: A research paradigm whose time has come. Educational researcher. 33(7), 1426
- Kabapınar, Y. (2009a). Yeni Öğrenme Anlayışının Işığında Sosyal Bilgiler Ders Kitapları. Cemil Öztürk (Editör). Sosyal Bilgiler Öğretimi: Demokratik Vatandaşlık Eğitimi, I. Baskı İçinde (367-401). Ankara: Pegem Yayıncılık.

- Kaptan, S. (1998). Bilimsel Araştırma Ve İstatistik Teknikleri. 11. Baskı. Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri
- Karasar, N. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemi. 21. baskı. Ankara: Nobel Yayınları
- Kaya, N. (2007). Sosyal bilgiler programına göre öğrenci çalışma kitaplarının beceri ve değerleri gerçekleştirebilme düzeyi. I. Ulusal İlköğretim Kongresi'nde sunuldu. Ankara.
- Komisyon, (2010a). İlköğretim 7 Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz Kitabı. Ankara: Saray Matbaacılık
- Komisyon, (2010). Hoş Geldin Öğretmenim. Ankara: MEB yayınları.
- Köstüklü, N. (1998). Sosyal Bilimler Ve Tarih Öğretimi. Konya: Selçuk Üniversitesi Yayınları
- Kulantaş, N. (2007). 4. ve 5. sınıf sosyal bilgiler dersinde kullanılan ders ve öğrenci çalışma kitapları ile öğretmen kılavuz kitaplarının öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre değerlendirilmesi. Doktora tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliği (2009). T.C. Resmi Gazete (31.12.2009). Sayı: 27449.
- Millî Eğitim Bakanlığı Eğitim ve Öğretim Çalışmalarının Plânlı Yürütülmesine İlişkin Yönerge (2005). Tebliğler Dergisi, Ağustos 2003/2551 Ek ve Değişiklikler: 2575, Ağustos 2005
- Öcal, A. ve Yiğittir, S. (2007). İlköğretim sosyal bilgiler ders kitaplarının öğretmen görüşlerine göre değerlendirilmesi. Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi, 8(1), 51-61.
- Öcal, P. ve Arı, G. (2012). Sosyal bilgiler ve T.C. Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihi ders kitaplarındaki karakterlere ilişkin öğrenci görüşleri. Journal Of Educational And Instructional Studies In The World. 13, 82-88

- Palandökenler, İ. (2008). İlköğretim sosyal bilgiler dersi çalışma kitaplarında yer alan etkinliklerin yaratıcı düşünme becerisi açısından değerlendirilmesi, Yüksek lisans tezi.Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Adana.
- Safran, M. (2004). Eğitim bilimi açısından Atatürk ilkeleri ve İnkılap tarihi öğretimi. Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi Yöntem Arayışları Sempozyumu'nda sunuldu, Ankara.
- Şeker, M. (2014). Sosyal bilgiler ders, çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarının öğrenme stilleri açısından incelenmesi. Kastamonu Üniversitesi Kastamonu Eğitim Dergisi. 22, 41-76
- Şirin, E.T. (2012). Sosyal bilgiler eğitiminde kullanılan ders,öğrenci çalışma ve öğretmen kılavuz kitaplarındaki etkinliklerin incelenmesi. Yüksek lisans tezi.Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü,İstanbul.
- Taş, M. A. (2007). Yeni sosyal bilgiler ders kitaplarına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi,Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 17, 519-532.
- Ulu Kalın, Ö. (2007). Sosyal bilgiler eğitim programı ve 4. sınıf sosyal bilgiler ders kitabının incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi.Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,Erzurum.
- Ürküt, M. (2013). T.C. İnkılap Tarihi Ve Atatürkçülük Dersi Öğrenci Çalışma Kitabı. İstanbul:Netbil yayıncılık.
- Yekrek, Ş. (2006). İlköğretim sekizinci sınıf T.C. İnkılap tarihi ve Atatürkçülük dersi Türkiye Cumhuriyeti 'nin dış siyaseti ünitesinin öğretiminde çoklu zekâ kuramının erişiyeye ve öğrenci tutumlarına etkisi. Yayımlanmış yüksek lisans tezi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayınları.

EKLER

Ek 1.MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 14.01.2013 tarih 27040 sayılı yazısı ekinde belirtilen Taslak Ders Kitaplarının incelenmesinde değerlendirmeye esas olacak kriterler

Millî Eğitim Bakanlığı Ders Kitapları ve Eğitim Araçları Yönetmeliğinin 19'uncu maddesi (4)'üncü fıkrasında yer alan Millî Eğitim Bakanlığına bağlı örgün ve yaygın eğitim kurumlarında okutulacak ders kitabının incelenmesinde, değerlendirilmeye esas olacak kriterler ile bunlara ait açıklamalar aşağıdadır.

Taslak ders kitaplarının incelenmesi ve değerlendirilmesinde;

- a. İçeriğin Anayasa ve kanunlara uygunluğu,
- b. İçeriğin bilimsel olarak yeterliliği,
- c. İçeriğin eğitim ve öğretim programının kazanımlarını gerçekleştirme yeterliliği,
- ç. Görsel tasarımın ve içerik tasarımının, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte olması ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygunluğu, olmak üzere dört kriter kullanılır.

Z-kitaplarda yukarıda ifade edilen kriterlere ek olarak zenginleştirilmiş içeriklerin, kazanımlara uygun ve bunları gerçekleştirme yeterliliğini destekleyici nitelikte olması kriteri de kullanılır.

İnceleme ve değerlendirme kriterleri yönetmelikte açıkça ifade edilmiş olmakla birlikte, her bir kriter kapsamında dikkate alınacak hususlarla ilgili açıklamalar aşağıdadır. Bu açıklamalar hiçbir şekilde bir kontrol listesi gibi kullanılmamalıdır. Açıklamaların amacı yukarıda ifade edilen kriterlerin uygulanmasında ilgilileri kriterlerin kapsamı hakkında bilgilendirmektir. Bu açıklamaların kullanımında evrensel hukuk normları, ders kitabı yazımı ve bilimsel yazım kuralları ile ilgili genel kabul gören ilke ve kurallar dikkate alınmalıdır.

A.İçeriğin Anayasa ve Kanunlara Uygunluğu

Taslak ders kitabı 1739 sayılı Millî Eğitim Temel Kanununun 2'inci maddesinde ifade edilen Türk Millî Eğitiminin genel amaçları ile Türk Millî Eğitiminin Temel İlkeleri esas alınarak hazırlanır.

Taslak ders kitabında Anayasa, kanunlar ve ilgili diğer mevzuata aykırılık olamaz. Taslak ders kitapları Anayasada ve Millî Eğitim Temel Kanunu'nda açıkça hükme bağlanmış eşitlik ilkesini gözeterek, temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen ve her türlü ayrımcılığı reddeden bir yaklaşımla hazırlanır. Konuların işlenişinde ya da örneklerde insanların ve olayların sunulmasında toplumsal eşitlik ilkesi gözetilir. İçerikte ve görsel öğelerde bireylerin hak ve özgürlüklerini ihlal edecek unsurlar bulunmaz. İnsan haklarına aykırı, ayrımcılık ve önyargı niteliği taşıyan ifadeler kullanılmaz.

Taslak ders kitabında kullanılan birey adları eşitlik ve genellik ilkesinin gereği olarak, toplumda kullanılan adlardan dengeli biçimde seçilir, toplumun yalnızca belirli bir kesimini temsil edecek şekilde kullanılmaz. Verilen örneklerde ve kullanılan karakterlerde cinsiyet açısından makul bir denge gözetilir. Anlatım, görsel öge ve çizimlerde toplumun değer yargıları, giyim ve hayat tarzı doğru olarak yansıtılır. Toplumun bir kesimini, siyasi görüşü ya da düşünce biçimini küçük düşüren veya önyargı oluşturabilecek anlatımlara yer verilmez. Taslak ders kitabı, toplumda sosyal barış ve adalet, insan hakları ve çevre bilincini destekleyen bir yaklaşımla hazırlanır.

B. İçeriğin Bilimsel Olarak Yeterliliği

Taslak ders kitaplarının içeriğinde genel geçer, kabul görmüş ve güncel bilimsel bilgi, teori, teknik, yöntem, terim, birim ve semboller kullanılır. İçerik, bilimsel olarak geçerliliği ve güvenilirliği kabul edilen kaynaklara dayandırılır. Bilimsel olarak geçerliliği ve güvenilirliği konusunda kanıt olmayan ve kaynağı bilinmeyen içeriklere yer verilmez. Bilimsel bilgi dışında görüş veya kanaat niteliğinde olan bilgilerin hangi kaynağa ya da kişiye ait görüş veya kanaat olduğu açıkça belirtilir. İçeriğin alıntı ya da atıf yoluyla kullanılmasında kaynakların güvenilirlik, önem ve önceliklerinin değerlendirilmesinde evrensel olarak geçerli bilimsel standartlar esas alınır. Bilimsel olarak hatalı ve yanlış bilgi kullanılamaz.

Alternatif ve kesin olmayan teoriler ile gerçekliği tartışılan konular ve bilgiler, kesin bilgiymiş gibi sunulmamalıdır. Birden fazla teorinin olduğu konularda bir teoriye dayalı bilgi sunulurken, bu açıkça ifade edilir, o bilgiye ilişkin farklı teori ve açıklamaların da olduğu belirtilir. Herhangi bir içeriğin, bilginin veya eserin, dersin amacı ya da öğrencilerin özellikleri gibi hususlar dikkate alınarak, yalnızca bir parçası ya da sınırlı bir kısmı kullanılmış ise, bu açıkça ifade edilir. Öğrencilerin, kesin

olmayan bilgileri kesin bilgi ya da yalnızca bir kısmı sunulan bir içeriği bütün olarak algılamalarını engelleyecek uyarılara yer verilir.

Taslak ders kitabında istatistikî verilerin kullanılması hâlinde veriler doğru, eksiksiz ve güncel olmalıdır. Ulusal veya uluslar arası düzeyde güvenilirliği genel olarak kabul edilen kaynak ve kurumlarca sağlanan istatistikler kullanılır. İşlemlerde, deneylerde ve bilimsel süreçlerde işlem veya hesaplama hatası olmamalıdır. Alanda kullanılan teknik ve yöntemler doğru, güncel ve öğrencilerin gelişim düzeylerine uygun bir biçimde verilir.

Kaynak göstermeden alıntı yapılamaz. Alıntı ve atıflar telif hakları kurallarına uygun olarak yapılır. Başka bir ders kitabı kaynak olarak gösterilemez. Görsel öğeler ve zenginleştirme amacıyla kullanılan elektronik içerikler için, telif hakları mevzuatına uygun olarak alıntı veya atıf yapılır.

C.İçeriğin Eğitim ve Öğretim Programının Kazanımlarını Gerçekleştirme Yeterliliği

Taslak ders kitabında güncel yazım kurallarına uyulur. Kullanılan dil ve anlatım öğrencilerin gelişim düzeyine uygun, açık ve anlaşılır olmalıdır. Taslak ders kitabının yazım ve imla hataları ile anlatım bozukluklarından arındırılmış olması esastır.

Taslak ders kitabı öğrencinin bir kazanım ile ilgili temel bilgileri edinmesini, bilgi, iş ve işlemleri belirli bir sıra içinde öğrenmesini sağlayacak yapı ve içerikte hazırlanır. İçerik, öğrencinin bir yetişkinin yardımını olmadan da okuyarak anlayabileceği ve öğrenebileceği ayrıntı ve yapıda sunulur.

Taslak ders kitabı ilgili eğitim öğretim programının tüm kazanımlarını eksiksiz olarak kapsar. Hangi içeriğin, hangi kazanımı karşıladığı uygun bir ifade ile belirtilir. Dersin özelliğine göre ünite, bölüm, tema veya konular arasında mantıksal bir sıra ve hacim bakımından programa uygun bir denge oluşturulur. Kazanımın gerçekleşmesi için gereken içerik sistematik bir yapı, anlaşılır dil ve ayrıntıda sunulur.

Bölüm, ünite ya da konu başında öğrenciyi düşünmeye yönlendirmek ya da motivasyon amaçlı soru, etkinlik veya araştırma önerileri öğrencinin hazır bulunuşluk düzeyine uygun ve gerçekçi olarak verilir. Taslak ders kitabı, kazanımın gerçekleşmesinin ön koşulu olan bilgileri sunduktan sonra, öğrenciyi düşünmeye sevk edecek etkinlikler, sorular ya da alıştırmalar içerir. Alıştırmalar kazanımın niteliğine bağlı olarak, hem üst düzey düşünme becerileri ve kavramsal anlayışı hem de alandaki

becerileri destekler. Ancak üst düzey becerileri destekleme adına etkinliklerin ve uygulamaların abartılı, gereksiz ve yanlış kullanımından kaçınılır.

Bölüm sonlarında, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte alıştıırma, uygulama ve değerlendirme soruları veya etkinliklerine yer verilir. Ancak alıştıırma, uygulama ve değerlendirme soruları veya etkinliklerinin nerede gerekli olduğu, niteliği ve miktarı profesyonel yargı gerektirdiği dikkate alınarak, gerekli olmayan yerlerde abartılı ve zoraki alıştıırma, uygulama ve değerlendirme soruları veya etkinlikleri verilmez.

Dersin ve kazanımların özelliklerine bağlı olarak, öğrencilerin bilimsel araştırma süreciyle ilgili anlayışları ve becerileri desteklenmelidir. Deney, etkinlik ve uygulamalarda gerektiğinde güvenlik uyarıları verilir. Hiçbir deney, etkinlik ve uygulama öğrencilerin güvenliği için tehlike oluşturacak veya etik kurallara aykırılık teşkil edecek şekilde tasarlanamaz.

Kazanımların gerçekleşmesi için deney, alan gezisi, proje ve benzeri etkinlikler uygun ayrıntıda sunulur. Öğrencilerde sıklıkla görülen kavram yanılgılarını giderici uyarı ve açıklamalar verilir. Kazanımların işlenişinde gerekli yer ve durumlarda; konular arasında, diğer dersler ve günlük hayatla uygun bağlantılara yer verilir.

D.Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının, Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu

Taslak ders kitabında kullanılan fotoğraf, resim, tablo, grafik, diyagram ve benzeri görsel ögeler özgün, tasarım ve renk seçimlerinin estetik değeri yüksek olmalıdır. Bu ögeler öğrencinin gelişim düzeyine uygun ve öğrenmeyi destekleyici nitelikte tasarlanır. Yönlendirici uyarı, sembol ve işaretler kolay algılanır olmalıdır. İçindekiler, organizasyon şeması veya planı ile sayfa numaralama, gerektiğinde sözlük, kaynakça, vb. unsurlar yeterli ve kullanışlı bir şekilde tasarlanır. Görsel tasarımı ve sayfa düzenlemesi ünite içinde ve kitap boyunca tutarlı bir biçimde yapılır. Taslak ders kitabı reklam unsuru taşıyan ögeler içermez.

Sayfa düzenlemesi aşırı yoğun olmamalıdır. Sayfada uygun miktar boş alan ve kenarlık bırakılır. Başlıklar, alt başlıklar ve varsa etkinlikler kolay okunur ve tutarlı bir biçimde verilir. Metinler yaşa uygun yazı tipi ve puntoda verilir. Taslak ders kitabında sayfa düzeni ve görsel tasarım öğrencilerin dikkat ve ilgisini uygun yerlere çeken ve estetik değeri yüksek bir biçimde yapılır

Taslak Ders kitaplarını değerlendirme ölçeği

Değerlendirme Kriteri	0 (iyi değil)	2 (iyi)	3 (çok iyi)
A. İçeriğin Anayasa ve Kanunlara Uygunluğu	Anayasa, kanunlar ve ilgili diğer mevzuata açıkça muhalefet ve aykırılık teşkil eden içerik ve öğeler var. İnsan haklarına aykırılık, ayrımcılık ve önyargı niteliği taşıyan ifadeler var.	Anayasa, kanunlar ve ilgili diğer mevzuata açıkça muhalefet ve aykırılık olmamakla birlikte, eşitlik, insan hakları ve toplumsal kesimleri temsil açısından iyileştirilebilir.	Eşitlik ilkesine uygun, temel insan hak ve özgürlüklerini destekleyen, toplumsal kesimleri eşit ve önyargısız olarak temsil eden bir yaklaşım var.
B. İçeriğin Bilimsel Olarak Yeterliliği	Bilimsel olarak yanlış ve hatalı bilgiler var. İçerik bilimsel olarak genel kabul gören kaynaklara dayalı değil. Görüş/kanaat ile bilimsel bilgi ayrımı yapılmamış.	Bilimsel olarak yanlış ve hatalı bilgi bulunmamakla birlikte, bilimsel içerik geliştirilebilir, içeriğin oluşturulmasında öncelikli ve önemli bazı kaynaklardan yararlanılabilir.	Bilimsel olarak hatalı ya da eksik bilgi yoktur. İçerik önemli ve öncelikli kaynaklara dayandırılarak oluşturulmuş.
C. İçeriğin Eğitim ve Öğretim Programının Kazanımları Gerçekleştirme Yeterliliği	En az bir kazanım tamamıyla karşılanmamış ve/veya birden fazla kazanımda telafi edilemeyecek derecede eksik/hatalı/yanlış içerik var.	Tüm kazanımlar karşılanmış olmakla birlikte, bazı kazanımlarda telafi edilebilir, düzeltilebilir nitelikte iyileştirmeye ihtiyaç var.	Tüm kazanımlar eksiksiz olarak karşılanmış.
Ç. Görsel Tasarımın ve İçerik Tasarımının, Öğrenmeyi Destekleyecek Nitelikte Olması ve Öğrencilerin Gelişim Özelliklerine Uygunluğu	Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte ve öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun değildir. Tasarımda özgünlük yoktur. Örneğin internet ya da başka kaynaklardan kes-yapıştır niteliğinde görseller kullanılmış.	Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun olmakla birlikte, bazı tasarım öğelerinin geliştirilmesi gerekir.	Görsel tasarım ve içerik tasarımı, öğrenmeyi destekleyecek nitelikte öğrencilerin gelişim özelliklerine uygun ve eksiksiz olarak düzenlenmiş.

Z-kitaplarda yukarıda ifade edilen kriterlere ek olarak, zenginleştirilmiş içeriklerin kazanımları desteklemesi ve kazanımlara uygunluğu bakımından da değerlendirme yapılır.

Değerlendirme Kriteri	0 (iyi değil)	2 (iyi)	3 (çok iyi)
Zenginleştirilmiş İçeriklerin Kazanımları Desteklemesi ve Kazanımlara Uygunluğu	Zenginleştirme yüzeyseldir ve kazanımları destekler nitelikte değildir. Teknik olarak pedagojik değerini azaltan eksikler/hatalar var.	Zenginleştirilmiş içerikler kazanımları destekler nitelikte ve kazanımlara uygun olmakla birlikte, bazı zenginleştirme öğeleri kazanımları daha iyi destekleyecek şekilde geliştirilebilir.	Zenginleştirilmiş içerikler kazanımları destekler nitelikte ve kazanımlara uygun olarak tasarlanmış, eksiksiz olarak düzenlenmiş.

Ek 2. Araştırma Kapsamında Uygulama Yapılan Okullar

Melikgazi	Yalçın Delikan Ortaokulu
Melikgazi	Besime Özderici Ortaokulu
Melikgazi	Mehmet Bükem Somtaş Ortaokulu
Melikgazi	İbrahim Yüzbaşıoğlu Ortaokulu
Melikgazi	Hasan Polatkan Ortaokulu
Melikgazi	Fatin Rüştü Zorlu Ortaokulu
Melikgazi	şehit Nazim Ortaokulu
Melikgazi	ř.Piyade Ast.Serkan Ciddioğlu Ortaokulu
Melikgazi	Mustafa Müjgan Boydak Ortaokulu
Melikgazi	Mimarsinan Ortaokulu
Melikgazi	Haci Mustafa Gazioğlu Ortaokulu
Melikgazi	Gürpınar Ortaokulu
Melikgazi	N.P. Narin Germirliortaokulu
Melikgazi	Kadir Rezzan Has Ortaokulu
Melikgazi	Hasan Nuriye Ünlen Ortaokulu

Ek 3.Araştırmanın nicel boyutuna ilişkin anket soruları

Değerli meslektaşım,

Bu çalışma alanımıza ait bir tez araştırmasının sonuçları için önem arz etmektedir.Zaman ayırarak samimiyetle verdiğiniz destekten ötürü teşekkür ederim.

Fatih YILDIRIM
Sosyal Bilgiler Öğretmeni

Yaşınız:

Cinsiyetiniz:

Meslekteki kıdeminiz:

Öğrenim durumunuz: Ön lisans () Lisans () Lisans üstü () Doktora ()

Ders materyali hazırlama konusunda eğitim aldınız mı:

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Çalışma Kitabının tasarımı, görsel düzeni ve fiziksel yapısına ilişkin görüşleriniz	Tamamen katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Hiç katılmıyorum
1)Kitabın kapak tasarımı dersin içeriğine uygundur.			
2)Kitabın boyutu öğrencilerin gelişim seviyesine uygundur.			
3)Kitapta kullanılan renkler ilgi çekicidir.			
4)Kitapta kullanılan resimler gözün kolaylıkla algılayabileceği şekilde hazırlanmıştır.			
5)Kitabın sayfalarında kullanılan öğeler birbiriyle bütünlük oluşturmaktadır.			
6)Kitaptaki resim, grafik, şekil ve tablolar öğrencinin gelişim seviyesine uygundur.			
7)Kitaptaki resim, grafik şekil ve tablolar sayfaya uygun yerleştirilmiştir.			
8)Kitaptaki resim, grafik şekil ve tabloların altında açıklamalara yer verilmiştir.			
9)Kitapta kullanılan yazı puntosu öğrenci seviyesine uygundur.			
10)Kitaptaki yazının baskısı açık net ve anlaşılırdır.			
11)Kitapta kullanılan başlık ve dipnotlar normal yazılardan ayırt edilebilecek koyulukta ve farklı yazı karakteri ile yazılmıştır.			
12)Kitaptaki başlıklar dikkat çekici ve anlaşılırdır.			

13)Kitapta kullanılan kağıt ve karton kalitelidir.			
14)Kitabın cildi oldukça dayanıklıdır.			
15)Kitabın ön kapağında kullanılan okul türü, sınıfı, basım yeri ve yazılar açıkça yazılmıştır.			
16)Kitabın ön kapağı ilgi çekicidir.			
17)Kitabın iç kapağı dış kapakla uyumludur ve gerekli bilgiler vardır.			
18)Sözlük kitapta yer alan kavramların hepsini kapsamaktadır.			
19)Kaynakça bölümü yeterlidir.			
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Çalışma Kitabının içerik bölümüne ilişkin görüşleriniz	Tamamen katılıyorum	Kısmen katılıyorum	Hiç katılmıyorum
20)İçerik T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi programına göre düzenlenmiştir.			
21)Atatürk ilke ve inkılaplarını benimseten metinlerin konmasına özen gösterilmiştir.			
22)Kitap içerik olarak öğrencinin ilgisini çekebilecek niteliktedir.			
23)Kullanılan kavramlar sınıf düzeyine uygundur.			
24)Kullanılan dil sınıf düzeyine uygundur.			
25)Kitapta yer alan okuma parçaları işlenen konularla tutarlıdır..			
26)Etkinliklerin işlenişinde öğrencilerin gelişim basamakları ilgi yetenek ve gereksinimleri dikkate alınmıştır.			
27)Etkinlikler öğrencinin bilgi beceri ve değer gelişimine katkıda bulunacak şekilde düzenlenmiştir.			
28)Etkinlikler öğrencilerin problem çözme ve karar verme yeteneğini geliştirecek düzeydedir.			
29)Etkinliklerde güncel yaşamdan yeterince örnekler verilmiştir.			
30)İçerikte yer alan tarihi olgular ve kültürel miras somutlaştırılarak verilmiştir.			
31)Etkinlikler birbirinin devamı olacak şekilde düzenlenmiştir.			
32)Etkinlikler öğrenciyi araştırmaya sevk edecek şekilde ele alınmıştır.			

33)Etkinlikler öğrencileri bağımsız ve yaratıcı düşünmeye sevk edecek şekilde işlenmiştir.			
34)Konuların işlenişi ile diğer sözel dersler arasında bağlantı kurulabilmektedir.			
35)Kitapta öğrencilerin konular ile daha ayrıntılı bilgi alabilecekleri gerekli kaynaklar belirtilmiştir.			
36)Kitapta temel ekonomik kavramlara yer verilmiştir.			
37)Etkinlikler günceldir ve hayata uygulanabilir niteliktedir.			
38)Etkinlikler geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kurmaya yardımcı niteliktedir.			

Ek 4.Araştırmanın nitel boyutuna ilişkin mülakat formu

Değerli meslektaşım,

Bu çalışma alanımıza ait bir tez araştırmasının sonuçları için önem arz etmektedir.Zaman ayırarak samimiyetle verdiğiniz destekten ötürü teşekkür ederim.

Fatih YILDIRIM

Sosyal Bilgiler Öğretmeni

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük Dersi Çalışma Kitabı'na ilişkin mülakat sorularıdır.

- 1) Çalışma kitabının kullanımı ile ilgili karşılaştığımız güçlükler nelerdir?
- 2) Çalışma kitaplarının eksik bulduğunuz yönleri var mıdır? Varsa nelerdir?
- 3) Çalışma kitaplarındaki etkinlikleri işlediğiniz dersin etkinlik yaptırmadığınız derslere göre farkı var mı? Varsa bunlar nelerdir?
- 4) Çalışma kitabındaki etkinlikleri öğrencileriniz severek ve isteyerek yapıyor mu? Bu konuda neler düşünüyorsunuz?
- 5) Çalışma kitaplarının daha faydalı olması için neler önerirsiniz?

Ek 5.Özgeçmiş**ÖZGEÇMİŞ**

Adı Soyadı :Fatih YILDIRIM

Kişisel Bilgiler

Uyruğu: T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri: 11.05.1981 / Kayseri

İletişim Bilgileri

Tel: 0 506 391 88 55

E-posta: fy3838@gmail.com

Öğrenim Bilgileri

Lise: 1995–1998 Kayseri Lisesi

Lisans: 2000–2004 Niğde Üniversitesi Eğitim Fakültesi ,Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

Yüksek Lisans: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim

Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Yüksek Lisans Programı

İş Deneyimi

2004–2008: Milli Eğitim Bakanlığı Boyabat İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Cengiz Topel Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmenliği

2008-2010: Milli Eğitim Bakanlığı Melikgazi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Şehit Piyade Astsubay Serkan Ciddioğlu Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmenliği /Müdür Yardımcılığı

2010-halen: Milli Eğitim Bakanlığı Melikgazi İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü

Hasan Nuriye Ünlen Ortaokulu Sosyal Bilgiler Öğretmenliği /Müdür Yardımcılığı
